

Kárpátaljai Hírmondó

IV. évfolyam 2. szám, 2008. június

Jékely Zoltán

A marosszentimrei templomban

Fejünkre por hull, régi vakolat,
így énekeljük a drága Siont;
egér futkározik a pad alatt
s odvából egy-egy vén kuvik kiront.
Tizen vagyunk: ez a gyülekezet,
a tizenegyedik maga a pap,
de énekelünk mi százak helyett,
hogyan hull belé a por s a vakolat,
a hiuban a denevér riad
s egy-egy szuvas gerenda meglazul:
tizenegyedikünk az árva pap,
tizenkettedikünk maga az Úr.
Így énekelünk mi, pár megmaradt
– azt bünteti, akit szeret az Úr –,
s velünk dalolnak a padló alatt,
kiket kiírtott az idő gazul.

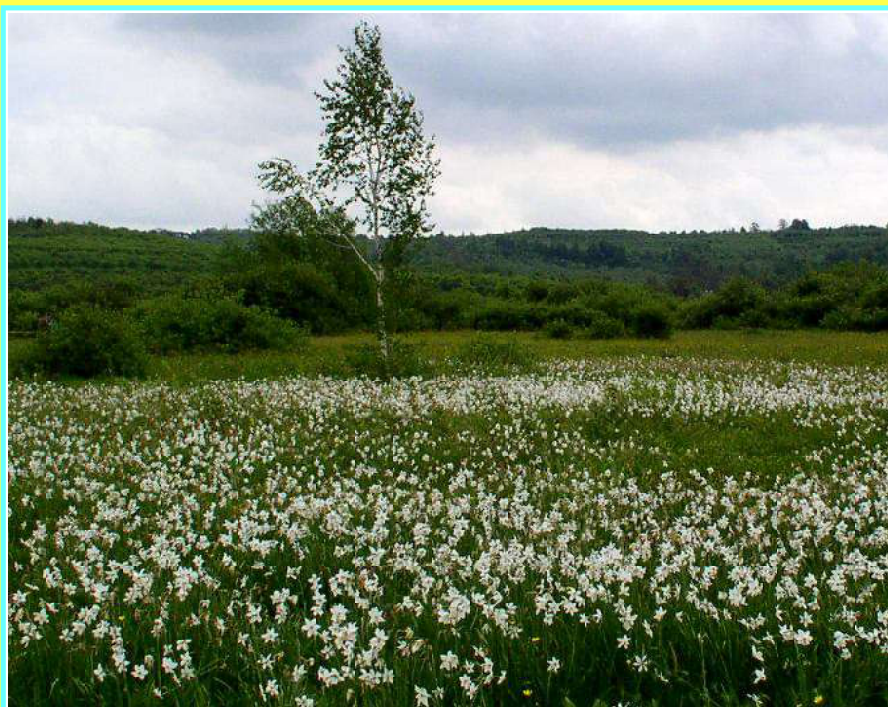
1936

Ajánló

- * Szervezeti élet
- * Emlékezzünk régiekről
- * Irodalom, képzőművészet
- * Határok nélkül
- * Neves szülötteink
- * Arasznyi történelem
- * Naptárunk
- * Gyökerek
- * Helytörténet
- * Hitélet
- * KÁRISZ-kollázs

A nagyszőlősi Kankó vár romjai

Huszt: Nárciszok völgye

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

IV. évfolyam, 2. szám
2008. június

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel/fax: 267-0198.

Felelős kiadó: Katona Tamás,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Főszerkesztő: Füzesi Magda

Főszerkesztő-helyettes:
Benda István

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla,
Dupka György,
Szöllősy Tibor,
Zubánics László,
Elbéné Mester Magdolna.

Gazdasági felelős: Papp Lászlóné

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel/fax: 267-0198.

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
600 példányban.

A lap megjelenését
a Nemzeti Civil Alapprogram
támogatta.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomból

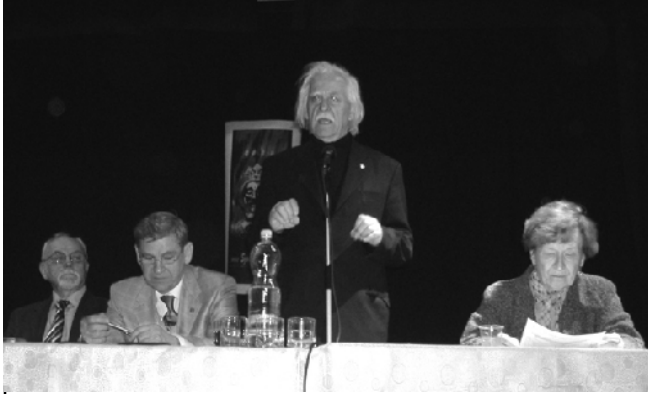
- * Szervezeti élet
- * Ez Önt is érdekelheti
- * Hitélet
- * Évforduló
- * Arasznyi történelem
- * Gyökerek: Kövér László tudógyógyász
- * Ez történt
- * Irodalom
- * Hírek, események
- * Aktuális
- * Naptárunk
- * KÁRISZ-kollázs
- * Jegyzet
- * Mementó
- * Híres szülötteink: Toldy Lajos gyógyszerkutató
- * Kopogtató
- * Jogi tanácsadó
- * A történész jegyzetfüzetéből
- * Nemcsak nőknek
- * Szerkesztőségünk postájából
- * Szemelvények kárpátaljai eseményekből
- * A Kárpátaljai Hírmondó galériája: Harangozó

Miklós festőművész

A Kárpátaljai Szövetség XIX., tisztújító közgyűlésén

Mielőtt érdemben taglalnánk a 2008. április 19-én a Magyarok Háza Széchenyi termében lezajlott közgyűlés eseményeit, tekintettel arra, hogy a Kárpátaljai Szövetség idén méltatja szövetséggé alakulásának 15. évfordulóját, dióhéjban szeretnénk felvázolni, mit kell tudni közösségünkéről.

A közgyűlés elnöksége

Honnan jöttünk, kik vagyunk?

A Kárpátaljai Szövetség elődje, az 1989-ben alakult Kárpátaljai Kör volt. 1993-ban szövetséggé alakult, 1998. január 1-je óta közhasznú szervezetként működik. 1200 fős tagsága, 3 működő regionális alapszer-ve, 3 önálló jogviszonnyal rendelkező és a szövetséggel szorosan együttműködő alapítványa segíti céljainak megvalósítását. Szervezetünk fejlődését segíti, hogy 2005-ben megalapítottuk a Kárpátaljai Hírmondó negyedéves társadalmi folyóiratot és a megjelentetésért felelős szerkesztőséget. Ugyancsak 2005-ben alakult meg a Kárpátaljai Írók, Költők, Képzőművészek Magyarországi Alkotó Közössége és 2006 novemberében a Kárpátaljai Szövetség Ifjúsági Tagozata.

A Kárpátaljai Szövetség főbb feladatai

A Szövetség nagy figyelmet fordít arra, hogy a kárpátaljai testvérszervezeteivel jó kapcsolatot építsen ki, programjaik szervezésében közreműködjön, összetartsa az áttelepült magyarokat és mozgósítsa őket a szülőföldön maradt magyarság társadalmi és gazdasági életének támogatására, hogy segítse őket magyar identitásuk megtartásáért folytatott harcukban.

A Szövetség főbb tevékenységét öt csoportban foglalhatjuk össze:

- * kulturális rendezvények, fórumok szervezése, a kárpátaljai kulturális élet bemutatása, megismertetése a hazai közönséggel;
- * a kárpátaljai magyar oktatás, illetve iskolafejlesztés, a magyar könyvtárfejlesztés támogatása;
- * kapcsolattartás a kárpátaljai magyar civil szervezetekkel, együttműködés fejlesztése a határon átnyúló rendezvények szervezésével;
- * a Kárpátaljai Hírmondó negyedévenkénti megjelenítése;
- * bekapcsolódás a kárpátaljai magyarság gazdasági életének fellendítésére meg-

indított szervezési-továbbképzési feladatok támogatásába.

A fent leírtak után ideje szólni a közgyűlésen történekről. Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke köszöntötte az egybegyűlteket. Külön üdvözölte a Kárpátaljáról érkezett Gajdos Istvánt, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség elnökét, aki megtisztelte jelenlétével a tisztújító közgyűlést.

Benda István, a fórum levezető elnöke tájékoztatta az egybegyűlteket, hogy mivel a közgyűlés nem határozatképes (nincs jelen a tagság 50 százaléka + 1 fő), az ismételt közgyűlés az eredeti közgyűlés kezdetének meghirdetett időpontja után 1 órával az eredeti napirenddel és helyen tartandó meg, amely a megjelentek számára való tekintet nélkül határozatképes, az alapszabályunk IV/2. pontja alapján. Ezt követően Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke beszámolt a szövetség 2007. évi munkájáról, illetve a 2008. évi feladatokról. A Szövetség közhasznú tevékenységéről, gazdálkodásáról Salgói József, a Kárpátaljai Szövetség társelnöke tájékoztatta az egybegyűlteket.

Damjanovics Imre, a Felügyelő Bizottság elnöke jelentést tett a Szövetség gazdálkodásának ellenőrzése során tapasztal- takról. Konstatálta, hogy a beszámolási időszak alatt a Kárpátaljai Szövetség a törvényben meghatározottak szerint végezte tevékenységét, a pénzügyi rendelkezések kapcsán megállapítható, hogy a társadalmi szervezetekre vonatkozó rendszabályok megtartására törekedett, javult a bizonylati fegyelem. A fentiek alapján a gazdálkodási beszámoló elfogadását javasolta.

Alljon itt néhány, a beszámolási időszakra vonatkozó tény Katona Tamásnak, a Kárpátaljai Szövetség elnökének beszámolójából (igazából csak emlékeztetőnek szánjuk, hiszen a Kárpátaljai Hírmondó hátsóoldalon rendszeresen beszámoltunk a Szövetség tevékenységének minden nagyobb eredményéről).

2007 áprilisában 2,5 millió forintot juttattunk el 47 beregszászi, munkácsi, ungvári középiskolának, amely összeget ösztöndíjként a Bécsi Szent István Egylet a rászoruló és jó tanulmányi eredményeket elért diákok részére biztosított. 2007 októberében a Szülőföld Alap támogatásából 20 főiskolás hallgatót és 3 kísérő oktatót lát-

tunk vendégül az 5 napos Honismereti Tábor keretén belül, amelynek célja a kárpátaljai diákok megismertetése az anyaország nevezetességeivel, történelmi emlékeivel, valamint látókörük fejlesztése, szélesítése. Az Illyés Közalapítvány pályázatán nyert 1200 kötet könyvet sikeresen célba juttattuk az Ungvári Megyei Könyvtár, a Nagyszőlősi Járási Könyvtár és a Beregszászi Járási Könyvtár részére. Magán adományozók ajándékaiként mintegy 1000 kötet szépirodalmi könyvet kapott a Beregszászi Kosuth Lajos Középiskola és 400 kötetet a Barcaszói Középiskola. A Miniszterelnöki Hivatal 800 000 Ft-os támogatásával lehetővé vált, hogy Kárpátalja 50 magyar óvodáját meglátogassuk és karácsonyi ajándécsomaggal köszöntsünk 1740 óvodást.

A közgyűlésen elhangzott beszámolóhoz hozzászólott Géczy Tihamér, a Kárpátaljai Szövetség Hajdú-Bihar Megyei Regionális Szervezetének elnöke, Szöllősy Tibor, a Kárpátaljai Hírmon-

Géczy Tihamér

Kutlán András

dó szerkesztőbizottságának tagja, dr. Báthory Katalin, a Százak Tanácsának képviselője, Kocsis Árpád, a Kárpátaljai Szövetség alapító tagja, Papp Lászlóné társelnök, Kutlán András, a Kárpátaljai

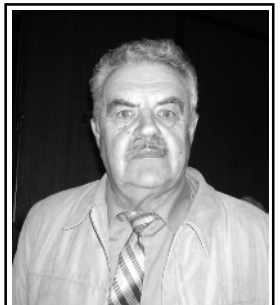
Írók, Költők, Képzőművészek Magyarországi Alkotó Közösségének társelnöke, Szegediné Kosztur Ilona, a Felügyelő Bizottság tagja.

Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke összefoglalta a hozzászólásokban elhangzottakat.

Benda István levezető elnök szavazásra bocsátotta a beszámolókat. A küldöttek a beszámolókat egyhangúlag, ellenszavazat és tartózkodás nélkül elfogadták.

Ezután a leköszönő elnökség javaslatára a közgyűlés résztvevői dr. Pongrácz Aladár személyében korelnököt választottak. A továbbiakban ő koordinálta a fórum munkáját.

A leköszönő elnökség felkérésére Benda István, a jelölő bizottság elnö-

Szöllősy Tibor

A Kárpátaljai Szövetség XIX., tisztújító közgyűlésén

Salgói József, Papp Lászlóné és Damjanovics Imre a közgyűlés szünetében

Tanácskoznak az alapítók: Benda István, Báthory Katalin, Pongrácz Aladár

Katona Tamás elnök és két újelnökségi tag, Szabóné Badik Dolóresz és Kovács Gyöngyi Zsuzsanna

ke bemutatta a Kárpátaljai Szövetség új elnökségébe jelölt személyeket, felolvas-ta életrajzukat.

Ajelölt személyek: Katona Tamás (elnök), Damjanovics Imre (társelnök),

Petruska Márta, Schober Ottó, Benza György, Benedekné Kövér Katalin (a felsoroltak az előző beszámolási időszakban is részt vettek a Kárpátaljai Szövetség elnökségének, illetve Felügyelő Bizottságának munkájában), illetve Baranyi András, Igyártó Gyöngyi, Kovács Gyöngyi Zsuzsanna, Perényi János, Szabóné Badik Dolóresz.

A korelnök javasolta, hogy a közgyűlés résztvevői tegyék meg a jelölőlístával kapcsolatos észrevételeiket. Az Ungvidéki Baráti Társaság 6 tagja javasolta, hogy vegyék fel a listára Szabó András nevét, aki az előző beszámolási időszakban tagja volt a Kárpátaljai Szövetség elnökségének.

Benda István, a jelölő bizottságelnöke javaslatot tett a szavazatszám-láló bizottság tagjainak személyére: (Tóth Antal, Rajcsinac Kornélia, Zólyomi Mátyás). A korelnök szavazásra bocsátotta a javasolt személyek névsorát, amelyet a közgyűlés résztvevői egyhangúlag elfogadtak.

Benda István, a jelölő bizottságelnöke javaslatot tett a felügyelő bizottságba kerülő személyekre: Papp Lászlóné, Pongrácz Aladár, Kovács Vilmosné, akiknek jelöltségét a közgyűlés szavazással elfogadta.

A szavazás eredményét Pongrácz Aladár korelnök foglalta össze: Katona Tamás elnök és Damjanovics Imre társelnök ellenszavazat nélkül került tisztségébe a következő beszámolási időszakra. A Kárpátaljai Szövetség Alapszabálya értelmében a 9 legtöbb szavazatot kapott jelölt lett tagja az elnökségnek, azaz Baranyi András, Benedekné Kövér Katalin, Benza György, Igyártó Gyöngyi, Kovács Gyöngyi Zsuzsanna, Perényi János, Petruska Márta,

Schober Ottó, Szabóné Badik Dolóresz (az új elnökségi tagok rövid életrajzát közöljük).

A Felügyelő Bizottság tagjelöltjei, Kovács Vilmosné, Papp Lászlóné és Pongrácz Aladár is elnyerték a tagság bizalmát.

Pongrácz Aladár korelnök köszöntötte a Kárpátaljai Szövetség tisztségviselőit és eredményes tevékenységet kívánt mindnyájuknak az elkövetkezendő beszámolási időszakra.

Zárszót Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke mondott. Ajándékkal és emléklappal köszönte meg az elnökségből kivált tagtársak – Papp Lászlóné, Salgói József, Kázmér Sándor társelnökök, illetve Bacsi Lajos, Finta Zenóbiusz, Szabó András elnökségi tagok – munkáját, kérte őket, hogy továbbra is segítsék a közösséget értékes tapasztalataikkal.

FÜZESI MAGDA

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége új tagjainak életrajzai

Baranyi András

munkácsi szülők gyermekeként Kassán született, de Munkácsra költözött, iskolába is ott járt, és a II. Rákóczi Ferenc Középis-kolában érettségizett. Ezután az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jog-tudományi Karán szerzett diplomát. Mivel munkahelye és magánélete is Magyaror-szághoz kötötte, itt telepedett le és alapít-tott családot.

Több ügyvédi irodában folytatott gyakorlat mellett programmenedzsere és köz-beszerzési jogásza a VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Kht-nak, programigazgatója az Agora Kárpát-medencei Szolgáltató és Információs Irodaháló-zatnak.

Nemcsak érzelmileg kapcsolódik Kár-pátaljához, ami többek között megmutatko-zik a Munkáccsal kapcsolatos tárgyi emlé-kek gyűjtésében – ennek egyik terméke a régi képes-levelezőlapokból összeállít-tott, „Munkács, ahogy nagyszüleink

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége új tagjainak életrajzai

◀ látták” című album – , hanem munkája révén is, mivel az Európai Unió által támogatott magyar-ukrán határ menti együttműködési program lebonyolításán dolgozik, amely a határon átívelő projekteknek nyújt támogatást.

Igyártó Gyöngyi

Técsőn született, iskoláit a Viski Kőlcsey Ferenc Középiskolában és a Técsői Antall József Liceumban végezte. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán szerzett diplomát és ingatlanforgalmi szakjogászai posztgraduális képzésben vett részt.

Több évig ügyvédi irodákban dolgozott, majd – miután magyar állampolgárságot szerzett – férjével ügyvédi irodát alapított, amelyben ingatlanbefektetéssel, hasznosítással, illetve gazdasági tanácsadással foglalkozik.

Publikációi jelentek meg Kárpátalja oktatási és vallásügyi helyzetéről, valamint a máramarosi koronavárosokról. Az utóbbi önálló kötetben is megjelent, művét rendezvényén a Kárpátaljai Szövetség is bemutatta. 2006 óta vezetője a Kárpátaljai Hirmondó jogi rovatának. Az elnökségben betöltendő feladatként jogsegélyszolgálatot szeretne nyújtani szövetségünk tagságának.

Kovács Gyöngyi Zsuzsanna

beregszászi szülőktől származik. Középiszkolai tanulmányait a Beregszászi Kossuth Lajos Középiskolában végezte. A szentpétersvári – akkor leningrádi – egyetem vegyész-mérnöki karán szerzett diplomát. Ezt követően visszatért Kárpátaljára. Különböző munkahelyeken tevékenykedett Beregszászban, majd áttelepüléséig Ungváron a Beruházási Bankban volt tisztviselő. Jelenleg a Magyar Államkincstárban dolgozik.

Kárpátaljához való vonzalma töretlen, Beregszászba a mai napig „hazamegy”.

A Kárpátaljai Szövetség gazdasági ügyeiben, pályázatok lebonyolításában kíván tevékenykedni.

Perényi János

családi gyökerei révén Nagyszőlőshöz, Ugocsa megyéhez kötődik, ugyanis a történelmi Perényi család leszármazottja. Budapesten született, de még gyermekként szülei Svédországba távozott.

Az Uppsalai Egyetemen a filozófia doktora képesítést szerzett. A Stockholmi Egyetem Esztétorténeti Tanszékén 1980-tól oktatott, 1984-től docensként, mint megbízott tanszékvezető. A következő 5 esztendőben Bécsben üzletkötőként tevékenykedett, majd 1990-ben Magyarországra visszatérve a Külügyminisztériumba került. Két ízben, 4–4 éven át mint ausztriai nagykövet képviselte hazánkat. Kárpátaljáról sohasem feledkezett el, több segélyszállítmányt juttatott el ott élő magyar testvéreinknek.

A Megyei Önkormányzatok Országos Szövetségének nemzetközi tanácsadója, a Felső-magyarországi Várak Egyesületének elnöke. Magyar anyanyelvén kívül angolul, franciául, németül és svédül beszél. Nemzetközi kapcsolatait és tapasztalatait hasznosítja szövetségünk elnökségében.

Szabóné Badik Dolóresz

Kárpátaljáról származik, apai ágon Ungvárról, anyai ágon pedig Tiszakeresztúrból. Gyermekkorra is e két helyen telt el, illetve rövid ideig Váriban, szüleinek akkori munkahelyén. Iskoláit Ungváron kezdte, középiszkolai tanulmányait Nagyszőlősen fejezte be. Anyanyelvén kívül megtanult oroszul, ukránul és ruszinul. Az Ungvári Állami (Nemzeti) Egyetemen matematika szakon szerzett diplomát. Néhány esztendei pedagógusi működés után Ungvárra költözött és ott programozó matematikusként dolgozott a Kárpátaljai Faipari Kombinátban. Közben több tanfolyamot is elvégzett, ezek kapcsán hónapokat töltött Minszkben és Moszkvában.

25 évvel ezelőtt Magyarországra jött férjhez, fia is itt született. Budapesten is programozó matematikusként dolgozott, jelenleg aktív nyugdíjas. Szakismereteit megosztja a Kárpátaljai Szövetség tagságával. Gyökerei továbbra is Kárpátaljához kötök, és ezt az érzést fiába is beoltotta.

Kihelyezett elnökségi ülés a Felső-Tisza-vidéken

2008. május 16–18-án a Kárpátaljai Szövetség elnöksége a Felső-Tisza-vidékkel ismerkedett.

Fodó Sándor síremléke

Május 16-án a délutáni órákban megkoszorúztuk a Viski Kőlcsey Ferenc Középiskola épületének falán lévő emléktáblát. Nemzeti imádságunk költőjére Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke emlékeztetett. Ezután a viski temetőben Fodó

A viski református templom

Sándornak, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség alapító elnökének emlékművéhez mentünk, ahol S. Benedek András irodalomtörténész, a harcostárs méltaita a neves politikus elvülhetetlen érdemeit. Az emlékműnél Füzesi Magda, a Kárpátaljai Hirmondó főszerkesztője, Fodó Sándor egykori tanítványa koszorúzott. ▶

S. Benedek András irodalomkritikus és Oláh János, a Magyar Napló főszerkesztője a Viski Tájházban

Kihelyezett elnökségi ülés a Felső-Tisza-vidéken

Ambrus Pál, a Técsői Református Líceum igazgatója (középen) bemutatja iskoláját

Nagy élmény volt a viski református templomba tett látogatás. Jenei Károly lelkipásztor lelkesen beszélt a XIII–XIV. században épült műemlék templom történetéről, arról, hogy a több mint 2000 választót számláló református gyülekezet milyen szeretettel és büszkén őrzi hagyományait, szólt az épület előtt álló falfaragásokról, amelyek Balázs István helyi művész keze munkáját dicsérik.

Másnap a Viski Tájház adott otthont a kihelyezett elnökségi ülésnek. A rendezvényt Forgón László, a Viski Kölcsey Ferenc Középiskola igazgatója nyitotta meg. Ezután Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke osztotta meg gondolatait az egybegyűttekkel. Ambrus Pál, a Técsői Református Líceum igazgatója az anyaországgal való kapcsolattartás fontosságát hangsúlyozta ki. Szólt a tanintézet létrejöttének körülményeiről, arról, hogy gyakorlatilag a híres felső-tisza-vidéki falusi vendéglátási hálózat alapjait is 1993-ban, az épület alapkövének letételekor rakták le, hiszen akkor mintegy hétszáz vendéget szállásoltak el a városban. Az iskolában eddig 210 diák érettségizett, közülük 185 továbbtanul. 146 tanuló szerzett ECDL-es számítógép-kezelői szakképzetést. Az anyaországgal való kapcsolattartást érintően kihangsúlyozta: a líceum valamennyi tanárának van vízumja, minden diáknak van érvényes útlevele, így, ahogy tréfásan megjegyezte: a técsői líceum közössége számára már megvalósult a kettős állampolgárság.

A técsői Kossuth-szobornál

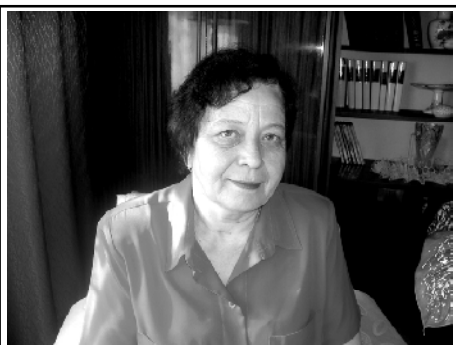
Végezetül Perényi János elnökségi tagnak az „Ukrajna útjai Európában” című előadását (a szerző egyéb elfoglaltsága miatt nem volt jelen a kihelyezett ülésen) Damjanovics Imre, a Kárpátaljai Szövetség társelnöke olvasta fel.

Katona Tamás történész előadást tart

Délután a Kárpátaljai Szövetség elnökségének képviselői megkoszorúzták az 1896-ban létesített técsői Kossuth-szobrot, illetve a Técsőn élt neves festőművész, Hollósy Simon mellszobrát.

A Técsői Református Líceum dísztermében „Forradalom és szabadságharc a vé-

Ötvös Ida, a Viski Zöld Falusi Turizmus Szövetség elnöke

geken” címmel Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke tartott előadást, különös tekintettel az 1848–49-es forradalom kezdete 160. évfordulójára. S. Benedek András irodalomtörténész érdekes okfejtései a határokon átívelő hídépítésről felkeltették az egybegyűlteket, különösen a fiatalok, a líceum diákjai figyelmét, hiszen sok újat tudtak meg a kárpátaljai magyar irodalom, elsősorban a felső-tisza-vidéki alkotók műveinek anyaországi fogadtatásáról. Szorosan kapcsolódott az elmondottakhoz a könyvbemutató: Oláh János, a Magyar Napló című folyóirat főszerkesztője a técsői Szöllösy Tibornak Hollósy Simonról, a városban élt és alkotott festőművészről szóló, a ma-

gyarországi Széphalom Kiadó gondozásában megjelent új könyvét mutatta be. A főszerkesztő beszélt a Magyar Napló című lapról is, annál is inkább, mert a Técsőn és Visken nyelvszigeten élő kárpátaljai magyarok, mint többen hangsúlyozták, ki vannak éhezve minden, az anyaország művelődési életével kapcsolatos információra.

Eddig a száraz, a kihelyezett elnökségi ülést érintő tényanyag. Azonban a három nap alatt ennél sokkal több történt. Elsősorban az, hogy megismerhettük a Felső-Tisza-vidéken élő magyarság hétköznapiit, gondjait, bajait. A Viski Zöld Falusi Turizmus Szövetség tagjai (elnöke Ötvös Ida) jóvoltából a viski porták életébe is bete-

Jótekonysági koncert Visken

kinthettünk, többek között megtudtuk, hogy a hivatásos vendéglátók (18-an kaptak erről főiskolai oklevelet) egyszerre 120 látogatót tudnak befogadni otthonaikba. Ez úton is köszönjük a be nem tervezett, de úti batyunkban magunkkal vitt sok szép élményt. Ilyen volt például, hogy jóvoltukból részt vehettünk a viski születésű Pál István Szalonna és bandájának a helyi magyar iskola fejlesztésére szánt jótekonysági koncertjén, amelyet a viski, vadonatúj kulturházban rendeztek. Egyszóval: köszönjük, Felső-Tisza-vidék! Ugy gondolom, olvasóink a fényképfelvételeket nézve is elhiszik: mi, anyaországba áttelepült kárpátaljai magyarok lélekben ismét gazdagabbak lettünk!

i-a

A kihelyezett elnökségi ülés résztvevői a házigazdákkal

Honismereti tábor Budapest

A Kárpátaljai Szövetség immár sokadik éve szervez honismereti tábort Kárpátalján élő fiatalok részvételével. Tavaly főiskolások látogattak el az anyaország fővárosába, ebben az évben pedig április 30-tól május 4-ig viski és técsői középiskolások táboroztak Budapesten Imszticsei Gabriella, a Técsői Hollósy Simon Középiskola némettanára, illetve Pál Judit viski földrajztanár kíséretében.

Ez alatt az öt nap alatt fiatal vendégeink háziasszonya, kísérelője és második édesanyja Petruska Márta, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja volt.

A diákok első nap a Nemzeti Színházba látogattak el, ahol azon az estén a Győri Nemzeti Színház művészei előadásában Molnár Ferenc „Az üvegcsipő” című háromfelvonásos darabját tekinthették meg. A fiataloknak páratlan szerencsájük volt, ugyanis Schober Ottó, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja, az egykori Beregszászi Népszínház Erzsébet-díjas rendezője rendhagyó színházi bemutatót szervezett számukra: megkérte Flament Krisztinát, a színház titkárát, hogy tartson idegenvezetést a csodálatos épületben. Úgy gondolom, nemcsak a Felső-Tisza-vidéken nyelvszigetben élő magyar középiskolások számára volt felejthetetlen ez a séta: a pedagógusok is csodálkozva hallgatták, mi mindent „tud” az alig hatéves Nemzeti. Hogy csak néhány érdekességet ragadjunk ki az idegenvezetésből: a színházban kétszáz ember dolgozik, a Stúdiószínház 170 férőhelyes, a Nagyszínház 619 néző befogadására alkalmas, a Házi próbateremben 80–100 személy fér el egy-egy előadás alkalmával. Az épületet Siklós Mária tervezte, ez meg is látszik a milió kialakításán. Az egykor a Blaha Lujza téren állt Nemzetiből a házi múzeumba sok tárgyat átnemeltettek. A társulat 46 fős, a

színház fennállásának 6 éve alatt Jordán Tamás igazgató irányításával működött. Az új évadban ezt a posztot Alföldi Róbert tölti majd be.

Flament Krisztina elmondta: egykor Széchenyi is a Duna-partra álmodta a Nemzetit. Valóban szép helyen van az épület és a különös szoborpark valami éteri hangulatot kölcsönöz a környéknek. Engem Tímár József (1902–1960) szobra valósággal megbabonázott: arra gondoltam, hogy mi, kisebbségbe szakadt magyarok egész életünkben a neves színészhez hasonlóan cipeljük tárgyainkat és gondjainkat, merthogy, Váci Mihállyal szólva: „valami nincs sehol”.

De ez az este és Molnár Ferenc darabja nem erről szólt, hanem arról, hogy a főhősök hosszas küzdelem után végre boldogan éltek, míg meg nem haltak...

F. M.

A honismereti táborban átélt további élményekről Imszticsei Gabriella tanárnő naplójából idézünk.

Május 1. Ezen a napon megláthattuk, hogyan is ünneplik a pestiek a majálisát. Először a Bazilikába mentünk. Innen az Andrássy úton keresztül eljutottunk a Hősök terére. A gyerekek megnézték az óriási májuscifát. A rögtönzött színpadon fiatalok adtak műsort, többek között modern és népi táncokat láttunk, majd a Városligetbe mentünk, ahol körbejártuk a Vajdahunyad várárt. Ennyi embert talán sehol nem láttunk még, mint itt. Sok árus kínálta a portékáját. Nagyon érdekes és különleges volt számomra, hogy igazi indiánokat hallottunk zenélni. Ezen a napon fáradtan és elégedetten térünk vissza szálláshelyünkre.

Május 2. Péntek délelőtt a Budai várba indultunk. Ott már Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke várt minket. Nagyon érdekes és tanulságos idegenvezetést tartott nekünk. Nem is gondoltam volna, hogy a Budai várban ennyi látványosság van. Budapest I. kerületének polgármesteri hivatalában is jártunk. Délután a Parlamentet tekingettük meg. Itt már többször jártam, de érdekes módon az idegenvezetők mindig tudnak újat mondani. AKupolateremben meg is nézhettük az őrségváltást, vagyis a Szent Korona őrzőinek tisztelgését a korona előtt. Ezután a Nemzeti Múzeumba látogattunk el. Még ezen a napon a Magyarok Házában meghallgathattuk Pomogáts Béla irodalomtörténetes előadását, aki a kárpátaljai költők és írók alkotásainak ma-

gyarországi fogadtatásáról számolt be.

Május 3. Szentendrén és Visegrádon jártunk. Ezt a napot Kutlán András festőművész, a Kárpátaljai Szövetség alkotóközössége társelnökének társaságában töltöttük el. Először a híres szentendrei szabadtéri múzeumot tekinthettük meg. Érdekes volt számunkra, hogy a skanzen megalkotói egy helyre gyűjtötték össze Magyarország különböző tájegységeinek lakóház típusait, illetve gazdasági épületeit. Arra is lehetőségünk volt, hogy megismerjük Szentendre település más nevezetességeit, sétáltunk az utcákon, gyönyörködtünk a szép épületekben. Két múzeumban is jártunk. Mindenkinek szívből ajánlom,

hogy ha Magyarországon jár és teheti, látogasson el Szentendrére, mert felejthetetlen élményben lesz része. A kirándulás után Kutlán András otthonába is elmentünk, ahol megnezhettük a festőművész műtermét. Nővérei bográcsgulással kedveskedtek nekünk.

Hálásak vagyunk a Kárpátaljai Szövetségnek, amiért az idén a técsői és a viski tanintézetek diákjait hívták meg a hagyományos honismereti táborba. Köszönjük vendéglátóink, elsősorban Petruska Márta elnökségi tag kedvességét, aki valamennyi programunkra elkísért bennünket és a honismereti tábor teljes tartama alatt mellettünk volt.

A képeken: Tímár József szobra, a háttérben a Nemzeti Színház épülete; Flament Krisztina színházi titkár idegenvezetést tart; Pál Judit és Imszticsei Gabriella tanárnők Petruska Márta (középen), a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja társaságában; a honismereti tábor résztvevői kísérelőkkel.

Fotó: Füzesi Magda

Befektetési kézikönyv: ötletek és javaslatok

Bizonyára olvasóink is felfigyeltek arra, hogy a Kárpátaljai Szövetség főbb céljai közé sorolja a kárpátaljai magyarság gazdasági élete fellendítésének elősegítését. Mlaticsek Teodor, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium Kárpátaljai foglalkozó tanácsosa a múlt évi hagyományos balatonföldvári találkozón előadásában a vállalkozások fejlesztésének fontosságára helyezte a hangsúlyt. Mlaticsek úr azóta is tájékoztatja a Kárpátaljai Szövetséget a Kárpátalja és az anyaország gazdasági együttműködésében történt újdonságokról. A közelmúltban egy befektetési kézikönyvre hívta fel a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztőbizottságának figyelmét, különös tekintettel a Kárpátalján esedékes kiemelt befektetési lehetőségekre.

Néhány szót a kézikönyvről. Ötletgazda és projektvezető: az Ukrán-Magyar Területfejlesztési Iroda. Elérhetőségük: 88 000 Ungvár, Narodna tér 4. 2. emelet 238/240.,

tel.: +380-312-61-71-08,

e-mail: office@umti.org,

www.umti.org

A tartalomról: Általános információk a megyéről; Természeti erőforrások; Ipar; Közlekedés; Bankrendszer; Idegenforgalom; Befektetői tevékenység Kárpátalján; Vállalkozói környezet; Vállalkozási formák Ukrajnában; Atársas vállalkozások formái; Alapítás és bejegyzés; A cégbejegyzés menete; Adók és járulékok; Az adózás egyéb kérdései; Főbb adónemek; A kettős adóz-

tatás elkerülése; Határmenti együttműködési, beruházási és külgazdasági együttműködés Kárpátalja és Magyarország között; Kiemelt befektetési projektek ágazatonként; Információk Kárpátalja megye határmenti járásairól és nagyobb városairól.

Úgy véljük, szerkesztőbizottságunk azzal segítheti elő leginkább az anyaországi vállalkozók és a kárpátaljai befektetést kínáló közötti kapcsolatteremtést, ha a kézikönyv alapján dióhéjban bemutatjuk a „célpontot”, vázoljuk a határmenti beruházási és külgazdasági együttműködést Kárpátalja és Magyarország között, illetve közreadjuk a kézikönyvben szereplő, befektetésre váró beruházások jegyzékét.

Általános információk a megyéről

Kárpátalja Ukrajna egyik különleges adottságokkal rendelkező megyéje. A megyét a Kárpátok hegyei, erdői, kristályvízű patakjai, hegyi tavai, szőlőültetvényei, történelmi nevezetességei teszik híressé.

Lakossága számát és területi nagyságát tekintve a megye Ukrajna megyéi között kicsinek számít (2%). Területe: 12,8 ezer km², lakosságának száma 1,2 millió fő.

Kárpátalja 18 adminisztratív területi egységre tagolható, amelyből 5 megyei jogú város (Ungvár, Munkács, Beregszász, Huszt, Csap), 13 pedig járás. A megyében 10 város, 20 városi jellegű település és 579 község található.

A megye tagja a Kárpátok Eurorégió nemzetközi szerveződésnek, annak megalakulása óta.

Idegenforgalom

A turizmus a megyében kiemelt területnek számít, ezért nagy figyelmet fordítanak a turisztikai szolgáltatások színvonalának fejlesztésére. Napjainkban Kárpátalja megye érdekes, kényelmes és olcsó üdülést kínál az idelátogató vendégek számára az év minden szakában: télen – sielési lehetőség, nyáron – ökoturizmus, halászat, úszás, kerékpározás, lovaglás, hegyi túra, kulturális és helyismereti turizmus.

A megyében kínált üdülési lehetőségek minden igényt igyekeznek kielégíteni: extrém autósturák (itt ki lehet próbálni, hogy mire is képes a személygépkocsi erdőkben és hegyi utakon), kerékpáros és gyalogtúrák (a megye nevezetességeinek megtekintése, ismerkedés a környék történelmével, építészeti és képzőművészeti alkotások megtekintése).

Kárpátalján nagyon fejlett a manapság nagy népszerűségnek örvendő ökoturizmus is. Az ilyen jellegű üdülést kedvelő vendé-

gek számára a vidék nagyon sok érdekeset tartogat.

Határmenti együttműködési, beruházási és külgazdasági együttműködés Kárpátalja és Magyarország között

A külkereskedelmi forgalmat tekintve Magyarország első helyen, a beruházások mértékét tekintve pedig az ötödik helyen áll a megye gazdaságát tekintve.

2007 elején a beruházásokat tekintve Magyarország még a negyedik helyen szerepelt, de a befektetett tőke 2007 szeptemberére 1,9 millió USD-ral csökkent. (Érdekesség, hogy 2006-ban ez az összeg + 5,4 millió USD volt, amely az év eleji befektetésekhez viszonyítva 13,6%-os növekedést jelzett 2006 végére.)

Napjainkban 247 ukrán-magyar vállalkozás működik a megyében, a befektetett tőke mennyisége pedig 30,7 millió USD (a megye gazdaságába investált összes tőke 9,5%-a).

A magyar befektetők által leginkább kedvelt célterületek: Ungvár, Munkács, Beregszász és a Beregszászi járás.

Sikeres ukrán-magyar együttműködésben tevékenykedő vállalkozások: Holland Plant Kft., Univer Kft., Nagyszőlősi Járási Agrotechszerviz, Centurion-Ukraine, Huszt Iranzit Kft., Delta Kft., Tocsprilad Rt. munkácsi üzeme, Beregszászi Rádiógyár Zrt., Inter-Indusztria Kft.

2006 októberétől 6 magyarországi érdekeltségű beruházás valósul meg Kárpátalján, összesen mintegy 11,4 millió USD értékben, amely összegből a magyar befektetés hányada 10,3 millió USD, ami 90,3%-a projektek összköltségvetésének.

A külkereskedelmi áruforgalmat tekintve Magyarország első helyen áll a megyében, mind a szomszédos országok, mind pedig a jelenlévő más országok vonatkozásában.

Befektetésre váró beruházások

* Turisztikai szállodaközpont építése a Volóci járásban a Vereckei-hágón.

Kapcsolattartó címe, telefon-, faxszáma:

Verbjazsi (Verebesi) Községi Tanács

Verbjázs (Verebes), Volóci járás,

Kárpátalja megye,

tel.: +38-03136-61-77-13

Tervezett munkahelyek száma: 130–200

A beruházás bemutatása: adott a beépítésre alkalmas állami tulajdonban lévő terület (5 hektár vagy igény esetén, akár több is). Kiépített út (felújításra szorul), telefonvonal és villamosenergia-ellátás biztosított. A jelzett terület közelében halad a Kijev-Csap főút. A járási székhelytől, Volóctól, való távolsága 19 km, közvetlen közelében található síkőzpontok: Podobovec (Padóc), Pilipec (Fülöpfalva), Zsdenyijevo (Szarvasháza), Szlavszke, Tiszovec. A turisztikai szálláshely építése a következő tevékenységek elvégzését irányozza elő: 50–60 férőhelyes szálloda építése, 80 férőhelyes étterem és parkoló kialakítása, emléktárgyak árusítására alkalmas kisebb üzletek létrehozása, posta és orvosi rendelő kialakítása. A létrehozni kívánt beruházás legfontosabb látogatói körét adják majd a magyar turisták, abból kifolyólag, hogy a Vereckei-hágó számukra történelmi emlékhely, mert ezen a hágón keresztül kelték át a magyarok 895-ben és telepedtek meg a Kárpát-medencében. A 841 méter magas a tengerszint feletti elterülő hágóról csodás panoráma nyílik a környező hegyekre.

A beruházás terméke: üdülési, pihenési szolgáltatás nyújtása.

A projekt célja: a járás és ezzel a megye turisztikai potenciáljának fejlesztése, munkahelyteremtés a környező falvak lakossága számára.

A projekt költsége: 1,5–2 millió EURO.

A finanszírozás forrásai: saját forrás, beruházás, hitel.

Lehetséges együttműködések: közös vállalkozás, terület bérlése stb.

* Gyógyüdülő építése a péterfalvai sportkomplexum területén, a termálvizek bázisán.

Kapcsolattartó címe, telefon-, faxszáma:

Péterfalvai Községi Tanács

Péterfalva, Rákóczi út 137.

Nagyszőlősi járás,

Kárpátalja megye

Tel.: +38-031-43-3-23-38

Munkahelyek száma:

tényleges: 17 fő;

tervezett: + 25 fő.

A beruházás bemutatása: adott a beépítésre alkalmas terület (6 hektár), mely teljes egészében a községi tanács tulajdona. Maga a terület kedvelt kirándulóhelynek számít. Ajelenlegi sportkomplexum területén található: 50x25 méteres szabadtéri sportpálya, 2 futballpálya lelátóval, teniszpálya, kosár- és röplabdapálya, étterem, kempingezésre alkalmas terület, mini vidámpark. A jelen projekt keretében szabadtéri termálvizes medence, valamint vendégfogadásra alkalmas szálloda megépítését tervezik. A szálloda épületében masz-

százkabin, vízalatti masszázs, Sarkozuhany, szaunakialakítását tervezik, öltözőhelyiséggel és zuhanyzóval. A sportkomplexum jelenlegi adottságait és jövőben tervezett bővítését figyelembe véve láthatjuk, hogy a hely akár nemzetközi sportesemények lebonyolítására is alkalmas lehetne. A jelzett területhez közel folyik a Tisza folyó.

A beruházás terméke: üdülési, pihenési, gyógyászati szolgáltatás nyújtása.

A projekt célja: a település és ezzel a járás turisztikai potenciáljának fejlesztése, munkahelyteremtés.

A projekt költsége: 900 ezer USD.

A finanszírozás forrásai: beruházás, esetlegesen települési önkormányzati hozzájárulás.

A projekt megvalósításának ideje: 14 év.

* Szanatórium építése az ásvány- és termálvizek bázisán.

Kapcsolattartó címe, telefon-, faxszáma:

Beregszászi Városi Tanács

Gazdasági és Európai Integrációs Osztály
Beregszász, Bogdan Hmelnickij út 7.

Tel.: +38-031-41-2-44-92, 2-21-09

Tervezett munkahelyek száma: 100.

A beruházás bemutatása: adott a beépítésre alkalmas terület (5,65 hektár), mely a város tulajdona. A beruházás keretében egy 300 férőhelyes szanatórium, két termálvizes medence és több sportpálya megépítését tervezik. A projekt ötletgazdája a Beregszászi Városi Tanács, célja a gyógyüdülés fejlesztése a városban.

A beruházás terméke: üdülési, pihenési, gyógyászati szolgáltatás nyújtása.

A projekt célja: a település és ezzel a járás turisztikai potenciáljának fejlesztése, munkahelyteremtés.

A projekt költsége: 10 millió USD.

A finanszírozás forrásai: beruházás, esetlegesen települési önkormányzati hozzájárulás.

A projekt megvalósításának ideje: 5 év.

A beruházás megtérülésének várható ideje: 10–15 év.

* A Borzsava panzió rekonstrukciója, valamint a környéken található jódos, brómos-nátriumkloridos ásvány- és termálvizek (a termálvíz hőmérséklete a felszínen 30°C, 207 ml/nap) effektív hasznosítása

Kapcsolattartó címe, telefon-, faxszáma:

Beregszászi Járási Állami Közigazgatás, Turisztikai és Rekreációs Osztály

90 202 Beregszász, Munkácsi út 6.

Tel.: +38-031-41-2-22-36, 4-30-42, 2-43-24 és Astra Kft.

Jakimec Irina igazgató

90 202 Beregszász, Hősök tere 6.

Tel.: +38-031-41-2-30-86

Tervezett munkahelyek száma: 50.

A beruházás bemutatása: adott a beépítésre alkalmas terület (3,67 hektár), mely az Astra Kft. tulajdona. A beruházás célja a 4-T típusú termálvíz effektív hasznosítása, a panzió rekonstrukciója, modern gyógyászati és szállodaépületek kialakítása a hazai és külföldi turisták számára. A beruházásra szánt földterületen 6 db 6 férőhelyes finn típusú házikó áll, melyek szintén felújításra szorulnak. A terület villamosener-

giával, telefonösszeköttetéssel ellátott. A panzió a Beregszász-Mezővári útvonalon található, kb. 3 km-re a borzsovai vasútállomástól. Apanzió rendelkezik termálvizes vezetékrendszerrel, közelében folyik a Borzsava folyó, a Magyar Államhatártól való távolsága 22 km (Asztély-Beregsurány).

A beruházás terméke: 2 db 3 szintes szállodaépület (180 férőhely), gyógyászati rész (balneológiai kórház, medencék stb.).

A projekt célja: a település és ezzel a járás turisztikai potenciáljának fejlesztése, munkahelyteremtés.

A projekt költsége: 2 millió EURO.

Az együttműködés formája: közös vállalat létrehozása.

A projekt megvalósításának ideje: 5 év.

A beruházás megtérülésének várható ideje: 7 év.

* A beregszászi járási Sárosorosi községben 100 férőhelyes vadászház építése és egyéb infrastrukturális beruházások.

Kapcsolattartó címe, telefon-, faxszáma:

Beregszászi Járási Állami Közigazgatás, Turisztikai és Rekreációs Osztály

90 202 Beregszász, Munkácsi út 6.

Tel.: +38-031-41-2-22-36, 4-30-42, 2-43-24 és Zakarpatagrolisz beregszászi járási szervezete

90 202 Beregszász, Munkácsi út 6.

Tel.: +38-031-41-2-44-21

Tervezett munkahelyek száma: 80.

A beruházás bemutatása: adott a beépítésre alkalmas állami tulajdonú erdőterület, mely 2,5 km-re található Sárosorosi községtől. A területhez egy 0,5 hektáros vízfelszínű tó is tartozik, mely alkalmas ipari mennyiségű haltenyésztésre is. A vadászház megépítésén kívül a következő infrastrukturális beruházások megvalósítását tervezik a területen: medence építése, faházikók építése, vadászkutya elhelyezésére alkalmas épület megépítése. A beregszászi járási erdők gazdag állatvilággal rendelkeznek, területükön található vaddisznó, nyulat, rókát, őzet, borzot, vadkacsát, fácánt. A terület villamosenergia-ellátása biztosított, földgázellátás az 5 km-re lévő gázelosztónál megoldható. A beruházásra felkínált erdőterület 5 km-re található az Ungvár-Beregszász-Rahó főútvonaltól, 13 km-re a benei vasútállomástól, 18 km-re a járási székhelytől, Beregszásztól. Sárosorosi lakossága 898 fő, ebből 490 a munkaképes lakosok száma.

A beruházás terméke: Vadászház (100 férőhelyes szállodaépület) építése, medence építése, vadászati hasznosítású épületek kialakítása.

A projekt célja: a település és ezzel a járás turisztikai potenciáljának fejlesztése, munkahelyteremtés.

A projekt költsége: 3 millió EURO.

Az együttműködés formája: Kft. létrehozása.

A projekt megvalósításának ideje: 3 év.

A beruházás megtérülésének várható ideje: 5 év.

* A valamikori katonai területen álló 3 szintes épület rekonstrukciója – szállodai és irodai komplexum kialakítása parkolóval.

Kapcsolattartó címe, telefon-, faxszá-

ma: Beregszászi Városi Tanács Gazdasági és Európai Integrációs Osztály

90 202 Beregszász, B. Hmelnickij út 7.

Tel.: +38-031-41-2-44-92, 2-21-09

Tervezett munkahelyek száma: 30.

A beruházás bemutatása: adott a városi tulajdonú, 0,8 hektáros terület, valamint a 3,5 ezer m² nagyságú 3 szintes épület. A projekt ötletgazdája a Beregszászi Városi Tanács, célja a szállodaipar fejlesztése. A beruházás keretében egy modern, 300 férőhelyes szálloda, éttermi és szórakozó központ kialakítását tervezik. A terület víz-, gáz- és elektromos ellátása biztosított. Szennyvízelvezetés megoldott. Az épület az Ungvár-Rahó főútvonaltól mindössze 1 km-re található. A beregszászi vasútállomástól való távolsága – 100 méter.

A beruházás terméke: szálloda, étterem, szórakoztató központ kialakítása.

A projekt célja: szállodai és irodai szolgáltatások nyújtása, parkoló kialakítása.

A projekt költsége: 1,5 millió USD.

Az együttműködés formája: tetszőleges.

A projekt megvalósításának ideje: 3 év.

A beruházás megtérülésének várható ideje: 5–8 év.

* 150 férőhelyes, modern, négycsillagos szálloda építése, valamint egyéb infrastrukturális beruházások megvalósítása (medence, étterem, szuvenírbolt, kétszintes garázs építése) a beregszászi járási Asztély településen.

Kapcsolattartó címe, telefon-, faxszáma:

Beregszászi Járási Állami Közigazgatás, Turisztikai és Rekreációs Osztály

90 202 Beregszász, Munkácsi út 6.

Tel.: +38-031-41-2-22-36, 4-30-42,

2-43-24 és Asztélyi Polgármesteri Hivatal

90 201 Asztély, Druzsba Narodiv út 33. Tel.: +38-031-41-4-29-46

Tervezett munkahelyek száma: 70.

A beruházás bemutatása: adott a települési tulajdonú 5 hektáros terület Asztély határában. A beruházás során megvalósítani kívánt infrastrukturális fejlesztések: négycsillagos, 150 férőhelyes szállodaépület megépítése, medence és étterem kialakítása, szuvenírbolt kialakítása, kétszintes, 50 személygépkocsi parkolására alkalmas parkolóház megépítése. A beruházásra felkínált földterület elektromos energia-, földgáz- és telefonos ellátottsága biztosított. A vízellátás és a csatornázás feltételei nem megoldottak. A földterület az Asztély-Beregszász főútvonal mentén fekszik. Beregszásztól való távolsága 2 km. Az Asztély-Beregsurány közötti határátkelő 1 km-re található. A közelben erdős terület is van.

A beruházás terméke: négycsillagos, 150 férőhelyes szállodaépület megépítése, medence és étterem kialakítása, szuvenírbolt kialakítása, parkolóház megépítése.

A projekt célja: szállodai szolgáltatások nyújtása, parkoló kialakítása.

A projekt költsége: 3 millió EURO.

Az együttműködés formája: Kft. létrehozása.

A projekt megvalósításának ideje: 3 év.

A beruházás megtérülésének várható ideje: 7 év.

„És megcsókolta a király Absolont” (Olvasandó: Sámuel próféta II. könyve 14. rész 1-33. vers)

Pünkösöd ünnepére készülődik vagy már pünkösöd után él és szolgál a keresztény-keresztény világ: a Szentlélek kitöltésének az emlékét ünnepli. Mielőtt a fenti Ószövetségi Igének az üzenetét megmagyaráznám, arra kérem az olvasókat, hogy először olvassák el az Újszövetségből az Apostolok Cselekedeteiről írott levél 2. részét. Itt van ugyanis megírva a Szentlélek kitöltésének az evangéliumi üzenete.

Hogy mégis miért nem ennek az Igei résznek az alapján írok a Szentlélek munkájáról, és miért ezt az ószövetségi Igét választottam az örömmel hordozójául, annak a megértéséhez hadd mondjam el, hogy a Szentlélek munkája nem az első Pünkösöd megünneplésével kezdődött, sőt, még nem is az Újszövetség idejével, hanem a kezdet kezdetén: a világ megteremtésekor! A Biblia, a Szentírás Mózes első könyvével kezdődik, és ott az első rész második verse így hangzik: „A föld pedig kietlen és pusztá volt, és setéség volt a mélység színén, és az Isten Lelke lebegett a vizek felett.” Nos, Istennek ez a Lelke: ez a Szentlélek, aki jelen volt a világ megteremtésénél, és aki azóta is szüntelenül munkálkodik és munkálkodik ebben a világban. Munkálkodik az Ábrahám előttiben, a Jákób háza népének életében, az Izráelnek, az Isten választott népének az életében, tehát az egész Ószövetségnek a világában és így Dávid király életében és az ő családjának és népének életében is.

Nos hát, nézzük meg, mit jelentett a Szentlélek munkája Absolonnak, a Dávid fiának, a trónörökösnek az életében!

Absolonnól azt olvassuk a Sámuel II. könyve 14. része 25. versében: „Nem volt pedig az egész Izráelben olyan szép ember, mint Absolon, aki dicséretre olyan méltó volna; tetőtől fogva talpig ő benne semmi hiba nem volt.” Ennek az Absolonnak a többi testvérei között volt egy nagyon szép húga, Támár, akit ő annyira szeretett, hogy később a saját egyetlen leányát annak nevééről nevezte el. Ezt a szeretett testvért becsületlenül meg Dávid másik fia, Amnon, aki ezek után magára hagyta, sőt, elűzte a meggyalázott leányt. Ez az esemény Absolont annyira felingerelte, hogy megölette Amnont (II. Sámuel 13, 28-29.).

Ennek a testvérgyilkosságnak az lett a következménye Absolon életében, hogy a király ítélete elől elfutott és Izráel legszebb férfija, akiben semmi hiba nem volt, az elkövetett bűn miatt száműzötté vált, és Gessurba talált menedéket (II. Sámuel 13, 37-38.). Messze került az atyai háztól, elvezítette a királyi örökséget, valójában senkivé lett.

Ezek után mutatkozik meg a Szentlélek munkája Absolon és környezete életében: tulajdonképpen egy pünkösdi csoda megyebe az Ige üzenetében.

A 14. rész 1. versében az van megírva,

hogy „Észrevette Joáb, Sarujának fia, hogy a királynak szíve vágyakozik Absolon után”. Ez a Joáb a király fővezére volt, aki mindennap látta a király orcáját. Őt tette a Szentlélek közbenjárójává ahhoz, hogy Absolon a száműzetés nyomorúságából visszatérhessen az atyai házhoz.

Joáb először abban végzi el a közbenjáró munkát, hogy a király vágyakozó atyai szívét könyörületre indítja egy asszonyrak példázatával (II. Sámuel 14, 2-20.). Ezek után hangzik el a király parancsa: „Eredj el és hozd haza az én fiamat, Absolont” (14,21.). Ennek a királyi parancsnak engedelmességgel: „Felkelt azért Joáb és elment Gessurba és hazahozta Absolont Jeruzsálembe” (14,23.). A teljes száműzetésnek vége szakadt, de a végső megbocsátáshoz még egy nagyon kemény út vezetett. A király megbocsátó ítéletének ugyanis van egy nehéz záradéka: „Menjen a maga házába, és az én színemet ne lássa” (14,24.). Nagy utat tett meg Absolon a Joáb szolgálatának köszönhetően: újra Jeruzsálembe volt, közel az atyai házhoz és mégis nagyon távol attól, mert a királyszínét, az atyai arcot, a megbocsátó tekintetet nem láthatta. És itt kezdett el munkálkodni a Szentlélek az Absolon szívében: nem egy rövid munka volt ez, mert így van megírva: „Két esztendő töltött Absolon immár Jeruzsálemben, de a királynak színét még nem látta” (14,28.). Öröm volt hazajönni Gessurból, de ez az öröm csak fél öröm, ez a hazatérés csak a célba vezető út egy része. Távolsgában mérve a nagyobbik rész, de a végső eredményt tekintve nem megoldás, sőt, eredménytelenség, mert Absolonnak nem erre volt szüksége, hanem a király, az édesatyja teljes megbocsátó szeretetére. És ehhez kellett a Joáb további szolgálata.

Amikor Absolonnal megérteti a Szentlélek, hogy a hazatérés után eltöltött két esztendő nem oldott meg semmit az életében, felébreszti a vágyat, hogy akarjon odaállni a királyszíne elé: olthatatlan vágyakozást támaszt benne a személyes találkozás után. Ezért küldi el szolgáit kétszer is Joábhöz, hogy magához hívassa azt, és elküldje a királyhoz, hogy tudtára adja: „Mi szükség volt hazajönnöm Gessurból? Jobb volna nekem most is ott lennem. Most azért szeretném a király arcát látni: ha van bennem álnokság, ölessen meg engem.” (14,32.). De Joába két hívásra sem jön el. Ő úgy gondolja, hogy a maga szolgálatát elvégezte: a királynál kieszközölte Absolon hazatérését. Nem tudta, hogy a közbenjáró szolgálat nem ennyi, sőt, sokkal terhesebb. Így történik aztán, hogy Absolon egy emberileg szinte megbocsáthatatlan cselekedetre határozza el magát: „Azt mondta azért az ő szolgálóinak: Nézzétek, a Joáb gazdasága az enyém mellett van, és ott van az ő árpája: menjetek el és gyűjtsátok fel tűzzel; és meggyújtották az Absolon szolgálói a gaz-

daságot tűzzel” (14,30.). Ezek után: „Elment azért Joáb a királyhoz” (14,33.).

Nagy áldozatot vállalt, hogy végigjárja a közbenjáró szolgálat útját. Igaz, erre az Absolon döntése kényszerítette, de amikor kérdőre vonta Absolont, hogy miért cselekedett így, válasza után nem tett szemrehányást, hanem a Lélek ereje megértette vele, hogy mi a következő lépés, és ő azt engedelmesen vállalta. Nem a maga veszteségét nézte, hanem a Lélek parancsának engedelmeskedett.

Amikor azután a király hívatta Absolont, megtörtént a találkozás a király és a száműzött között, az atya és a testvérgyilkos gyermek között. És ennél a találkozásnál megint a Szentlélek végezte el az Absolon életében a maga munkáját. Nem az történik, hogy Absolon elmondja a királynak, amit Joábbal akart üzenni, hanem az, amit egy testvérgyilkos gyermeknek meg kell tennie az atya ítélő arca előtt, és egy száműzöttnek cselekednie kell az ítélő király előtt: „... és elment a királyhoz és fejét hajtván a király előtt, arccal a földre borult” (14,33.). Ha Absolon bárki mással próbálkozik ennél a találkozásnál, mind csak az ítélet megerősítését biztosította volna. Mert nem mondhatta azt, hogy a szeretett húgomon esett gyalázatot toroltam meg, nem mondhatta, hogy olyan mélységes volt a szeretetem, a jogos felháborodásom, hogy nem tudtam magamon uralkodni. Mindez emberileg elfogadható, de az igazság az, hogy Absolon gyilkos, és ez halálos bűn. Neki olyan vallomásra volt szüksége, amire emberi értelem nem vezethette rá, amire csak a Lélek taníthatta meg: „... és fejét hajtván a király előtt, arccal a földre borult” (14,33.). Ez a legteljesebb és legtokéletebb bűnbánat: leborulni az ítélő király és az atya előtt a föld poráig, kiszolgáltatni magát teljesen: itt vagyok, Te tudod, mit tettem, a Tiéd az ítélet, a Te kezébe teszem le az életemet. Cselekedj velem a Te tetszésed szerint. És a király cselekedett: nem dorgált, nem ítelt, még csak hangos szavakat sem mondott. A legkegyelmesebb választ adta: „És megcsókolta a király Absolont” (14,33.). Igen, ez a legkegyelmesebb válasz, amikor a bűnbocsátó atyai csók ott van a bűnbánó fiú homlokán, amikor a bánkódó atya felemeli a bűnöst a bűnbánat mélységéből, hogy megbocsásson neki.

Mit jelent ez az ószövetségi bizonyosságtétel az Újszövetség népe számára? A mindenkor élő bűnösök számára? A Pünkösöd előtt és a Pünkösöd után várkozók számára?

Először is, hogy ez a világ tele van Absolonokkal: akik vagy maguk mondják el magukról, vagy mások állapítják meg róluk, amit az Ige Dávid fiáról, Absolonnól elmond, hogy: „tetőtől fogva talpig ő benne semmi hiba nem volt”. Igen, szeretünk mi magunk előtt így tetszelegni, és nagyon szeretnénk, ha másokrólunk ezt sokszor elmondanák. Csak egy végzetesen nagy baj van az életünkkel, hogy ilyen Absolonok nincsenek ebben a világban, soha nem is voltak, és soha nem is lesznek. Csak

„És megcsókolta a király Absolont”

(Olvasandó: Sámuelprófeta II. könyve 14. rész 1-33. vers)

◀ olyanok vannak, akiknek a megszámlálhatatlanul sok bűnös cselekedeteik miatt el kell menekülniük a rájuk váró jogos ítélet elől, akik kirekesztették magukat az atyai ház öröméből, a királyi örökségnek a birtoklásából.

Tele van a világ Ádámokkal, akik megpróbálnak elrejtőzni az engedtlenség bűne után a számon kérő Isten elől, tele van olyan Dávidokkal, akik a saját vágyaikért készek gyilkolni, tele van olyan Péter nevű tanítványokkal, akik a nagy fogadkozások után bármikor készek megtagadni az Urat, a Krisztust, tele van Júdásokkal, akik néhány ezüstért elárulják a Messiást, tele van Káinokkal, akik irigységből megölik Ábel, a testvérüket, és tele van Jákób fiaival, akik ugyancsak irigységből eladják testvérüket, Józsefet. Bizony, ilyen Absolonok vagyunk mi egytől egyig. És jaj lenne nekünk, ha a magunk igazságával kellene megállni az ítélő Isten széke előtt. Csak száműzetés várna ránk: örökös száműzetés.

De ez az ószövetségi Ige pünkösti örömről beszél. Van valaki, aki odaállt és ma is odaáll a Szent Isten és a mi bűnös életünk közé. Nem halandó emberi közbenjáró, hanem maga az élet Ura, az idvesség Királya, az Úr Jézus Krisztus. És Ő mindent megtett, hogy mi, Te meg én odakerülhessünk a bűnbocsátó Isten színe elé! Hogy végezte el ezt a munkát?

Úgy, hogy otthagya a Menny dicsőségét, és eljött ebbe a bűnnel telített világba. Fájdalmat, betegséget, szenvedést, megvetettséget hordozó emberi életet öltött magára. Ezzel vállalta a közbenjárást minden bűnbánó Absolonért, aki szeretné látni a király orcáját. Vállalta érted is, ha Te is vágyakozol a bűnbocsátó Istennel való találkozásra. Igen, mert nem azért jött, hogy kárhoztassa a világot, hanem azért, hogy megtartsa a bűnösöket, akik közül egy lehetsz Te is.

Nem kis árat fizetett mind ezekért. Sokkal többet, mint amennyit Joáb elszenvedett, amikor Absolon felgyújtotta a szérűjét. Jézus annak a tűznek az erejénél megszámlálhatatlanul nagyobb szenvedést vállalt

Teérted is: a pokol tűzének fájalmát, hogy minden vágyakozó Absolont, Téged is megmenten attól a szenvedéstől. A dicsőség koronáját egy időre letette, és itt, a földön egy másik koronát vett fel, a gyalázat és a fájalmak tövisekoronáját. És mindezt azért, hogy a Te jedről levegye a gyalázat és az ítélet koronáját, és odategye helyette a bűnbocsánat dicsőséges koronáját. De ezt Őtöle el kell kérni bűnbánó szívvel és alázatos lélekkel. Nem kell semmi mást tenni, csak amit Absolon tett: meghajtani előtte a fejedet, arccal a földre borulni, vagyis egészen kiszolgáltatni és rábízni magadat.

Ez a közbenjáró mérhetetlenül különbözik az Absolon közbenjárójától: Joábót kényszeríteni kellett, kárt kellett neki okozni, hogy vállalja el a közbenjárást. Jézus nem kell – nem is lehet – kényszeríteni: Ő maga, önként vállalta a közbenjárásal járó szenvedést, bár jól tudta mindazt, amit ellene elkövetél. És Pünkösdkor azért küldte el a Szentlelket, hogy az megtanítson Téged, hogy kinyútsd Őfelé a kezedet, és Ő megfogja azt, és odaállít téged a bűnbocsátó Isten elé, és azt mondja: Atyám, én ezért az Absolonomért halálra adtam magamat, ki fizettem minden adósságát, magamra vettem minden bűnét, bocsáss meg neki! És akkor a bűnbocsátó Isten lehajol hozzád, felemel és odacsókolja a homlokodra a bűnbocsánat, az üdvösség csókját.

Végezetül pedig még egyszer hadd mondjam el: ez a Pünkösti Lélek, aki veled is megérezted ennek a kegyelemnek az örömét, nemcsak az esztendő két ünnepnapján munkálkodik ebben a világban, mert ebben a Lélekben és ezzel a Lélekkel maga a Megváltó Jézus Krisztus van itt ma ezen a földön: találkozni akar veled, és csak azt várja, hogy hívd segítségül Őt, bízd Őrá magadat teljes szívvel, és akkor odakerül a homlokodra a kegyelem csókja, megérkeztél az atyai hajlékba. Úgy legyen!

GÉCZY TIHAMÉR
református lelkipásztor,
Debrecen

Emlékezzünk régiekről

Árpád-házi (Boldog) Konstancia

Hosszú ideig elzárkózott IV. Béla az elől, hogy országa keleti határait orosz házaságkötéssel biztosítsa. A tatárok elől kétségbeesetten menekülő orosz fejedelmek sorra és személyesen jelentkeztek szövetségesnek, de Béla elutasította őket. Amikor a tatár támadástól tragikusra fordult az ország helyzete, Béla már maga kínálta a lehetőséget. 1251-ben Konstancia nevű lánya kezét nyerte el Danyil Romanovics, a halicsi herceg fia, Leó, a trónörökös. IV. Béla elküldte Jordánt, a szepesi főispán fiát, hogy tárgyaljon a tatárokkal, hogy tájékozzák az érintett lengyel és orosz udvarok szövetségi hajlandóságai felől. A király feltehetően számításba vette azt a hírt is, hogy Leó apja, Danyil 1250. október 25-én hódoló útra indult a nagykanizsai csatában. Magának Batunak a kezéből kapta meg a hűbéri státust. Wertner professzor könyvében Leót erőszakos embernek írja le. Vad és durva, féktelen férfi volt, korlátlanul gonosz és megbízhatatlan csapodár. Megbízhatatlan volt politikai szövetségesnek is. 1257-ben kisebb összetűzésbe került egy területkijelölési vitánál Csiremcakkal, a nyugati sikság tatár főnökével. Am gyorsan álláspontot cserélt, és maga ajánkozott az orosz városok meghódítására, lerombolására. Elpusztította, romba döntötte Lvov (Lemberg) városát. Ezt követően hűségesküvel csatlakozott a tatárok Lengyelországgal szembe fordított támadásához. Hiúságára jellemző, hogy felvette a Halics királya címet, holott e területnek ekkor még nem volt jelentősége sem. Kíséretét tatár testőrséggel cserélte fel.

A Romanovics családban Leó volt a legidősebb, születését a XIII. század húszas éveire teszik a kutatók. Kettő volt a fivére. Az apja Leót Przemysl hercegévé tette, a kisebb örökösé, Svárnó lett Halics. Mindketten 1266-ban kapták meg apjuktól a

birtokokat és a vele járó rangot. A következő évben egy litván herceg, aki sógorsági viszonyban volt a kisebbik fiúval, lemondott litvániai birtokáról Svarno javára. Leó ekkor „barátsággal” meghívta az adakozót vlagyimiri palotájába, és ott, nem sokkal karácsony előtt, saját kezével ölte meg. Két év múlva Leó öccse hirtelen meghalt, és így mind a halicsi, mind a cholmi, mind a litvániai örökség az idősebb testvéré, Leóé lett.

1285 januárjának végén, február első napjaiban, Gyertyaszentelő idején, tatárok csapatai törtek be Vereckénél, akkor, amikor a fiatal magyar király, IV. László a Kárpátok északnyugati felében tartózkodott. Velük voltak a halicsi, és a ladomiri orosz fejedelmek, köztük Leó is. Ő valamivel később újra átment a Vereckehágón, és Lengyelország felé kanyarodott, ide parancsolták a mongolok. Magyarországon az északkeleti és erdélyi urak azonnal mozgósították seregeiket, és kiverték az országból a támadókat.

Nem lehetett túl boldog a magyar királyi házaspár hatodik lánygyermeké ilyen férj mellett. 1251-ben kötöttek házasságot, négy fiúgyermekük született. I. György, András, II. György és Boleszláv. Konstancia neve és élete szinte teljesen feledésbe merült. Egy lengyel hagiográfiában (a szentek életének leírása – a szerk.) feltűnik egy Konstancia, akit boldoggá avattak. Ferences szerzetesek korabeli krakkói legendája is megőrizte a nevét: Konstanciának, Leó feleségének Lemberg városában véghezvitt csodáiról szól a történet. Klaniczay Gábor „Az uralkodók szentsége a középkorban” című könyve említi a XIII. századi Közép-Európa kilenc szentnek, boldognak tartott hercegénőjét. Közéjük sorolja Konstanciát is.

g-cs

Emléktábla-avatás Beregszászban „A szekérnek mennie kell...”

Bizonyára sokan emlékeznek még a fenti mondatra, amely annak idején Kerényi Gyula szájából hangzott el azon az alakuló ülésen, amely gyökeresen megváltoztatta a kárpátaljai magyarság ezredvégi sorsát. Igen: ki mertük mondani ott és akkor, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség alakuló ülésén, hogy elég erősek vagyunk az induláshoz. Igaz, akkor még azt a bizonyos szekeret, töretlen úton ugyan, de közös cél felé akartuk indítani mindannyian...

Dalmay Árpád, a BMKSZ alapító elnöke beszédet mond

A rövid nosztalgiazás után térjünk a tárgyra: ez év április 25-én Beregszászban táblát avattunk Kerényi Gyula emlékére. Hogy ki is volt ő? Úgy vélem, olvasóink többségében fel sem vetődik ez a kérdés, hiszen Kerényi Gyula életének majdnem nyolc évtizede alatt annyi mindent tett, hogy egynéhány embernek két életre is elegendő lett volna. De azért álljon itt egy rövidke életrajz!

Kerényi Gyula 1921. augusztus 11-én született Beregszászban, 1943-ban érettségizett a Beregszászi Állami Főgimnáziumban, majd a Budapesti Műszaki Egyetem diákja lett. A háború azonban tanulmányainak megszakítására kényszerítette. Építésként tevékenykedett, irányításával számos létesítmény épült. 1960-ig a Beregszászi Kommunális Gazdaság vezetője volt, majd a Beregszászi Kolhozközi Építővállalat főmérnöke, később a Beregszászi járás építésze, a Javító-Építő Vállalat főmérnöke. 1991-ig, nyugdíjba vonulásáig a Városi Kereskedelmi Vállalat építésze volt. Erdemei elismerésül a Beregszászi Városi Tanács Pro urbe-díjjal jutalmazta.

Ezek az életrajzi adatok nem sokat mondanak azoknak, akik nem ismerték. Ám akik ismerték, tudják róla, hogy egész életében emberközpontú volt, mindig igyekezett másokon segíteni. Neki köszönhető, hogy Beregszász idősebb nemzedéke közösségekbe szerveződött. Évtizedeken át szervezte

a Vérke-parti öregdiákok találkozóját: több mint 400 egykori beregszászi gimnazistával vette fel és ápolta a kapcsolatot. Alapítója volt a Petőfi Sándor Nyugdíjas Klubnak, személyes ismeretséget kötött számos magyar politikussal, közéleti személyiséggel.

Tíz évvel ezelőtt, 1998-ban hunyt el, több mint ezren kísérték el utolsó útjára.

Most, egy évtized múltán ismét sokan jöttek össze az emlékezés jegyében a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium épülete előtt: az iskola falára került ugyanis az emléktábla, Ortutay Zsuzsa képzőművész alkotása. Az avatóünnepség résztvevőit Szabó Árpád, a gimnázium igazgatója köszöntötte. Beszédében hangsúlyozta: Gyula bácsi kitűzött célja volt a gimnázium újraesztése, létrejöttétől élete végéig figyelemmel kísérte a tanintézetben folyó oktatási-nevelési tevékenységet.

Dalmay Árpád, a Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetség alapító elnöke, az emléktábla létesítésének szorgalmazója elmondta: Beregszászban először avatnak olyan táblát, amelynek címzettje még nemrég – 10 évvel ezelőtt – itt élt közöttünk. Kerényi Gyula olyan ember volt, aki mindent megtett Beregszász magyarságáért, de legfőképpen a gimnazistákért, akiket haláláig latinra tanított.

– Gyula bácsi szellemisége, alakja megjelenik előttünk. Ha nem is milliókra, de ezrekre költötte az életét: a családjáért, a közösségért élt, áldozott mindent – hangsúlyozta emlékező beszédében. Szólt arról is, hogy még ebben az évben további három emléktáblát kívánnak felavatni. Karádi László magyartanárét, aki most lenne 100 éves, Terebesi Viktor matematikatanárét, aki 75 éves lett volna az idén, és Bendász István görög katolikus lelképásztorét, aki 105 évvel ezelőtt született.

Benda István, a Kárpátaljai Hírmondó főszerkesztő-helyettese, a Beregszászért Alapítvány Kuratóriumának elnöke, Kerényi Gyula egykori osztálytársa meghatóva emlékezett vissza közös diákéveikre. – Gyula rövid időn belül vezéregyéniséggé vált az osztályban. Szinte minden rendezvényen részt vett, számos program kezdeményezője volt. Neki köszönhetően

Dr. Szűrös Máttyás ismert politikus, Beregszász díszpolgára

vált a platánfalevél a gimnazisták jelképévé – mondta.

– Megfogyatkozott ugyan a magyarság száma Kárpátalján, de azok között, akik itt maradtak, sok a kezdeményező. Az itteni magyarság leglelkesebb „motorja” e téren Kerényi Gyula volt. A mai napig emlékszem Illyés Gyula beregszászi szobrának közös avatására. Ezt követően szobrok és emléktáblák sorát avatták a beregszásziak és ezekben minden esetben benne volt Kerényi Gyula munkája is. Nagy dolognak tartom, hogy a magyar gimnázium udvarán együtt emlékezhetünk e kiemelkedő személyiségre – emelte ki beszédében dr. Szűrös Máttyás, Beregszász díszpolgára.

Kerényi Gyula lánya, Katalin a család nevében mondott köszönetet, azért, hogy immár tábla őrzi a gimnázium falán édesapja emlékét.

A gimnazisták műsorral kedveskedtek a jelenlévőknek. Az avatóünnepség a Himnusz eléneklésével és koszorúzással ért véget.

Tudósítónk

Kerényi Gyula hozzátartozóinak egy csoportja az emléktáblánál

Turulmadár-avatás Munkácson

A turulmadár visszazárlt Munkács várára, s ezzel édesapám, Pákh Sándor álma vált valóra, jelentette ki a Munkácsy Mihály gyűjteményéről híres Pákh Imre, a munkálatokat finanszírozó műgyűjtő annak kapcsán, hogy több évtized után ismét helyére került az egykori emlékmű.

Lengyel Zoltán, Munkács megbízott polgármestere a történelmi igazságtétel pillanatának nevezte a turul szobor avatóünnepségét, amelyet ezúttal szerencsére egyetlen, magukat ukrán nemzeti szervezetnek tituláló szélsőséges csoportosulás sem zavart meg. A helyreállított emlékművet Spányi Antal székesfehérvári megyéspüspök és Majnek Antal munkácsi római katolikus megyéspüspök szentelte fel. Áldást mondott Gulácsy Lajos, a Kárpátaljai Református Egyházkerület nyugalmazott püspöke.

Egy létszámában kis nép számára nincs megmaradási esély, csak akkor, ha minden tagjában benne él a magyar kultúra és a magyar történelem, annak a tudata, hogy érdemes és büszkeség ehhez a néphez tartozni, fogalmazott az avatóünnepségen Semjén Zsolt, a magyarországi Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) elnöke. A turulmadár a magyar nemzeti élni akarásnak a szimbóluma: lerombolták, de újraépítették. Ez egyben annak a bölcsességnek a jele is, hogy nem irányul senki ellen. Nekünk, magyaroknak az egyetemes emberiséggel szembeni elsődleges kötelességünk a saját magyarságunk megőrzése, kimunkálása és felmutatása, mert ez az a gazdagság, amit csak mi adhatunk az egyetemes emberiségnek, mondta a politikus.

Az 1896-ban a hét millenniumi emlékmű egyikeként felállított szobrot a csehszlovák hatóságok 1924 decemberében bontatták le, 1945-ben pedig a Vörös Hadsereg beolvasztatta a bronzmadarat. Hú mását Kijevben öntötték újra, Mihajlo Beleny ungvári szobrász gipszmintája alapján.

– Annak ellenére, hogy ukrán nemzeti-ségű vagyok, eszembe sem jutott visszautasítani a felkérést, hogy én készítsem el a szobrot – nyilatkozta a szobrászművész. –

Sőt, afféle közelharcot vívtam a többi pályázóval, hogy én legyek a kivitelező.

– Csak nem?

– De igen, hiszen felmenőim között több magyar is volt, akik együtt éltek az én nemzetemhez tartozó emberekkel, mindig tisztelték és becsülték egymást. És tanítómestereim között is voltak magyarok, akiknek munkásságát pedig én becsülöm és tartom nagyra.

– Nem akarták lebeszélni erről a munkáról? Milyen problémákkal találkozott a szobor készítésekor?

– Bár engem is megtaláltak szélsőséges elemek, akik megpróbáltak lebeszélni, sőt meg is fenyegettek, de elküldtem őket... Nem rájuk koncentráltam, hanem a szoborra. A legnagyobb gondom az volt, hogy mekkora legyen a turul szárnyfesztávolsága, és a madár teste hogyan tartózkodjon egyensúlyban, hogy le ne forduljon a talapzatról. Miután eldöntöttem, hogy a fesztávolság öt és fél méter lesz, már csak az utóbbit kellett megoldanom. Szerencsére Kijevben olyan tapasztalt szoboröntőkkel dolgozhattam, akik ezt, azaz a szobor súlypontjának a kérdését is tökéletesen megoldották.

– Vannak-e még hasonló tervei?

– A következő nagy tervem egy Rákóczi lovas szobor elkészítése, amely a munkácsi vár udvarán kapna helyet. A fejében már kész a terv. A turulmadár súlya nyolcszáz kilogramm, a lovas szoboré közel három tonna lesz. De még így is valamivel kisebb lesz a természetes nagyságnál, mivel a várudvar méretei ezt követelik meg. Amennyiben anyagi támogatja vagy támogatói is lesznek a kivitelezésnek, számításaim szerint három év alatt elkészülök vele.

KISZÓ-információ

HONALAPÍTÁSI EMLÉKMŰVEINKRŐL

„Visszazárlt a Turul a munkácsi vár fölkára”, olvastuk a kárpátaljai sajtóban és a magyarországi lapokban is a visszafogott hangvételű híradásokat. Bár a valós esemény maroknyi szemtanú előtt erős helikopterberregés kíséretében zajlott, a Kárpát-medence magyarságának szívében mégis megrezdült valami, mintha számysuhogás mozgatta volna meg a lelkeket... Amit akadályoznak Budapesten, azt meg lehet tenni Munkácson: szabadon emlékezni történelmünk nagy eseményeire. Az eredeti munkácsi turulmadaras emlékmű egyike volt a millennium megörökítésére állított országos emlékjeleknek.

A honalapítás ezeréves évfordulójának megünneplését, és a magyarság történetének európai fordulópontját jelentő esemény méltó megörökítését az 1896. évi VIII. törvénycikkbe rögzítette az országgyűlés. A törvénycikk első paragrafusában „a törvényhozás a honalapítás ezredik évfordulójának maradandó emlékekkel való megörökítése céljából elhatározza, hogy

a) Budapesten a városligetnek az Andrássy-ut és a tó közötti részében a honalapító Arpádot és a nemzet egész történelmi multját megörökítő emlékművet állít,

b) az ország hét különböző pontján, nevezetesen: a munkácsi várhegyen, a nyitrai Zóbor hegyen, a Morva vízének a Dunába torkolásánál emelkedő dévényi várhegyen, Pannonhalmán, a zimonyi várhegyen, Pusztaszeren és a brassói Czenk hegyen emlékoszlopokat emel,

c) Budapesten a várban a Nagy-Boldogasszonyról elnevezett koronázási templom mellett Halászbástyán Szent István király lovas szobrát állítja fel,

d) országos szépművészeti muzeumot létesít s annak gyűjteményei befogadására Budapesten alkalmas helyen megfelelő épületet emel,

e) az ország különböző vidékein 400 új népiskolát állít fel.” (idézet a törvénycikk-ből)

A felsorolt emlékek közül kétségkívül a budapesti millenniumi emlékmű a legkiemelkedőbb alkotás. Zala György szobrász és Schickedanz Albert építész monumentális művének teljes befejezése és az avatási ünnepség 1929-ig váratott magára. Közben lezajlott jelenkori történelmünk legszomorúbb eseménye és a hét vidéki emlékmű közül öt idegen uralom alá került. A „maradandó emlékeket” barbár módon megrongálták, néhányukat még a trianoni békediktátum előtt elpusztították.

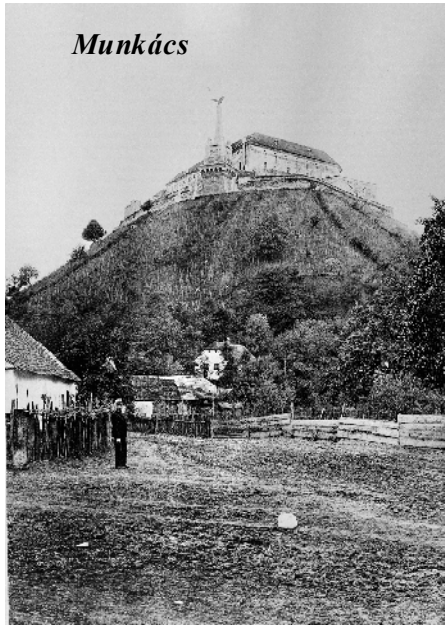
A munkácsi turul kapcsán érdemes néhány adat erejéig felidézni a hét vidéki emlékmű sorsát. Az emlékjelek felállításának fő kezdeményezője, szervezője és mozgatórugója Thaly Kálmán tör-

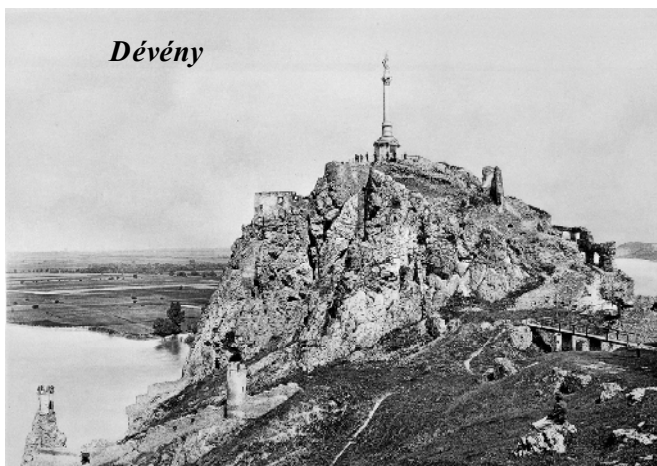
HONALAPÍTÁSI EMLÉKMŰVEINKRŐL

■ ténész, országgyűlési képviselő volt. Az emlékművek felállítását felügyelő bizottság a tervek elkészítésével, a színhe-lyek alapos feltérképezésével és az alépít-mények kivitelezésével Berczik Gyula épí-tészt bízta meg. A fővárosítól eltérően, a rendelkezésre álló rövid idő ellenére, a vi-déki emlékművek a millenniumi ünnepek idejére elkészültek vagy legalább az alapkövetételük megtörtént, és a következő

Munkács

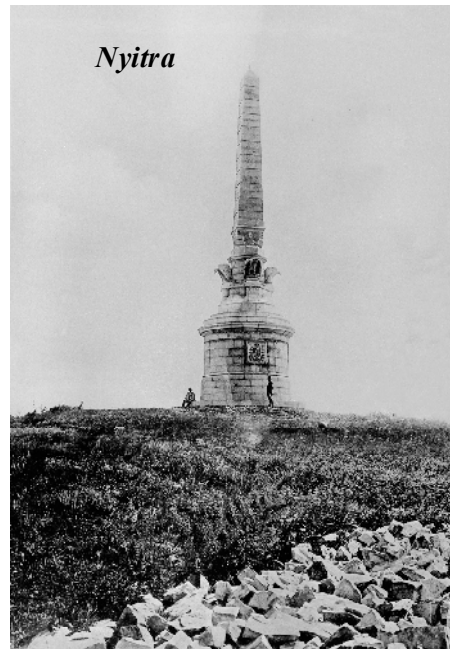
évben e műalkotásokat is felavatták. Az 1896. évi ünnepségek során a zimonyi, a brassói, a nyitrai és a dévényi emlékműveket adták át, míg a munkácsi, a pusztaszeri és a pannonhalmi emlékek alapkövébe a millenniumi ünnepségek eseményeit megörökítő okiratokat helyeztek el. Az emlékművek talapzatára egységesen a „896–1896” felirat került. A felállított alkotásokról 1897-ben a kor híres fényképésze, Erdélyi Mór készített felvételeket és az utókor számára nagyméretű album formájában bocsátotta közre „A magyar állam fennállását megörökítő hét vidéki emlékmű” címmel. Ezeket a fotókat láthatjuk a jelen írás kíséretében.

Dévény

Magyarország északnyugati kapujánál (Porta hungarica), a dévényi vár fokán állították fel Jankovics Gyula szobrász alkotását, egy korinthuszi oszlopon ört álló Árpád-kori vitézt. Az „új idők új dalai” után Dévénynél cseh légionáriusok törtek be porig rombolva a 21 méter magas emlékművet.

Nyitra mellett, a Zobor hegyen felállított obeliszk szobordíszei – négy, kőből faragott, leeresztett szárnyú turulmadár – Kallós Ede munkáját dicsérték. A kör alakú alépítményt a történelmi Magyarország ci-

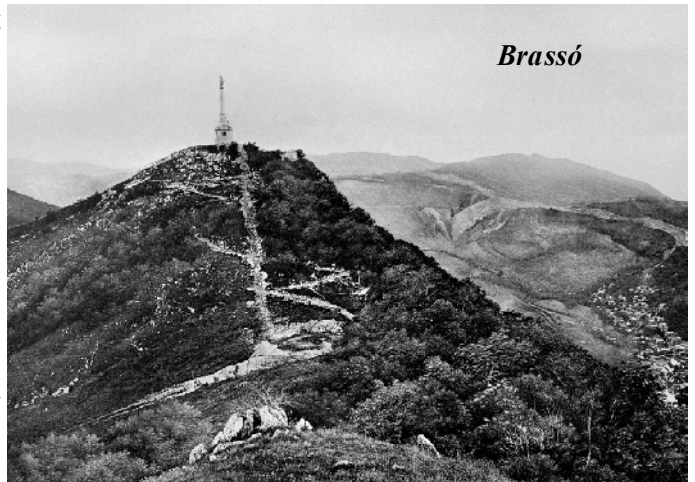

Nyitra

mere díszítette. Az emlékmű a dévényihez hasonló sorsra jutott.

Az északkeleti felvidéken, Munkács várának a vereckei szoros felé néző várfokán, a régi bástyafal visszabontásával alakították ki azt a 33 méter magas építményt, amelynek obeliszkben végződő tetejére Bezeredy Gyula alkotása került: egy kiterjesztett szárnyú turul.

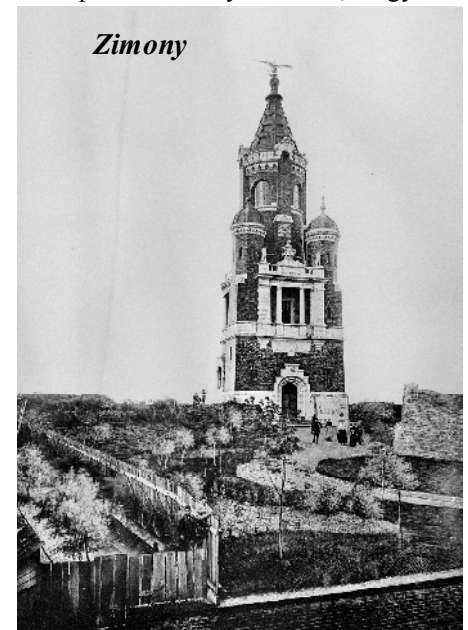
Talán az emlékmű nehéz megközelíthetőségéből adódott, hogy a csekhek 1924-ig vártak eltávolításával, és az alépítmény teljes lebontásával. A turul ezt követően a kaszárnyává alakított vár-

Brassó

ban hevert a vidék visszacsatolásáig. Ekkor felmerült az emlékmű újraállítása, de ez csak részben valósult meg: a várban állították fel, valószínű ideiglenesnek szánt talapzatra. A szobor sorsa 1945-ben végleg megpecsételődött. A területet megszállták és ötágú csillagokat öntöttek belőle. A jelenlegi emlékművet szerényebb alappal a régi helyére állították fel, azonban az új turul méreteiben talán „túlszárnyalja” a régit. A helyi szobrászművész, Beleny Mihajlo fennmaradt korabeli dokumentumok alapján öntötte bronzba önálló műnek számító alkotását.

Magyarország délkeleti kapujában, a Brassó fölötti Cenk hegyen állt a dévényi emlék „testvérpárja”, ugyancsak Jankovics Gyula alkotása. A dór oszlopfőn ört álló vitéznek jutott az időtállóság legrővidebb szakasza. Már 1913. szeptember 27-én román merénylet áldozata lett. Egyes források szerint annyira megrongálódott, hogy egy ezt követő szélvihar ledöntötte az oszlopot. Más helyen az áll, hogy

Zimony

HONALAPÍTÁSI EMLÉKMŰVEINKRŐL

1916-ban a betörő román csapatok robbantották fel a már sérült emlékművet. A romos talapzatot az 1960-as években bontották el. A szobornak egy töredékét – a fejét – jelenleg a brassói evangélikus egyház parókiáján őrzik.

A Duna és a Száva összefolyásánál, a Hunyadiak lerombolt várának udvarán építették fel Zimony ezeréves emlékét. A 36

képnek otthont adó körcsarnok bejáratánál látható.

A hetedik emlékmű Pannonhalmán a hármaskör dombján áll, a Szent István által alapított főapátság szomszédságában. A klasszicista stílusban épült rotunda bejárata fölött, a négy jón oszlopon nyugvó timpanonon Bezerédy Gyula domborműve látható. Ahajdani kupola belsőjét Lotz Károlynak és tanítványainak festményei díszítették. A kupolát 1938-ban lebontották, az újjáépített tető kifestésével Aba Novák Vilmost bízták meg. A festményeknek, a művész halála miatt, csak egy része készült el. A kupola tetején látható Szent Korona az egységes keresztény Magyarországot jelképezi.

Emlékműveink Kárpát-medencei jelenlétünk, múltunk köbe, ércbe fogalmazott lenyomatait. Éppen ezért történelmi eseményeink, győztes, vagy vesztes csatáink helyének megjelölésére minden magyar számára közérthető, egységes jelképrendszert használunk, leggyakrabban a magyarok ősi szimbólumát, a turulmadarat. Ezeréves emlékeink mellett ezzel jelöltük meg a Rákóczi-, az 1848–49-es szabadságharc csatáinak emlékét, de turulmadár őrzi az első és második világháborúban elesett hőseink emlékét is. Trianon után számtalan emlékművünket elpusztították, de a barbárság nem fejt minden esetben odáig, hogy kegyeleti helyeinket is meggyalázzák. Talán ezért is felfoghatatlan egy csíkmadéfalvi székelynek, hogy egyes pestiek miért mondják fasiszta jelképnek az 1764-es székely tragédia emlékét őrző turulmadarat.

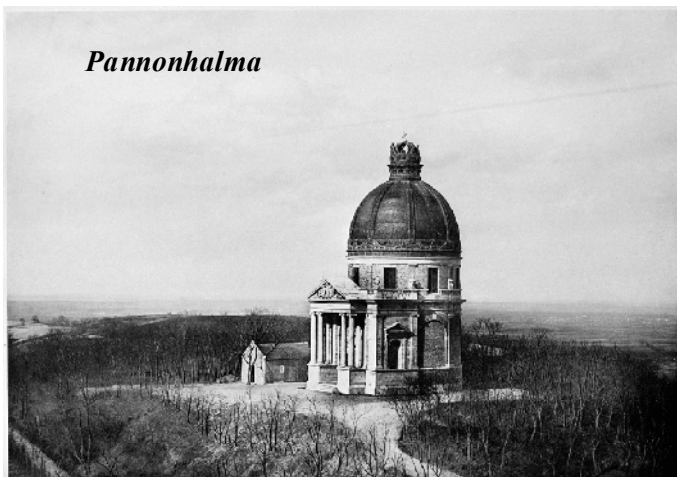
ELBE ISTVÁN

Ópusztaszer

méter magas donjon-szerű építménykét oldaltornya között oroszlanok őrizték Hungária ülő alakos szobrát, a mögötte magasló főtorony tetején kiterjesztett szárnyú, bronzból készült turul vigyázta a vidéket. A kőszobrok Róna József alkotásai, míg a 4,5 méteres feszávolságú turul Bezerédy Gyula munkája volt. Felavatását követően, a köztudatban Hunyadi-toronyként, mint a törökverő hadvezér halálának helyét jelölő emlékmű vált ismertté. A bevonuló szerb csapatok a tornyot megfosztották minden díszétől, nemcsak a szobrokat távolították el, de idővel a többi díszítőelemet és faragványt is eltüntették. A nándorfehérvári csata 550. évfordulója kapcsán felmerült az emlékmű helyreállításának gondolata, de a kezdeményező szándék nem valósult meg.

Az ország szívében, történelmi nevezetességű helyen, Pusztaszeren a monostor romjai mellett építették fel az Árpád-emlékművet. Az építmény klasszicista stílusban épült kettős dór portikusz, tetején Árpád fejedelem kőből faragott szobrával, a kiugró párkányszaton két nyugvó oroszlanal. A műalkotások Kallós Ede munkái. Az emlékmű 1997-es felújításakor Buzár Károly szobrász újrafaragta a szobrokat. Az eredeti Árpád-szobor most fedett helyen, a Feszty-kör-

Pannonhalma

Megújult a vásárosnaményi múzeum

Rendhagyó ünnepi közgyűlést hívott össze a Beregi Múzeum Baráti Köre tagsgága a vásárosnaményi Tomcsányi-kastélyba. A tagság köszönetet mondott azért az anyagi és erkölcsi támogatásért, amelynek eredményeképpen a város legszebb épülete lett a felújított kastély.

Felhős né dr. Csiszár Sarolta, a múzeum igazgatója köszöntőjében méltatta dr. Tomcsányi Pál akadémikust, akinek több mint egymillió forintos támogatása révén egy vendégház múzeum kialakítására nyílt lehetőség. – Célunk az volt, hogy a látogató ne csak a kiállított tárgyakat és a Bereg vidékét ismerje meg, hanem kényelmesen és jól érezze magát ebben a gyönyörű kastélyban, amely a környék kultúráját és idegenforgalmát szolgálja a mai napig. Ezt az örömet ismételnünk ünnepeljük a Baráti Körrel és az adományozókkal együtt – mondta az igazgató. A patrónusi szerepből dr. Tomcsányiné Szemere Ilona kézműves és Gombita Sándor is kivette a részét, aki egy új számítógépet ajándékozott a múzeumnak, de rajtuk kívül sokan ajánlották fel segítségüket az intézménynek.

– Ez a vidék a gyermekkoromat jelenti, itt nőttem fel, és kötelességét érzem annak, hogy támogassam – mondta Tomcsányi Pál. – Emlékeimben a békesség, a gyermekkor képei jelennek meg, ha erre a városra gondolok. A múlt és az elődökre pedig szeretettel kell emlékezni, ez egy nemzetfenntartó, fontos törvény – fűzte hozzá az akadémikus. Az érdeklődők A kastély lakói című kiállítás anyagát is megtekinthették, a nap további részében pedig egy baráti beszélgetésre invitálták a látogatókat.

Fatiosz görög filozófus mondta a szeretetről:

* Aggodalom, félelem, borzongás, maszk – szorongató szavak. A nyugalom simogat, a bizakodás derültté tesz, az öröm, az őszinteség kitarja a szeretet kapuit.

* Aki szeret, elenged, felejt és megbocsát. Aki mindent elvárja másoktól, csupán önmagát szereti.

„Az lenne csak igazán szép, ha nem létezne már országhatár a két otthonom között!”

Tóth Antal miskolcitagtársunk, illetve Kövér Mária és Kövér László, a Kárpátaljai Szövetség tisztújító közgyűlésének szünetében

Dr. Kövér László tüdőgyógyász-szakorvos 2002-ben települt át Magyarországra, jelenleg Debrecenben él orvos feleségével és orvoslányával. Ezúttal őt faggattuk arról, milyen szerepe van életében a gyökereknek.

– Tulajdonképpen nem is tudom, helyes-e az „áttelepülés” fogalma az én életemben. Ugyanis Budapesten születtem, másfél éves voltam, amikor szüleim Ungvárra költöztek, ahová édesapámat munkája és megbízatása szólította. Így ambivalens vagyok, mert Kárpátalját hazámnak érzem, és habár nem az anyaországban nőttem fel, itt mégis itthon érzem magam.

Magyarországgal mindig is szoros volt a kapcsolat, de a régebbi „testvéri” politikának köszönhetően nem volt mód a gyakoribb, vagy hosszabb ideig való itt-tartózkodásra. Erre már csak a rendszerváltás utáni években nyílt lehetőség, amit sürűn ki is használtunk: évente többször részt vettünk különböző szakkonferenciákon, társadalmi, politikai összejöveteleken; szinte az egész Magyarországot bejártuk, rengeteg ismerőst, barátot szereztünk. Ezek a kapcsolatok ma is élnek. Ennek ellenére nem gondoltam arra, hogy elköltözzünk Kárpátaljára.

– A kötődésnek megvolt az oka...

– Így van, azaz így volt. 1964-ben az Ungvári Állami Egyetem általános orvosi karának elvégzése után kineveztek szanatóriumi főorvosnak, ami kettős öröm volt: velem együtt a feleségemet is oda irányították, azaz itthon maradhattunk, mert azokban az években a kárpátaljai illetőségű végzősöket minél messzebbre küldték: Kamcsatkára, Kazahsztánba, az Urál-mellékre, a „bent” végzetteket meg Kárpátaljára. Így erősítette a párt az országban „dülő” internacionalizmust. Szerencsém is volt: nem hívtak be, azaz nem vittek el katonának. A mi korosztályunk amolyan „hiánypótló” volt a szovjet hadsereg részére; több vég-

zős évfolyamtársunkat az államvizsgák közepén, vagy éppen közvetlenül utána vonták be a „békeharcba”, azaz közkatonának sorozták be őket. Emlékszem: egyik kollégámat, volt évfolyamtársamat páncélos jármű vezetőjévé képezték ki. Szegény feje kérte a parancsnokságot, írogatott fűhöz-fához, hogy helyezték szolgálatba az egészségügyisekhez, hiszen erre feljogosítja végzettsége. Igyekeztem meg is lett a fogantatja: átirányították a mentőszolgálatba... sofőrnek.

Háromévi szanatóriumi tevékenységem után – a tevékenység építkezést, festést, mázolóást, beszerzést jelentett

– Munkácsra irányították a tüdőgondozóba, ahol 30 évet dolgoztam egyhuzamban.

– 1989. február 28-án te is ott voltál a KMKSZ alakuló kongresszusán, mint a munkácsi magyarság képviselője.

– Ott voltam, mikor lehullott rólunk a béklyó, mert vágytam, részese akartam lenni ennek a nagyszerű, mondhatnám úgy is: a kárpátaljai magyarság életében történelmi eseménynek. Elfogadtam az ott született elképzeléseket, igyekeztem azokat valóra váltani. Alelnöke voltam a KMKSZ Munkácsi Városi Szervezetének, majd később tagja a KMKSZ Etikai Bizottságának, részt vettem a magyar kezdeményezések végrehajtásában, mellálltam minden magyar ügynek...

– És mégis...

– Az a mégis 1971-ben történt, mikor rászántam magam, hogy Magyarországra költözzünk. Elvileg biztosítva volt a munkahelyem meg a feleségemé is, a nagybácsimtól kaptam meghívólevelet a kitöltött okmányokkal elküldtem Kijevbe, ahonnan elég hamar jött is a válasz, hogy minden sinen van, de a végleges döntés végett Moszkvába kell küldenem az iratokat. El lehet képzelné, milyen nagy volt az örömmünk. Mielőtt feladtam volna a küldeményt a postára, hívtak a KGB-be, ahol „jóindulatúan” azt tanácsolták, hogy a saját érdekében ne küldjem el, mert úgyszemint engednek ki, de itthon pokol lesz az élet.

Nagyon nehezen éltem meg ezt a csapást, olyannyira, hogy egész 1991-ig egyszer sem utaztam Magyarországra.

Később attól féltem, hogy nem éppen fiatal fejjel – amennyiben újra rászánom magam – nehéz lesz megszokni az új környezetet. De a nyugdíjazásom után mégis megléptem ezt a lépést. Legnagyobb csodálkozásomra olyan zökkenőmentesen ment az egész költözködés, átállás, beilleszkedés, hogy szinte fel sem fogtam az egészet.

– Nem gondoltál arra, hogy munkát vállalsz, hiszen szakmai felkészültséged, korod, egészségkedvéssé tenne rá?

– Sem a feleségem, sem én nem kerestünk munkalehetőséget, de hasznossá akartuk tenni magunkat. Már csak azért is, mert hálások voltunk a befogadásért és otthon is benne voltunk a társadalmi tevékenység sűrűjében.

Ilyen elgondolásból kerestük fel a Községi Házat és felajánlottuk: amennyiben igényt tartanak valamilyen társadalmi tevékenységre, amelyre alkalmasnak találnak, értesítsenek minket.

Két hónap múlva „Szomszédügyi önkéntes tevékenység” címmel be is indult egy újdonság. Ez egy holland mintára szervezett csoport (az első Magyarországon), amely hathónapos tanfolyamot indított – mi ott voltunk a harminc jelentkezőből kiválasztott tíz között – és annak elvégzése után megkezdjük tevékenységünket. Ez abban nyilvánul meg, hogy a lakók számára kéznnyújtásnyira hozzuk a városunkban elérhető szolgáltatásokról szóló információkat. Felvilágosítást nyújtunk a hivatali ügyintézekről, a szociális ellátásról, az idősgondozási rendszerről, az egészségügyi ellátásról, közhasznú, oktatási, nevelési ügyekről, mialatt állandó kapcsolatban vagyunk a Polgármesteri Hivatallal, a rendőrséggel, az APEH-hel, a nyugdíjintézetekkel. Így bekapcsolódtunk a társadalmi életbe, hasznossá tettük magunkat, közelebb kerültünk szomszédainkhoz, ismerősöket, barátokat szereztünk. Egy-egy „ügy” sikeres elintézéséért a „díjazásunk” az érintett mosolya, pár kedves szó, amiért érdemes tenni.

– Tapasztaltam: aktív tagjai vagytok a Kárpátaljai Szövetségnek is.

– A szövetség áldozatos tevékenységéről még otthon értesültünk, részt vettünk hozzájáruló munkájában. Ezért természetesen, hogy itt is tagjai vagyunk a közösségnek. A debreceni szervezet az egyik legaktívabb egysége a Szövetségnek.

– Gyermekeitek, akik szintén orvosok, itt vannak veletek. Ez a tény, plusz, ami beszélgetés közben elhangzott, a boldog emberek kategóriájába sorol titeket. Nem szeretnék triviális lenni, de hadd kérdezzek szakmába vágó stílusban: a „tüdő” tiszták, kitűnően funkcionálnak, nincs rajtuk egyetlen folt, netán kaverna sem?

– Ha kaverna nem is, de foltok vannak. Kezdem azzal: édesapám mérnöként, újraépítette a háborúban lerombolt, vagy megsérült hidakat, viaduktokat, alagutakat Ungvártól az Uzsocki-hágóig. Mellékesen, de büszkén jegyzem meg: a Csap-Záhony-i Tisza-híd is az ő műve. Éveken át egész heteket töltött a Kárpátokban. Minket, a három fiútestvért gyakran magával

„Az lenne csak igazán szép, ha nem létezne már országhatár a két otthonom között!”

▼ vitt, jártuk a hegyeket, gombáztunk, halásztunk, ránkásztunk, élveztük a hegyek és völgyek megismételhetetlen szépségét, a természet ajándékait. Eszre sem vettük, hogy beleszerettünk egy életre a fenséges Kárpátokba, Kárpátaljába.

Később, már felnőttekként el sem tudtuk képzelni, hogy a hétvégét otthon töltjük – télen-nyáron, tavasszal-ősszel újra és újra felfedeztük magunknak őseink földjét. Megszerettem a kör alakú, minden idelátogatót magyaros vendéglátással fogadó Debrecent, az Alföldet, de a Kárpátok, Kárpátalja nagyon hiányzik. Minden alkalmat, minden lehetőséget megragadunk a hazalátogatásra és minden esetben, a rosszat feledve, szép reményekkel utazunk. De ott vannak azok a bizonyos foltok: fáj, mikor látom az üzemanyaggal, cigarettával, vagy bármi mással kockázatos földijeimet a határon, akik között felső végzettségűek is vannak. Fáj, ha a tiszaháti néni fél kilónyi dióval didereg a senki földjén, ha látom az almát, a zöltséget naphosszat szedő fiatalokat ezer forintos bérért, miközben szénakazalban éjszakáznak félve-reszkette az ellenőrkötől, ha hallom, hogy a Felső-Tisza-vidék-i kőművest azonosítják az ukrán maffiával, ha kigyózó sorokat látok a vízumért, ha értesülök: a tehetséggel megáldott rahói gyerek nem tanulhat tovább, mert szüleinek nincs több ezer dollárja, ha azt hallom: Kárpátalja ősi szláv föld, ha tapasztalom a megosztottságot, a kötélhúzást, amire senki sem gondolt a kilencvenes évek elején.

Fáj az is, ha járva a hegyeket, számtalan sebet látok a fenyezőerdőket, ha látom a betonbunkerekbe kényszerített ásványvízforrásokat, a Tiszán levonuló szennyáradatot, a meggyalázott helységnévtáblákat és magyar emlékeket, a megtépázott nemzeti zászlókat.

Neuralgikus az a folt is, hogy keveset tudnak az anyaországban a svájci szépséggel vetekedő Kárpátaljáról, annak szorgos és becsületes magyarjairól. Fáj nekünk a trianoni szellemi és gazdasági szögesdrót, amelynek túloldaláról kéreznünk kell az anyanemzet ölére, s nem biztos, hogy a kérdés meghallgatásra talál... Nekem, a kis és nagy családomnak az lenne csak igazán szép és igazságos, ha nem létezne már országhatár a két otthonom között.

Végezetül hadd kérdezzek én is: ugye, a remény sosem hal meg?!

– **A Kárpátaljai Hírmondó olvasói nevében is köszönöm a beszélgetést!**

SZ. T.

Szöllősy Tibor

A Chopin-keringő

Hetekén át érlelte, fontolgatta magában: hogyan, milyen módon közelítsen hozzá, hogyan ismerkedjen meg vele, mert e szándéka már rég asszúvá érett, szinte abban a pillanatban, amikor meglátta. Két hónap telt el azóta: a sarki boltban, ahová vásárolni járt, a lány előtte araszolt a pénztárhoz, karján bevásárló kosárral.

– Olyan, mint Piroska a mesében – mosolyodott el láttán, ám nemcsak a karjára fűzött kosár miatt ötlött fel benne a hasonlóság, hanem a tűzpiros baret miatt is, amely alól selymes zuhatagként indult vállára hollófeke, enyhén hullámos haja. Amikor a lány a pénztáros felé fordult, valamiféle remegés futott át testén: a kreol arcból, a bársonyos sötétbarna szemek, az érdeklődően ivelő szemöldök, a szájjában incselkedő mosoly, a Mona Lisa-i ujjak összességében megtestesültni látta ideálját, s amikor tekintetével körülölelte alakját, megérezte: ő az igazi!

A következő napokban ugyanazon időben ment az élelmiszerboltba, remélve az új-ratalálkozást, de az csak egyszer történt meg: szembefutottak. Mikor a lány kilépett a bejárati ajtón, ő udvariasan utat engedett, és úgy tűnt, mintha rámosolygott volna, talán valami köszönetszerűen is rebegett.

Ezután már nem volt nyugodalma: mindenhol, mindenkor kereste, ám próbálkozásai meddőkné bizonyultak. Kérdezgette barátait, ismerőseit, érdeklődött felőle, de eredménytelenül, mígnem a bolt pénztárosnőjétől megtudta – bosszankodott is, hogy nem jutott hamarabb eszébe – a lány helybeli, Zsuzsának hívják, egyetemista.

Ez az információ felvidította, és egyben leszűkítette felderítő szándékának földrajzát, mert – mivel maga is egyetemista volt – elérhető közelségbe került vágya beteljesülése, ám ezt megakadályozta a nyári vakáció.

Vegyes érzelmekkel utazott haza – vidéki volt –, örült a szüleinek, barátaival történő új-ratalálkozásnak, együttlétnek, de édeskesen keserű volt szájjáze, magával vitte lelkében Amor tüzének izzó zsarátját, nagyokat kortyolva a vágyból. Otthon futó kalandokban próbálta feloldani érzelmi túlságát, révbe juttatni csapongó lelkének hajóját. Tolta a napokat.

Az új tanév hétvégéin elment a különböző fakultások estjeire, mígnem Fortuna segítő karját nyújtotta: a bölcsész karon egy zenés összejövetelen meglátta: a lány Chopin-szerzeményeket játszott. Annyira beleélt magát a látvány bővületébe, hogy megfeledkezett az illetőről: szomszédjához fordult és hangosan megkérdezte: ki ez a csoda? A megkérdezett rosszálló pillantásokat vetett rá, de látva esedező tekintetét, a taps elültével reagált: a lány a germanisztikán tanul, harmadéves.

A koncertet táncmulatság követte. Mi sem természetesebb: kereste-nézelődött a tömegben, mert táncra kérve karnyújtásnyira érezte vágya beteljesülését. Csalódnia kellett: nem látta, nem találta.

Ezután, ha lehet, még lázasabban kergette-üzte álma kék madarát: a lyukasórák alatt, de időnként a feleslegesnek vélt foglalkozá-

sait is mellőzve, elment a fakultás épületéhez többször is, de cserbenhagyta szerencséje. Esténként – miután megtudta a lány lakcímét – sétált az utcában a véletlen találkozás reményében. Látta elmenni, hazafelé jövet is, de nem volt mersze megszólitani, megállítani.

Egy napon döntött: levelet fog írni, találgat kér tőle. Időtlen órákon-napokon át fogalmazta – gondolataiban – a levelet, mígnem megírta. A levél rövid volt, nem édeskés, nem toladok, hiszen tartott a visszautasítástól, de benne volt a lényeg: jöjjön el a nagytemplom előtti térre szombaton délután négyre. Nem kért választ. A levelet maga vitte és dobta a címzett házának kapujára erősített postaládába még kedden.

Kétségek közepette teltek a napok, de ugyanakkor életben tartotta, időnként emelte is hangulatát a meghallgatott kérés beteljesülésének reménye.

A megadott napon idejében elindult al-bérletéből, hogy várja a lányt a téren. A városi zeneiskola előtt vezetett el az útja, amelyhez közeledve zongorajáték lágy hullámai fogadták: a nyitott ablakon át Chopin-keringő akkordjai ereszkedtek alá.

– Ő is ezt játszotta! – kerítette hatalmába a felismerés.

Megállt az ablak alatt, mozdulatlan sárga merevedett, mint a hajó árbocához láncolt Odüsszeusz, átadta magát a test-lelék minden porcikáját leigázva élménynek: a billentyűk bársonyos csacsogásában, a kristályos érzelmi hullámokban Őt vélte hallani. Látta mosolyát, ajkait, azok vérepedítő közelségét, hajkoronájának andalító ringását, fegyelmzett ujjait, karcús alakját, érezte közelgő találka izgalmát és teste illatát, kezét kezében, amint belépnek a nagytemplomba... Nem is zongoraszó volt ez, hanem szimfónia, mert szinkronban lüktetett belső énye a feléje áradó csodával, a körülötte lebegő tavasz illatával...

Mikor vége lett a varázsnak, összerendezte, órájára pillantott:

– Szent ég, fél őt! – tört rá a felismerés és a kétségbeesés.

Rohant a térre, a templom felé, pásztázta, járta körbe-körbe, oda-vissza a kockaköveket, próbálta belerajzolni a semmibe a lány jelenlétét, ám mindhiába. Erdes lélekkel, önmarcangolással tiltive, tomboló fájdalomtól leigázva botorkált haza késő este.

Felszeletelt napokkal, éjszakákkal telt az idő: nem is borotválkozott, tartózkodott önnön pillantásaitól. Nem ment kedvenc boltjába, nem járt el az egyetemi estekre sem. Örökkévalóságnak tűnt két hónap elteltével borítékot talált postaládájában, benne levelet, amelynek végén – amolyan utóiratként – ez állt: „Jöjjön el szombat délután négyre a nagytemplom előtti térre”.

A levél érkezése és a jelzett szombat közötti napok kiestek emlékezetéből, csak a bódító remény emléke élt benne.

...Amikor a térre ért, négy órát ütött az öreg templom órája, megkondultak a harangok, kitarultak az ajtók és orgonabúgás kíséretében kilépett Zsuzsanna hófehérben, hitvese karján.

Szigligeti Ede: Liliomfi

res Ildikó (Kati), Gál Melinda (Gizi), Orosz Ibolya (Ica), Krémer Sándor (Uracs), Józán László (Jani).

Szigligeti Liliomfija méltán az egyik legismertebb és a legtöbbet játszott klasszikus magyar vígjáték. Az előadott történetben egy vándorszínész trupp éppen Balatonfüredre érkezik, ahol is Szilvay professzor gyámleánya, Mariska és nevelőnője nyaral. Mariska és Liliomfi, az ünnepelt színész, aki valójában Szilvay unokaöccse, minden előítélet

ellenére egymásba szeretnek. A professzor azonban ellenzi a házasságot. Nem tudja, hogy éppen Liliomfitől félti gyámleányát, akéhez feleségül akarja adni, Liliomfi pedig azt hiszi, hogy nagybátyja akarja elvenni Mariskát. Meg kell tehát szöktetnie szerelmét... Az alaptörténetet számtalan félreértés és cselszövés bonyolítja.

Bár a városnapokat megelőzően több alkalommal is bemutatásra került a darab, ennek ellenére teltház volt a színház nagytermében. A szereplők az eredeti darabhoz képest kicsit újabb, modernebb felfogásban előadott fergeteges játékkal szórakoztatták a közönséget. A szünet nélküli előadásban a jelenetváltásokat úgy tudták megoldani, hogy a darabot újabb poénokkal fűszerezték.

MOLNÁR BERTALAN

A beregszászi városnapok egyik kulturális programjaként a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház és a Gyulai Várszínház közös produkciójaként bemutatták Szigligeti Ede Liliomfi című nagy sikerű társadalmi vígjátékát. A darabot Vidnyánszky Attila Jászai-díjas rendezőnk vitte színpadra. A jelmezeket V.Csolti Klára tervezte, a darab díszlettervezője Alexander Belozub volt. Akét színház közös produkcióját a következő színészek adták elő: Rácz József (Liliomfi), Sötér István (Szellemfi), Kacsur András (Szilvai Tódor), Vas Magdolna (Mariska, árva növendék), Kacsur Andrea (Kamilla kisasszony), Szabó Imre (Kányai fogadós), Orosz Melinda (Erzsi), Ferenczi Attila (Gyuri pincér), Ivaskovics Viktor (Schwarz Adolf pesti fogadós fia), Katkó Ferenc (Schwarz fogadósPestről), Bé-

A Pokolgép Beregszászban

A beregszászi városnapok vendége volt többek között a Pokolgép együttes. Az 1980-ban alakult zenekar először járt Kárpátalján. Amint azt az együttes frontembere, Rudán József (Joe) is mondta, nem áll messze a zenekar szívéből városunk, hiszen a dobosuk, Czébely Csaba beregszászi születésű. A 33 éves zenész 1975. december 3-án született Beregszászban. Családos, két lánygyermek édesapja. Dobos karrierje során több zenekarban is játszott. 1992, The Worst, 2002–2007, Philadelphia, 2003, Wisdom, 2006, Pokolgép. Ez utóbbi együttes zenészeként vált ismerté. A dobosok közül példaképei: Mike Portnoy, Virgil Donati, Terry Bozzio, Mike Terrana, Scott Travis.

A beregszászi koncerten a hazai közönség is meggyőződhetett arról, hogy nem véletlenül lett tagja a nagy múltú zenekarnak. A koncert alatt többször is dob szólóval fokozta a jelenlévők hangulatát, akik tapsviharral fogadták a fergeteges játékot. A zenész a közönség felé úgy mutatta ki háláját, hogy a koncerten használt egyik dobverőt a közönségnek ajándékozta.

M. B.

Falusi turisztikai képzés Benében

A közelmúltban a benei faluház adott otthont a falusi turisztikai képzés nyitó tanfolyamának. A szervező Kárpátaljai Határmenti Önkormányzati Társulás nevében Dupka György titkár számolt be az ideai programokról. Dr. Hanusz Árpád főiskolai tanár, a program vezetője nagy vonalakban elemezte az öt hétvégét felölelő képzést, amely végén a beneiek az eddig meglévő gyakorlati tudásuk mellé elméleti ismereteket is tanúsító diplomát kapnak. Tájékoztatás hangzott el az informatikai fejlesztésekről (Ráti József), a határmenti fejlesztési programokról (Zubánics László), a magyar-magyar kapcsolattartási program lebonyolításáról (Dupka György), illetve a vízumkérdésekről (Csengeri János vezető konzul).

TUDÓSÍTÓNK

Jogi tanácsadó

Mire ügyeljünk ingatlanvásárlásnál? (2. rész)

Az előző cikkben elkezdtem összegyűjteni azokat az eseteket, amelyekből kiderül, milyen problémák adódhatnak egy ingatlan megvásárlásánál. Teteles felsorolást nem tudok adni, csak a legjellemzőbb példákat és hibákat tudom feldolgozni. A problémák sora ugyanis végtelen. Az élet mindig hoz újabb, meg újabb meglepetéseket, és újabb meg újabb jogi helyzetek elé állítja az embereket. Ezért is nem győzőm hangsúlyozni, mennyire fontos, hogy szakember legyen mellettünk az adásvételnél.

Az 50-es 60-as években, amikor térképre vitték az ingatlan-nyilvántartást, akkor légi felvételeket (fényképeket) készítettek a területekről, amelyeken pedig utóbb berajzolták a telekhatárokat. Igen ám, de utóbb derültek ki olyan esetek, hogy a „hivatalos” telekhatár nem ott van, ahol azt hitték, akár több tíz generáción keresztül... Ez a dolog egy nagyon bonyolult és kényes kérdésre hozta ki magát a szomszédok és a hivatal között. Ugyanis, az, amit a légi felvételről megrajzoltak, a rajzon a ceruza hegyével vezetett telekhatárvonal a valóságban három méteres sávot tett ki, azaz három méteren belül bárhol lehetett a telekhatárvonal.

Számos ilyen jogeset is született, hiszen amikor például telekmeosztást végeznek, akkor kötelező igénybe venni a földmérőt, és akkor derülnek ki ezek a problémák.

Most nem mondhatom azt mindenkinek, hogy mérse ki a telekhatárt egy földmérővel, mielőtt megvásárolná, mert ez plusz költséget is jelent, de aki nem akar később gondokat, és biztosra akar menni, annak csak ajánlani tudom.

Ehhez a problémakörhöz szorosan kötődik a napjainkban egyre nagyobb gondot okozó helyzet, a lakások alapterületeinek eltérése. Egy dolog, ami a tulajdoni lapon szerepel (igaz, hogy ez közhiteles és mindenkivel szemben hatályos, de mégis megdönthető), és megint más az, hogy a valóságban mekkora a lakás alapterülete.

Manapság vannak olyan korszerű mérőberendezések (elsősorban német technológia), hogy mikro-milliméter pontossággal kiszámítják egy lakás pontos alapterületét.

Ingatlanok esetében az a gyakorlat, hogy négyzetméterenként árban adják meg, mennyibe kerül az adott ingatlan. A 300–400 ezer forintos négyzetméterenkénti árnál már csak 1 négyzetméternyi eltérés is óriási anyagi veszteséget okoz.

Előfordult már, hogy valaki, miután megvett egy lakást és felmérte, 12 négyzetméter volt a különbség, vagyis 12 négyzetméterrel volt kevesebb, mint ahogyan az a tulajdoni lapon szerepelt, ezért az eladónak a vételárból ennyit vissza kellett volna adnia (12 millió 300 ezer forintból 3 millió 600 ezer forintot). Ugye, érzékeljük a különbséget? Hogy mi lett a vége, megegyeztek-e a felek, arról már nincs információm.

Abban az esetben, ha az eladó nem akarja visszaadni a pénzt, a vevő pert indíthat ellene hibás teljesítés miatt, és jogalap nélküli gazdagodás címén is visszakövetelheti a pénzt.

Van olyan helyzet, amikor az ingatlan tulajdoni lapján szerepel az a tény, hogy perfeljegyzés. Ilyenkor mindenkinek csak azt tu-

dom tanácsolni, hogy jobb, hogyha keresnek egy másik ingatlant.

A perfeljegyzés ténye főként azt jelenti, hogy az ingatlan tulajdonjoga, azaz a tulajdonos személye körül vita forog, azaz per van folyamatban. A per kimenetelétől függ a vevő tulajdonszerzése is. Mert, ha utóbb kiderül, hogy valaki annak ellenére, hogy a tulajdoni lapon szerepelt a perfeljegyzés, és megvásárolta az ingatlant, jóhiszemű vevőnek már semmiképp sem tekinthető, így azt is kockáztatja, hogy az alapper befejezésekor elveszíti a megvásárolt ingatlant.

Történt egyszer, hogy az egyik legjobb barátom megkeresett, hogy a férjével és egy másik házaspárral megvásárolnának egy ikerházat, és felkérték a szerződés elkészítésére. Amikor megláttam a tulajdoni lapot, azt tanácsoltam nekik, hogy keressenek más házat, mivel azon ott szerepelt a perfeljegyzés. A történethez hozzátartozik, hogy a ház eladója egy elvált férfi volt, akinek volt egy élettársa, akivel több évig együtt élt. Ez a nő beperelte a volt élettársat, azon a címen, hogy tulajdoni részt kér a házból.

A barátaim megnyugtattak, hogy beszéltek a nővel és az eladóval is, és nem lesz semmi gond. Én mondtam, hogy továbbra sem vállalom a szerződést, még az ő kockázatukra sem, mert később elég komoly anyagi következményei lehetnek rájuk nézve. Az lett a történet vége, hogy a nő megnyerte a pert, megkapta a ház felét. Ha barátaim megvették volna az ingatlant az eredeti állapot szerint, akkor számíthattak volna további perek sorozatára.

Néhány szót még szólnék a foglalóról: szerződés megkötésekor a kötelezettségvállalás jeléül foglalót lehet adni. A foglalót be kell számítani a vételárba, ha a szerződést teljesítik. Ha a szerződés olyan okból szűnik meg, amelyért mindkét fél felelős, vagy egyik sem, akkor a foglalót vissza kell adni. A kapott foglalót és még egyszer annyit kell visszaadni, hogyha az eladó hibájából hiúsul meg a szerződés. Ha a vevő hibájából, akkor a foglalót elveszíti.

A foglalóhoz még egy fontos dolgot szeretnék hozzáfűzni: csak a szerződés megkötésekor átadott pénzüsszeg minősül foglalónak. A későbbiekben átadott pénzt a vételár részletének kell tekinteni, a hatályos joggyakorlat szerint is, és ennek a foglalóénál teljesen más a jogi megítélése.

A foglaló átlagos összege általában a vételár 10 százaléka, a túlzott mértékű foglalót a bíróság mérsékelheti.

Számos egyéb nem várt veszélyt rejthet egy-egy ingatlanügylet. Kérem az olvasókat is, hogy ha találtak már valamilyen, e rovatba illő esettel, írják meg nekem, szívesen közreadom (természetesen névtelenül), hogy mások is tanulhassanak a hibából!

DR. IGYARTÓ GYÖNGYI

jogász, ingatlanforgalmi szakjogász
Várom kérdéseiket, észrevételeiket, amelyekre szívesen válaszolok!

e-mailen: igyarto_gyongyi@yahoo.com
postán: 1062 Budapest, Andrássy út 97.
telefonon: +36-1-273-3650

Bortermelő, borkedvelő borverselők

Április 11-én „Bortermelő, borkedvelő borverselők. A XXI. századi reneszánsz bor- és végvári versei” címmel került sor a Magyar Kultúra Alapítvány sokéves hagyományra visszatekintő költészet napi ünnepi rendezvényére. A felolvasó estet az alapítványnak a Szentháromság téren levő székházában tartották, amely méltó háttérrel biztosított a Kárpát-medence számos szegletéből érkezett irodalmárnak. A rendezvényt ezúttal is Szilaveczy Csilla, az alapítvány munkatársa szervezte.

Az est szóvivője hagyományosan a Drávaszögből érkezett Csörgits József költő volt. Bevezetője után a felvidéki magyarságot képviselő Zirig Árpád emelkedett szólásra. Aképeletbeli irodalmi utazás következő állomása, Kárpátalja volt. Eredetileg ketten képviselték volna a „legmostohább testvér”, de Czébely Gabriella fiatal költő akadályoztatása miatt nem tudott jelen lenni. Így hát Lengyel János író-újságíró olvasta fel néhány versét.

Ezután a Partiumból, Nagyváradról érkezett Barabás Zoltán költőnek, a Várad című irodalmi lap főszerkesztőjének két versét hallhatta a közönség.

A Vajdaságból ketten is érkeztek. Elsőként a fiatalabb korosztályt képviselő Samu János olvasta fel két rövidebb prózai művét. Ugyancsak prózával készült Bordás Győző is, aki már évtizedek óta meghatározó egyénisége korábban a jugoszláviai, ma pedig a szerbiai magyar irodalomnak.

A továbbiakban a Muravidék című irodalmi lap főszerkesztője, Bence Lajos, aki nem mellékesen kiváló költő és borkedvelő, olvasott fel borverseiből. Végül, de nem utolsósorban Csörgits József, az est szóvivője, aki minden vendégről ejtett néhány keresetlen szót, mutatta be vidéke, Drávaszög irodalmi lapját, és olvasta fel néhány művét.

A meghívott irodalmárok után, a rendezvény házigazdája, a Magyar Kultúra Alapítvány igazgatója, dr. Koncz Gábor szólt a közönséghez, megidézve József Attilát. Az est alaphangulatáról az ugyancsak Kárpátaljáról elindult gitáros-énekes előadóművész, Csobolya József gondoskodott.

A költészet után a borok kaptak főszerepet. A Magyar Kultúra Alapítvány, mint jó házigazda, svédasztallal vendégelte meg az egybegyűlteket. A másik asztalnál viszont tájegységenként lehetett megkóstolni a kitűnő borokat. Mindenki ízlése szerint dönthette el, hogy melyik volt a legjobb. Mert a maga nevében minden bor kiváló volt, és hűen képviselte a tájegységet, amelynek jó magyar földjében a szőlőtöke fogant.

TUDÓSÍTÓNK

Beregszászból indulva

Beszélgetés Cs. Szirmai Móni énekesnővel

– **Arra kérlek, röviden mutakozz be!**

– 1975. július 27-én születtem Kárpátalján, Beregszászban. Azene szeretete már egészen kicsi koromtól jelen van az életemben. Nagyon boldog gyermekkorom volt, az óvodában rendszeresen énekeltem, szavaltam, vonzott a fellépés. Az általános iskolát a Beregszászi Kossuth Lajos Középiskolában végeztem el. Nagyon eleven diák voltam, de mégis az eminensek körébe tartoztam.

– **Mikor kezdted énekelni?**

– Az általános iskola mellett édesanyám 6 éves koromban beíratott a Beregszászi Művészeti Iskolába zongora szakra, ahol 9 évig zongoráztam, énekarba jártam. A legelső fellépéseim egyike a beregszászi Arany Páva étteremben volt.

– **A jobb szakmai érvényesülés is közrejátszott abban, hogy áttelepültél Magyarországra?**

– Magyarországra a tanulmányaim miatt költöztem. Mivel én magyar iskolába jártam, nem beszéltem jól az ukrán nyelvet, de orvos szerettem volna lenni, ezért a Miskolci Ferenczi Sándor Egészségügyi Szakközépiskolába felvételiztem, hogy az anyanyelvemen tanulhassak.

– **Mit kell tudni az énekesi pályafutásodról? Te írod a dalaidat?**

– 2005 januárjában ismerkedtem meg egy fiatalemberrel, aki elvitt egy meghallgatásra, ahol bemutatott Ferrynek. Elkészítettük a „Túl forró” című dalt, amely az első maxi lemezem dala lett. A dal Ferry szerzeménye, amiből videóklip is készült. 2006. május 16-án megjelent az első nagylemezem „Nem voltam Én” címmel. A lemezen lévő összes dal Ferry szerzeménye. A közös munkán kívül nagyon jó baráti kapcsolat alakult ki a zeneszerzőmmel és így könnyű együtt dolgozni. Ismeri az életemet, az érzéseimet.

– **Azt tudom, hogy már Beregszászban is felléptél. Milyen érzés volt a szülővárosodban énekelni? Van-e különbség a határon inneni, illetve a határon túli közönség között?**

– Az érzés számomra leírhatatlan. Minden fellépés előtt izgulok egy picit, de az otthoni fellépésemeleőtt megegett kezem-lábam. Most fordult elő velem először, hogy a boldogságtól elsírtam magamat a színpadon.

A közönség mindenütt fontos, de az én számomra van különbség, hiszen a színpadról letekintve olyan embereknek énekelek, akik ismertek, szerettek.

– **Szép számban élnek Magyarországon Kárpátaljáról elszármazott zenészek: Csobolya József, Balázs László, Czébely Csaba, Leskó István, hogy csak néhányat említsék. Volt-e már közös fellépésed kárpátaljai zenésszel?**

– Erre van egy nagyon jó történetem. Amikor a legelső videóklipemet forgattuk, a rendező szólt, hogy hamarosan megérkezik a hegedűművész, aki közreműködik majd a klipben. Nagy meglepetésemre Leskó István lépett be a stúdióba. Nagy öröm volt mindkettőnknek. Sajnos nem léptem még fel kárpátaljai zenésszel, de remélem, egyszer sikerül majd egy közös koncertet összehozni.

– **Hogyan sikerült beilleszkedned az anyaországi hétköznapokba?**

– Nagyon jól beilleszkedtem. Ma már tényleg itt van a második otthonom, jelenleg Budapesten élek és dolgozom.

– **Van-e még honvágyad?**

– Természetesen van honvágyam, de ha tehetem, akkor hazalátogatok. A párom tősgyökeres budapesti, de imádja Beregszászt, ezért nem nehéz meggyőzni, ha haza akarok menni.

– **Mi az, ami Beregszász után Magyarországon a legjobban hiányzik?**

– Az emberek közvetlensége, szeretete. Hiányoznak a barátaim.

– **Végezetül, mit üzennél a kárpátaljai magyaroknak?**

– Van két kedvenc idézetem, ezekkel a sorokkal szeretnék üzeni. „Olyan gond nincs, amely ne hozna kezében ajándékokat neked. A gondokat azért keresed, mert szükséged van ajándékaikra.” (Richard Bach: Illúziók). A másik: „Mi az, ami képessé tesz bennünket, hogy elérjünk egy célt, egy álmod? Csak ez a kis szó: akarom! Nincsenek leküzdhetetlen akadályok, csak emberek, akik nem hisznek az akadályok legyőzésében.” (Kurt Dimberger).

– **Köszönöm a beszélgetést, további sikereket kívánok számodra! Sokak nevében mondhatom: kedves művésznő, Beregszász mindig visszavár!**

LENGYEL JÁNOS

Bakos Kiss Károly

UTCAZENÉSZ

Hangok magasa épül
Hangok magasa omlik
Csönddől csitul a térúr
Hétrét hatol a csontig
Hétrét szakad az égké
Szűkül alig a pontig
S tágul
Percek szövete bomlik
Hangok magasa épül
Hangok magasa omlik

DRÁMA

Mint akit akkor minden elhagyott.
Tanítványa népe is aludni tért.
Elfordultak a fák, lehullt a hold
Előle. Időt már hiába kért.

A homályban felhők úsztak felé.
Jöttüket harminc ezüst kíséerte,
Amit a csókért fizettek érte
(a súlyuk csak később nyilallt belé).

Ma sincsen más, csak a törékeny ág
Kuszája vár, s az Isten balfele
Sziszei sejtőn: ne vidd tovább!

Minden e sűgő szájjal van tele.
S betelhet újra a dráma vele
– mit sem törődve alusszuk át.

Mester Magdolna

A TÉVELYGŐKHÖZ

Feladatrémek közt meglapulva pislogsz: lepréselődsz, akár egy szárított virág.

Nyüszít a kell: mutatók ütése űzi dobhártyád nyugodt lüktetését.

Az Ő képmása elcsúfíttatik.

Mákonnyal hímzett álpercek görögnek.
Tükörsimává oldódik a görös.

Lágy kezekből hajló göbös karomrémek kapkodnak utánad, futóhomok, mo-csárnedv ölelne, fojtogatna. Ökölbe sorvadt förtelmes kincsed kell-e még?

Vagy nyújtánád kezéd?

Metronómmá redukál a rontás.
Kirántánálak — újra visszacsusszansz.

Csak föl kellene nézned: nemcsak nézni, látni! Köszönni, hogy voltál és lehetnél.

Már nem pihegnél újra, lélegzet-visszafojtva, nem várnád kínba fülva a zsidbadt álvilágot...

Nehéz a könnyebbet választanod.

Mi is történt az argentin családokkal?

Beszélgetés Bagu László költővel

1970-ben született Beregszászban. 1993-ban szerzett diplomát az Ungvári Állami Egyetem matematika karán. 1992-től publikál verseket kárpátaljai folyóiratokban, antológiákban (Pánsíp, Hatodik Síp, Razzia, Töredék hazácska, Száz szomorú szonett), 1997-től magyarországiakban (Magyar Napló, Pannontükör, Az irodalom visszavág, Bárka, Parnasszus, Karácsonyi ajándék). 1996-ban Kárpátaljai Magyar Irodalmi Nívódíjjal (KÁRMIN) tüntetik ki.

Első verseskötete 1998 tavaszán jelent meg Halálcsináló címmel a Hatodik Síp Alapítvány-Mandátum Kiadó (Budapest-Beregszász), a második pedig Az argentin típusú családok lemeszárítása címmel a Tinta kiadó gondozásában a 2001. évi Ünnepi Könyvhéten. 1998 tavaszán Cséka Györggyel, Lengyel Tamással és Pócs Istvánnal megalapítja a Véletlen Balett című irodalmi lapot, amelyazóta, sajnos, megszűnt.

Bagu László jelenleg Budapesten él. Vele beszélgettünk hétköznapokról, költészetéről, egy kicsit a gyökerekről is.

– Az interjúra készülve, a neten elolvastam néhány dolgot rólad. Innen értesültem róla, hogy 1999 júniusától élsz Budapesten. Tudom, hogy banálisnak hat, de megkérdezem: mi késztetett arra, hogy elhagyd Kárpátalját?

– Szinte megkerülhetetlen kérdés, Kárpátaljáról elkerült „alkotó” esetében bizonyosan; nem is banális, ha azt nézem, hogy az életemet, sorsomat a továbbiakban meghatározó döntés „motivációjára” kérdez rá; részéről semmiképp. Nem volt egy kizárólagos ok, mondhatni „ügy alakult”, bizonyos dolgok konstellációja kellett hozzá, hogy engem, alapvetően statikus természetűt el- és kimozdítson a helyemről. Tulajdonképpen, ha kétszer kezdek neki elmondani, miért történt, valószínűleg nem is tudom kétszer egyformán, ugyanígy elmondani. Azóta eltelt majd tíz év, adott a lehetőség, hogy más szemmel, talán valamivel bölcsebben nézzek rá, átgondoltabban, megfontoltabban szóljak róla. Amit elsőre helyre tennék, mint a folyamat elindítóját, hogy az addigi kárpátaljai viszonyok között mondhatni biztos egzisztenciát adó munkahelyem „kicsúszni” látszott alólam: a továbbiakban csak alkalmi, és nem állandó keresetre számíthattam. Lehetőségem lett volna talán elmenni tanárnak, de már korábban kiderült számomra, hogy ezt a szép foglalkozást nem nekem találták ki. Tegyük még hozzá, hogy a '90-es évek végén Ukrajnában nem a tanári pálya örvendett a legnagyobb anyagi megbecsülésnek. De hasonlóképpen nem akartam azt sem, amit az akkoriban frissen diplomázottak, hogy – kihasználva a tanárhiányt – elhelyezkednek valamilyen szabolcs-szatmári, határhoz közeli (kisebb) magyarországi településen, ahol még szolgálati lakást is biztosítanak számukra. Így az első két hét (kényszer) szabadságomat kihasználva elutaztam Budapestre, hogy felmérjem, milyenek ott a lehetőségek. Ott derült ki, hogy két hét nem sok mindenre elég, és ott kell élnem, hogy benne legyek a dolgokban, és eséllyel tudjak munkahelyekre pályázni. Szerencsére egy hónap után sikerült egy kiadónál állást találnom; azóta is ugyanott dolgozom.

Tehát a kiváltó ok ilyenformán anyagi természetű volt, de e döntés háttérében nem

csak anyagi természetű okok álltak; ezeket annyira nem is részletezném. Nem utólag akarok ilyet belemagyarázni, de az ember valahogy érzi egy helyről, hogy nem ott fog megöregedni, hogy neki valami más rendeltetett, másik hely, helyek. Sokat, nagyon sokat gondolkozik előtte ilyeneken, és arról is, hogy az elindulás mivel jár, mit visz/vihet magával, és mit hagy, mi az, ami marad. Nem a maradás mellett szól, hogy olyan dolgokat lát, amiket nem szeretne, fájó, zavaró dolgokat, s amelyekre nem nagyon van ráhatással, hogy neki tetsző irányba változta(tha)ssa. Természetesen azért furcsa volt akkor számomra, hogy az, ami korábban elképzelhetetlen volt, még ha meg is fordult az ember fejében, megtörténjen. Aki elindul, az már elszánta magát, mentális ráhangolódott, így bizonyos értelemben e döntés megszületése után neki könnyebb. Tudom, hogy a maradéknak sokszor nehezebb. De az egy másik beszélgetés.

Hogy most hogy nézek az egészre? Mivel ezt az utat választottam, nem tudom, hogyan alakult volna az életem, ha másképp döntök. Ha a feleségemmel való mesébe illő egymásra találásunkra gondolok, vagy ha a fiaimra nézek, úgy gondolom, így volt ez jó, így kellett történnie.

– Végzettséged tekintve matematikus-számítástechnikus vagy. Hát ez eléggé messze esik az irodalomtól. Költőnek tartod-e magad? Egyáltalán, ki és mi a költő?

– Nincs az sehol sem megírva, hogy bölcsészek, netán kizárólag nyelvtanárok lehetnek költők, és matematikusok-számítástechnikusok nem. Annál is inkább, mivel jelenleg ugyancsak távol kerültem a matematikától, számítástechnikától, de ez egyáltalán „nem fáj”. Talán ha valamilyen human tantárgyat tanulok az egyetemen, most inkább vonzanának az egzakt(abb) tudományok. Szerencsére így most azon az oldalon ülök a számítógép képernyőjének, amelyiken szeretek, és amelyiken jobban esik. Hozzátartozik még, hogy az irodalom, a költészet sem kizárólagosan érdekelt.

Szerencsére azáltal, hogy írtam és írok verseket, már besoroltam magamat, és ha ezt megfordítom, egyszerű definícióját adhatom

annak, hogy ki a költő. Természetesen ez a besorolás inkább az irodalmi életen belülről vonatkozik, hiszen normális ember nem ébred és nem fekszik azzal, hogy ő költő, és ezt a részt én nem is szívesen komplikálom túl, mert minék. Úgy tartják, a költészet, a vers ösztönös műfaj, és ezt én is csak megerősíteni tudom. A versírónak a vers a kifejezési formája, az általa megválasztott szavakkal és azok egymásutánosságával juttatja kifejezésre, amit gondol, el akar mondani, a világról, ahogy ő látja, és láttatni akarja; magáról, még akkor is, mikor nem gondolja. A vers alkalmas rá, hogy akár nagyon kevés szóval nagyon sokat mondjon el, személyesen ezért vonzódom inkább hozzá, ez áll hozzám közelebb. Nem hiszek a költő, versíró ember „társadalmi szerepvállalásának” feltétlen szükségességében, ahogy azt hiszem, a 20. század vége felé indult, s a mostanság is induló költők többsége. Írja meg, amit megtud, ami neki jutott, hogy megírhasson, tehetsége, elhivatottsága szerint. Van, aki tud majd azonosulni velük, s az bólogat, mások kevésbé. Egyediségüket, expresszivitásukat is talán vizslatja majd valaki. Ha ismertebb, többen, s talán felmagasztalják azért is, amit másoknál hibaként nevesítenek.

– Balla D. Károly, a „Négy kísérlet a megújulásra” című írásában a verseid jellemzőjeként említi az „abszolutizált Nincs” fogalmát. Te hogyan jellemeznéd a saját költészetedet?

– Általában ezt meg szoktam hagyni a kritikusoknak, irodalomtudoroknak, akik természeténél fogva gyakran más szempontok alapján néznek rá, mint én, ami nem is baj, hiszen az ember máshogy látja a saját dolgait, mint egy kívülálló; ők kategóriát is gyorsabban találnak, ahová besoroljanak. Még azt sem mondhatom, hogy ez zavar. Gyakran az ő szavaikat veszem kölcsön; örülök, ha meglátják benne azt, amit én láttatni akartam.

Talán nem kelt megütközést, hogy én – ahogy nem töltök számolatlanul órákat azzal, hogy a költői mivoltot minél pontosabban leírjam – nem szoktam hosszú éjszakai órákba nyúlóan elemezni saját költészetemet. Ha mégis kell, most, hogy nagyjából 15 éve írok verseket, már nem is egyben próbálnám írásaimat jellemezni, hanem, ha úgy tetszik, korszakonként, kötetenként, mert – érzésem szerint – egészen máshogy írok most. Balla D. az első két, egymás után 3 év különbséggel megjelent kötet alapján jellemezhetett így, bár akkor is írtam „másmilyen” verseket, mint amelyeket a kötet címmel, -címeikkel tematikailag rokonítottak. Akötet összeállításakor (különösen a második kötet összeállításakor) úgy éreztem, ezeket a verseket nem igazán lehet a kötet szerkezetébe beilleszteni, és nem tartottam szerencsésnek egy 'Egyéb versek' vagy 'Ilyen verseket is írok' típusú ciklust a kötetben. Ha úgy tetszik, ezeket a verseket „feláldoztam” a kötet(ek) egységének oltárán. Pedig sok játékos(abb), megenedőbb versem jelent meg folyóiratokban. De kétségkívül a fő vonal akkor, s még jellemzően utána is a 'halál' volt, az,

Mi is történt az argentin családokkal?

Beszélgés Bagu László költővel

amivel és amin keresztül ki tudtam és akartam fejezni szinte mindent. Jó helyettesítő szimbólumnak éreztem, mert olyan végletes, végleges, de azok számára, akik nem láttak (illetve akár jelen időben is: látnak) túl rajta, megmarad(t) annak, ami: halál. Persze használtam más szimbólumokat is (halak, nyál, madár, Afrika, és még), ezekkel aztán hasonlóképpen bántam, mint az előbbivel, és alanyai, állítmányai, jelzői lettek valaminek, vagy akár egyszerre mind. Természetesen köze volt ehhez akkori érzéseimnek, hangulatomnak. Szeretem az expresszív nyelvi képeket, verscímekeket. Mindmáig nem áll távol tőlem a groteszk megjelenítés, a verbális agresszió sem (ha az kell). Formákból általában a kevésbé kötötteket részesítem előnyben.

2001 óta nem jelent meg újabb kötetem, verseket viszont azóta is írok. Úgy gondolom, ezek „sokszínűbbek” a korábbiaknál, nagyobb a „szórás”. Nyilván másminlyen jellegű versek születnek, mint korábban. Én is változom, a világ is, máshogy látok dolgokat, és a dolgok is megváltoznak. Szükségszerű is ez a változás; a költőnél az új, másminlyen kifejezési módok, eszközök keresése. Azt, hogy folyóiratok gyakorlati készítenek tematikus versválogatásokat, egy bizonyos téma köré csoportosítva, így esetleg úgy mond arról/olyanról is kell verset írnom, amiről egyébként talán nem is jutna eszembe, inkább költői játéknak fogom fel, afféle jutalomjátéknak. Jelenleg az új kötetem szerkesztésénél, összeállításánál némiképp gondot is okoz, hogy nagyobb időintervallumon belül született „eltérő” verseket kell valamilyen téma szerint ciklusokba rendezve egy könyvbe szerkeszteni, mindezt úgy, hogy legyen a könyvnek egy vonulata. Nem mindig érzem úgy, hogy megoldható.

– **A számos antológia mellett eddig két önálló könyved látott napvilágot. Mikorra várható az újabb versesköteted megjelenése?**

– Mint mondtam, 2001-ben jelent meg a második kötetem, azóta nem. Ennek több oka is van. Egyrészt én írok a korábbinál jóval kevesebbet. Régen csodálkoztam, mikor Vári Fábán Lászlótól és -ról azt hallottam, hogy évi 2-3 verset ír. Hát most én is közel járok ehhez a mennyiséghez. Nem bánom ezt, mert soha nem akartam mindenről verset írni, valamiképpen felhívítani önmagamra. Közrejátszhatott még ebben az életem alakulása, hogy az eltelt időben férj lettem, felelős családapa, így több emberre is kell figyelnem, nem csak magamra, saját érzéseimre. Ezen dolgok és a látszat ellenére szerencsére mindvégig megmaradtam ugyanolyan 'versben gondolkodónak', mint addig. Ugyanúgy megragadnak szavak, érdekes és szokatlan szólások, képek, lejegyzem mind őket a kockás füzetembe, szóval ugyanúgy indul és működik nálam a versgépezet, mint ad-

dig, mégis kevesebb versre mondom azt, hogy kész van. Mi tagadás, az utóbbi időben elvonta figyelmemet a költészetéről egy újabb „hobby/érdeklődési kör” is – a kések, a késművesség csodálatos világa. Nem mellesleg, mindig úgy éreztem, hogy a következő, harmadik kötet még nincs kész, még szeretnék hozzáírnai. A teljes képhez hozzátartozik, hogy egyszer már összeállítottam, megszerkesztettem a kötetet, melyet a Kortárs Kiadó adott volna ki. Sajnos Mátis Lívia tragikus halála után a kötet kéziratban maradt. Újabb kiadó van, ismervé az átfutást, remélem, hogy a harmadik kötet még ebben az évben napvilágot lát.

– **Mi van mostanság a bizonyos négyes fogattal és a Véletlen Balettel?**

– A négyes fogat tagjai mondhatni teljesen más utakon járnak. Cséka Györgyről és Pócs Istvánról úgyszólván alig tudok valamit. Lengyel Tamás, aki jó barátom, s akivel ismertük egymást még a Balett előtt is, megmaradt a kapcsolat, ha nem is napi, mióta én a családommal együtt elköltöztem Budapestről Zalakarosra. Remélhetőleg ez a barátság, ez a kapcsolat megmarad akkor is, amikor Tamás családjával Svédországba költözik egyéni boldogulásuk és terveik megvalósítása érdekében.

A Véletlen Balett a 2005-ös Búcsúszámmal megszűnt. (Lengyel) Tamással (ekkorra már az eredeti felállásból gyakorlatilag kettő maradtunk; Faludi Ádám segített még a szerkesztésben) addigra beláttuk és rájöttünk, hogy tovább így nincs értelme, hobbi szinten, család mellett csupán lelkesedésből, az egyéb kötelezettségek mellett az évi egy számot is nehezen tudjuk összehozni. Nem mondtunk azonban le egy Véletlen Balett változatát, egy afféle 'Best of' összeállításáról (bár ennek esélye Tamás külföldre költözésével meredeken lecsökkent), illetve a lapot megjelentető Véletlen Balett Alapítványt sem számoltuk fel. A Véletlen Balett

Bagu László

Álmodj erdőembert

körmeit az úgy vájta belém hogy nem érdekelt akkor már a tűz és azt gondoltam tényleg elveszett de átjött reggel s mondta ő vagy én

a parkőr talán engem is szeret de nem teszi mert térdig ér a hó fái között nagy hideg lakik a kerti lakban rádió ha szól

de jöttél te ki test vagy hús és szép és sok vakondban tágra nyílt a szem az ősz így múlt el s tél van tán megint

nyakamon zöld poliacril seb kicsiny házamban koncertet ad a csönd – kottájából ott már nincs ki föltekint

irányában elfogult vagyok, mint gyermekemre tekintek rá, és ha sorba rakom a lapszámokat, elégedettséggel tekintek végig rajtuk, és úgy gondolom, nem volt hiábavaló. (Talan ezt igazolja, hogy a Spanyolnátha nyári, az Ünnepi Könyvhétre megjelenő tematikus lapszámában, mely részben a Budapesten jelenlévő vagy volt számottevő irodalmi lapokkal és csoportokkal (is) foglalkozik, szerepel majd egy Véletlen Balett-összeállítás is, amelyben az egyéb kapcsolódó anyagok mellett Cséka György, Faludi Ádám, Lengyel Tamás és jómagam írásai lesznek olvashatók.) S ha ismét csak úgy alakul, hogy lapkiadásra adjuk a fejünket, szeretnénk szó szerint új lappal indulni, és nem a Balettet feltámasztani. És valahogy úgy érzem, hogy a 'Volt egyszer egy Véletlen Balett' című írást sem én és mi fogjuk megjelentetni.

– **Milyen a kapcsolatod a kárpátaljai magyar irodalommal, a kárpátaljai irodalmárokkal? Többek között, a te nevedet is hiányoltam az Együtt Kovács Vilmos emlékének szentelt számából.**

– A kapcsolatom a kárpátaljai irodalommal eléggé leszűkült. Ennek csak egyik oka, hogy a családalapítás után már nem akartam, és idő hiányában nem is nagyon tudtam volna követni az irodalmi (és nem csak a kárpátaljai irodalmi) történéseket. Otthonülőbb is lettem, s bár soha nem kedveltem különösebben a felolvasásokat, irodalmi esteket, utóbb már csak oda mentem el, ahová feltétlen el kellett mennem. Ahogy mondtam, más kötötte le a primér érdeklődésem. Haza, Kárpátaljára is csak évente egyszer jutok el.

Időszakos találkozásaim elsősorban Balla D. Károllyal és Bemiczky Évával – akikkel jó barátságban vagyok régtől – voltak. Ők általában Budapesten járva, könyvbemutató apropóján, Könyvhét alkalmával stb. megpróbálták „összetelefonálni” a bizonyos négyesfogatot, s ilyenkor egy sör mellett elbeszélgettünk dolgokról, irodalomról.

Egy ideig még elkerült hozzám az Együtt is, hol ilyen, hol olyan úton-módon. Nézetem a honlapjukat is, amíg volt. Balla D. Károly „internetes irodalmával” viszont nem igazán tudtam azonosulni, így különböző akcióiban sem igen vettem részt.

– **Még Kárpátaljánál maradv. Szerinted vannak-e olyan fiatal tehetségek, akik képesek megújítani a kárpátaljai magyar irodalmat?**

– Sajnos nem látok rá most a kárpátaljai irodalomra (korábban említett okok miatt is), nem tudom megmondani, hogy van-e olyan, aki képes megújítani a kárpátaljai magyar irodalmat, és kiemelkedőt alkotni. Az Együttben (és csak ott) olvastam tőlük verseket; ott sem annyit és olyat, és nem mostanság, hogy bárkit ki tudnék név szerint említeni. De ez nem a fiatal tehetségek meglétének hiányát jelzi, és nem von le a verselők érdemeiből semmit, csupán az én hiányosságom, ha valaki úgy gondolja, hogy ez tőlem elvárt, s nem érdekelhet engem más.

– **Köszönöm a beszélgetést.**

LENGYEL JÁNOS

A dugattyúk

– Mi a fenét akarhat? – morfondírozott Béla, mikor alig másfél kilométernyire a határtól, rátérve az országútra, egyenesbe vette az irányt szülővárosa felé és megpillantotta a Megállj!-t jelző rendőrt. – Minden rendben van: öv bekapcsolva, az utazósebesség betartva, a kocsi iratai rendben – ezt ellenőrizték már átlépéskor –, végezte el magában a leltárt, mialatt fékezett, és lehorgonyzott az útpatkán.

– Mutassa a papírjait! – lépett mellé a rendőr, akinek válllapján négy csillagot fényezett a hétágra sütő nap.

Átadta az akkurátusan egymáshoz simuló igazolásokat, üdvözléssel körítve, amelyet a rendőr biccentéssel nyugtázott. Percekig forgatta az iratokat, majd tenyerét paskolva megkérdezte:

– Hová megy?

– A szülővárosomba, Técsőre.

– Miért, mi célból?

– Rokonlátogatóba. De miért érdeklí ez magát? Van valami gond a papírokkal? Már ellenőrizték a határon, mindent rendben találtak.

– Az ott volt, ez itt van – mormogta amolyan válaszként a négycsillagos, majd utasította a pilótát: kapcsolja be a helyzetjelzőt, a rövid-, a hosszúfényt, indítson, fékezzen, vagyis leműszakizta a kis Polski Fiatot, amely kifogástalanul állta a sarat.

– Mit visz? – nézett a szalonba.

– Személyes holmikát, ajándékokat a rokonaimnak.

– Mennyi pénz van magánál?

– Kevesebb a megengedettnél! – reagált most már kissé rezignáltan, mert legalább egy negyedóra telt el és megértette: ez is, mint kollégái a határon, meg akarja vámolni, ki akarja csikarni a „kötelezőt”, azaz a kétszáz forintot. – Na, azt már nem! – döntötte el Béla, akit figyelmeztettek a már itt járt szomszédai: legyen nála több kétszáz forintos, mert le kell perkálni az „illetéket” a határon, de arról nem beszéltek, hogy ez előfordulhat menet közben, bárhol az országúton. Hogy miért kell adni, a nyújtott tenyerbe tenni ezt a kolduspénzt, senki nem értette, nem tudta megmagyarázni, de idomítottakként reagált minden külföldi a kéregető gesztusra, mert aki nem fizetett, vagy igényt tartott a magyarázatra, órákig várhatott a válaszra.

Az egyenruhás némi tétovázás után körbejárta az autót, megkopogtatta az ajtókat, leguggolt, szemügyre vette a kerekeket, majd odalépett a kocsi elé és utasította a tulajt:

– Nyissa fel a motorház tetejét!

Béla némi kaján mosollyal felnyitotta. Az országút teljhatalmú ura bepillantott a térbe és majdhogynem diadalittasan Bélának szegezte szűrős tekintetét:

– Na, a motor hol van? Most jött át és már elpasszolta?

Béla némi hezitálás után sokkolta a századost:

– Nézze, kössünk üzletet: adja vissza a papírjaimat, és én mindent bevallok magának – és máris kivette a kezéből az okmányokat. – Ott – mutatott a hátuk mögötti kanyarra – már megállított egy rendőr, annak két csillag volt a vállán. – Felszólított: adjam át a kocsi motorját, mert ezt kívánja az államérdek. Nem ellenkeztem, megértettem, hogy csakis az én kocsim motorjának beszerelése után indulnak és mennek jó irányba majdan itt a dolgok. Odaadtam, és majd szerzek otthon egy másikat.

A tiszt pókerarcra hallgatta. Béla beült a kis Polskiba, indított és kiszólt:

– Úgy tapasztaltam: magának is szüksége van valami motoralkatrészre. Van a csomagtartómban még két dugattyú, ha akarja, odaadom.

Nem jött válasz. Béla gázt adott és indult. A visszapillantóban látta, hogy a százados elindul az említett kanyar felé.

Szöllősy Tibor

Szergej és a ... nyugat

Szergej a legmélyebb keletről, Uralontúlról vetődött Kárpátaljára. Az egyetem elvégzése után oda irányították letöltendő a kötelező két év munkaidőt. A hetvenes-nyolcvanas években ez kötelező volt.

Könnyű bőrönddel és karcos hátizsákkal érkezett. Az első napokban-hetekben némi hiteltelenséggel elegyített ámulattal ismerkedett a számára új világgal, az itt élő – nem orosz – emberek viselkedésével, szokásaival. Volt benne annyi kurázsizs, hogy tölem, első ismerősétől és munkatársától minden számára új dologra rákérdezett és azonnal viselkedési fegyvertárába fogadta az illem és a szokások írott és íratlan szabályainak napi gyakorlatát. Abszolút fogékony volt a szépre, a jóra, az illőre, számára minden új jó értelemben vett „nyugati” volt.

Már néhány hét elteltével „Kezit csokolom”-mal üdvözölte a hölgyeket, belépéskor előre engedte őket, kopogással jelezte belépési szándékát, nem tegezte az ismeretleneket, felkínálta ülőhelyét az idősebbeknek, vásárolt és használta a zsebkendőt, megtanult késsel-villával enni – azaz száraz szivacsként szívta magába mindazt, ami számára „nyugati” volt.

Hogy előrefussak az időben: magyar lányt választott élete útítársának, aki zenész volt, és Szergej beleszeretett a magyar és a nyugati zenébe.

Kárpátaljai tartózkodásának úgya harmadik hónapjában – húsvét ünnepe volt – meghívtuk Szergejt estebédre. Jött is és hozott három szál virágot a feleségemnek – már ezt a figyelmességet is „elsajátította”.

Mikor asztalhoz telepedtünk, Szergej jó tanulóként sorolta:

– Kés, villa balra, kanál jobbra, szalvéta háromszögre, a kisvilla a desszerthez, a kistányér a csontoké. Addig nem nyúlunk semmihez, amíg a ház

asszonya asztalhoz nem ül. Na, mit szólsz: ugye, már mehetnék bárkihez itt, nálatok vendégségbe?!

Már éppen dicsérni kezdtém, amikor közbeszólt:

– Várj csak! Ez a pohár – emelte fel a kétdecis kristálypoharat –, feltételezem, a vodkás, de ez – emelte fel másik kezével a háromcentis poharat – mire való?

Feleségem, aki éppen asztalhoz ülve hallotta Szergej kérdését, mosolyogva reagált:

– Akispohár, Szerjzsa, arra való, hogy abból fogyasztjuk az étvágygerjesztőt. Ihatsz belőle likórt, vodkát, konyakot, vagyis röviditalt. A nagypohárból ásványvizet, üdítőt, vagy bort iszunk.

Szergej letette a két poharat, rövid hatásszünetet tartott, majd hol feleségemre, hol rám nézve kimondta a szentenciát:

– Őszintén örülök, hogy sok mindent megtanultam tőletek. De nem akarok változtatni mindenben, mert mi fog akkor emlékeztetni szűkebb pátriámra?! Mi, otthon a nagy pohárból vodkát ittunk, a kicsit nem is ismertük. Ha mást nem, ezt a szokást megtartom, ezért nekem a nagy pohárba öntsetek vodkát!

... Úgy három évtized múltán, Szergej fiának születésnapján, újra egyasztalnál ültünk. Az ünnepeltre és a találkozásunkra emeltük poharunkat: mi a kicsit, Szergej a nagyot. Belekortyolt poharába, letette, majd kesernyős mosollyal fordult felénk:

– Én nagyon hamar és gyors tempóban ittam meg – tette kezét aránytalanul gömbölyödő hasára – a számomra kimért adagot. Csak nemrég jöttem rá, és ebbe a kezelőorvosom is segített, hogy a nagypohárból csakis ásványvizet vagy üdítőt kellett volna innom...

✱

Írták, mondták

* Gyógyító erő a szeretet. Ki teste, ki lelke egészségét köszönheti e csodának, ki teljes emberségét.

* Hozhatunk a világba szeretetet, de hozhatunk gyűlöletet is. Rajtunk múlik, melyik utat választjuk: az örömet vagy a keserűségét.

(Fatiosz görög filozófus)

A visszajelzések alapján úgy tapasztaljuk, hogy fentíróvatuink nagy érdeklődésre tart számot a Kárpátaljai Hírmondó olvasói körében. Többen javasolták, hogy írjunk Toldy Lajos gyógyszerkutatóról, akinek munkásságát Állami-díjjal ismerték el.

A közelmúltban kapcsolatba léptünk lányával, Toldy Mártával, aki az alábbi publikációt ajánlotta figyelmünkbe, és a család archívumából néhány fotót is rendelkezésünkre bocsátott. A megemlékezést rövidítve közöljük.

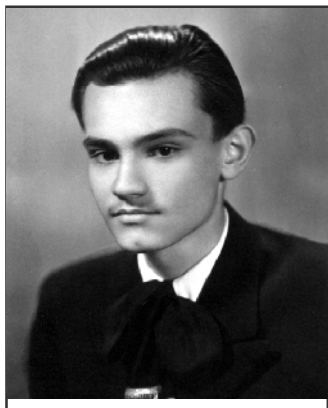
„Gyertya, gyufa, madzag legyen kéznél”

A háború utáni magyar gyógyszeriparnak Toldy Lajos egyik meghatározó személyisége volt.

A kárpátaljai Bene faluban született 1921 szeptemberében a helyi református pap elsőszülött fiaként. Ez a terület akkoriban Csehszlovákiához tartozott. Lajosnak később még két öccse is született. A gyerekkor romantikus környezetben telt el, amire Lajos szívesen emlékezett vissza. A paplakhoz nagy kert is tartozott, amelynek végében a kis Borzsa folyócska folyt. A családi elbeszélések szerint többször előfordult, hogy a mama csónakkal kelt át a folyón, ha a főzéshez valamilyen zöldsége volt szükség a túloldalon fekvő zöldséses kertből.

Toldy Lajos jószívű gyermek volt, akit szülei a helyi iskola elvégzése után a beregszászi gimnáziumba írtak be. Lajos naponta utazott Beregszászra, ami télvíz idején nem mindig volt kellemes. A gyerekkor fontos szereplője volt a nagypapa, aki nagy szülővel rendelkezett, és aki Lajos unokáját nagyon szerette. Az érettségiző fiú is a préházban készült fel a vizsgákra.

A gimnáziumi jeles érettségi után Pestre ment, és beiratkozott a Pázmány Péter Tudományegyetem vegyész szakára. Szerény anyagiakkal rendelkező szülők gyermekeként, valamint jó tanulmányi eredménye alapján az ún. Horthy kollégiumban (később ez lett a Maléter laktanya) 15–20 fős szobákban kapott elhelyezést. A tanulmányok mellett 1942–1944-ig Müller Sándor professzor Szerves Kémiai Intézetében díjtalan gyakornokként dolgozott, és propenil-fenol-éterek dimerjeinek, valamint ezek lebontási termékeinek szerkezeti problémáival foglalkozott. (Ez volt egyébként a tanszék fő pro-

Beregszászban érettségizett

filja.) Több szerkezetbizonyító szintézist végzett el, és néhány lebontási termék szerkezetét is felderítette. E munkából több közlemény is született, és alapját képezte Toldy Lajos egyetemi doktori disszertációjának.

A sokoldalú fiatalember a tanulmányok mellett kihasználta jó zongoratudását és esténként bárókban zongorázott, hogy kiadásait fedezni tudja.

1944-ben Toldy Lajost besorozták és a nyugati frontra vitték. Egy bombatámadás során lábsérülést szenvedett, majd francia hadifogságba került. Aközismerten nyomorúságos francia hadifogolytáborban töltött idő mély nyomokat hagyott benne: a mostoha körülmények között az éhhalál sem volt ritka dolog. 1946 tavaszán betegen bocsátották haza.

A háború a családot is szétszakította. A szülők az egyik fiútestvérrel, aki zongoraművésznek készült, az Ukrajnához (akkor Szovjetunió) csatolt Kárpátalján maradtak és ez a testvér, Toldy György (a Beregszászi Művészeti Iskola tanára – a szerk.) 6 évi kötelező katonaszkodást követően zongoratanárként tudott már csak elhelyezkedni. A másik testvér, aki tehetséges lovasként huszár-

hadapród iskolában tanult, az iskolával együtt a háború végeztével Dániában ragadt, majd onnan Kanadába került, és végül az USA-ban telepedett le. Sok évek kell eltelnie, mire újra találkozhattunk.

Toldy Lajos 1946-ban mellhártyagyulladásából felépülve a Richter gyárba jelentkezett munkára. Itt Clauder Ottó professzor osztályára került, és külfölnféle szintetikus témákban dolgozott 1950-ig, a Gyógyszeripari Kutató Intézet megalakulásáig. Lajos a Richter gyárban barátkozott össze a fiatal vegyész Uskert Andorral, aki, miután megtudta, hogy Lajos mennyire egyedül van, felkarolta, és jó ideig közös albérlésben is laktak.

1947-ben Toldy Lajos részt vett a Református Diákszövetség Balatonszárszón rendezett egy hetes táborozásán. A turnus vége felé a fiúk csónakázni hívtak három lányt, majd ki-ki hazautazott. Lajosnak nagyon megtetszett az egyik, és Pesten barátjának, Bandinak is beszámolt egy Lukács Rózsa nevű lányról, aki egy miskolci szücs lánya volt. Hamarosan kinyomozták Rózsa címét, és Lajos 12 szál piros rózsával üzent névnapjára. Még abban az évben, október végén találkoztak a barátnők Pesten, s a társaságba Lajost is meghívták. E második találkozá-

A fiatalasszony kereskedelmi iskolai érettségije ellenére – nyilván az ifjú férj nyomdokain – ugyancsak az ELTE vegyész szakára iratkozott be. Végzés után az Óbudai Goldberger Textilműveknél, majd rövidesen az EGYT-ben dolgozott és innen az export osztály vezetőjeként ment nyugdíjba. 1952-ben született Márta lányuk, majd 1957-ben András fiuk. Mindketten külkereskedelmi főiskolai végzettséget szereztek.

Toldy Lajos jó vegyész hírnevére jellemző, hogy amikor Rózsa Schulek Elemér professzornál vizsgázott, és a professzor úr megtudta, hogy kinek a felesége, a következő szavakkal búcsúztatta a fiatalasszonyt: „Vigyázzon arra a fiúra, mert nagyon okos”.

1950-ben a minisztérium a magyar gyógyszeripar megerősítésére, eljárások kidolgozására megalapította a Gyógyszeripari Kutató Intézetet egy lakóépületből kialakított székházzal a Rottenbiller utcában. Ide több helyről helyezték át a dolgozókat. Lajos is ide került.

Az 1956-os forradalom Lajost is megérintette, de egy percig sem gondolt arra, hogy külföldre távozzon. Mindig azt mondta: „Mi lenne ebből az országból, ha minden magyar elhagyná, aki tenni tud érte valamit?”.

Családi körben

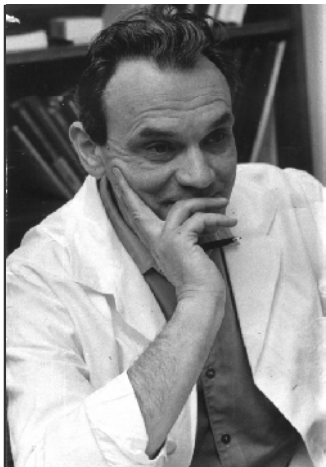
sukkor Lajos engedélyt kért a barátnő édesanyjától egy Rózsa-val való Duna-parti sétára. Ezen a találkozózn a következő szavakkal fordult a lányhoz: „Maga ugyan nem szép, de nekem tetszik, legyen a feleségem”. Karácsonykor jegyezték el egymást, és 1949-ben esküdtek. Figyelemre méltó, hogy csaknem 50 esztendei házasságuk alatt végig magázódtak.

Ugyancsak az 1956-os év volt az első alkalom, amikor Lajos édesanyja Kárpátaljáról látogatónba jöhetett, hogy megismerje fia családját. A közben kitört forradalom következtében Pesten is ragadt hosszabb ideig.

Toldy Lajos a Gyógyszeripari Kutató Intézetben (a név később változott csak Gyógyszerkutató Intézetre) a 60-as évek elejéig beosztott

„Gyertya, gyufa, madzag legyen kéznél”

Dr. Toldy Lajos
gyógyszerkutató

▼ kutatóként dolgozott (1956-tól Vargha professzor osztályán), ezután tudományos osztályvezető lett, 1971-től pedig tudományos igazgatóhelyettesként vezette az intézet kutatásának jelentős részét. 1989-ben vonult nyugdíjba, de címzetes igazgatóként továbbra is részt vett az intézet életében.

Lajos fiatalabb korában rendszeresen síezett, teniszezett és szenvedélyesen vitorlázott. Később gyakran járt munka előtt a Rudasba vagy a Széchenyi-fürdőbe úszni. Mondogatta is, hogy a legjobb gondolatok mindig a gőzben jutottak eszébe. Sajnálatos módon ezt a szellemileg és testileg is fiatalos embert később két operáció lelkileg nagyon megviselte, legyengült és 1996 tavaszán távozott közülünk.

Ha csak egy szóval akarunk jellemezni Toldy Lajos szakmai életútját és tevékenységét, csak annyit kellene mondani, hogy rendkívül sokoldalú volt. Vargha professzor osztályán kezdettől részt vett a daganatgátló hatású cukorszármazékok kutatásában. Ebből a munkából állította össze kandidátusi disszertációját 1958-ban, amelyért az MTA Akadémiai jutalomban részesítette.

1955-től kezdett el a központi idegrendszerre ható vegyületekkel foglalkozni. Kollégáival együtt lényegében a hazai fentiazin ipart teremtették meg azáltal, hogy új eljárásokat dolgoztak ki a klórpromazin (Hibernál), promethazin, diethazin és

thilatazin előállítására. Ilyen előzmények alapján ezúttal is sor került analóg kutatásokra és megszületett a major trunkviláns Frenolon, amelyért 1965-ben Dr. Borsy Józseffel és Dr. Dumbovich Borissal együtt az Allami díj I. fokozata kitüntetés nyerték el. (A kitüntetés jelentőségét jellemzi, hogy ugyanekkor kapnak Kossuth- vagy Allami díjat többek között Páger Antal, Keres Emil színművészek, Kassák Lajos író, Ilosfalvy Róbert operaénekes, valamint Havas Ferenc, Orosz Adél és Róna Viktor balettművészek.)

Nemcsak a kitüntetés szerzett Lajosnak nagy örömet ebben az évben, hanem az is, hogy ekkor sikerült először az egész családot Budapesten összegyűjtenie.

Toldy doktor sokszor az analóg kutatás módszerével fordult új vegyületsaládok, illetve hatástani területek felé. 1971-ben állította össze doktori disszertációját, amellyel a következő évben megszerezte a kémiai tudománydoktora címet.

Meglehetősen zárkózott, halk szavú embernek tartottuk, aki keveset beszélt. Előfordult, hogy hivatalosan valamelyik akadémiai munkabizottsági ülésre együtt utaztunk. A kezdeti óvatos társalgási kezdeményezések azonban hamar elhaltak, majd amikor célhoz értünk, kiszálláskor Lajos csak annyit mondott: „Na, jól elbeszélgettünk”. Mesélték, hogy még a „Rottenbilller”-ben kifigyelték, amint Vargha professzor egy délelőtti betért Lajos irodájába valamit megbeszélni. Amikor kis idő múlva egy kolléga elment az ajtó előtt, azt látta, hogy ülnek egymás mellett és hallgatnak. Jó idő múlva ismét arra járt és benézve megállapította, hogy ugyanúgy ülnek és hallgatnak, majd kis idő múlva csak annyit hallott a szomszédból, amint a professzor azt mondja: „Na, mehetünk ebédelni”.

Lajos nagy dohányos volt, és felesége, Róza ezt sokszor kifogásolta, mire Lajos inkább két televíziót vásárolt, csak hogy ne zavarják egymást.

Jó megfigyelő képességgel és emberismerettel volt megáldva. Híres volt lényegre látására és előadásokhoz hozzászól-

va többnyire lényegbevágó kérdéseket tett fel, amelyeket néha kényelmetlennek is lehetett érezni. Számos beszámoló-nál tanúi voltunk, amikor egyik-másik biológus kollégánk hosszasan ecsetelt egy vizsgálati eredményt, ilyenkor rendszerint feltette a kérdést: „Akkor most azt mondd el, hogy mi a lényeg”. Úgy is mondhatnánk, hogy vágott az esze.

Toldy doktor megbecsülte a pénzt, erre talán ifjú éveinek nehézségei tanították meg. Valamikor a magyar kémiai folyóiratokban elhelyezett közleményekért szinte jelentéktelen tiszteletdíjat fizettek. Lajos e járandóságokat is pontosan nyilvántartotta. Ugyanígy ha éremgyűjtő barátjának egzotikus országokból aprópénz-maradékokat hozott, azt is gondosan elszámolta. De az üzletet sem vetette meg. Kárpátalján – még amikor ritkaságyszámba ment az odautazás – roppant olcsón lehetett Parker-toll utánzatokat kapni, amelyeken itthon jó áron lehetett túladni. Egy barátja megnesztele, hogy Lajosnál „Parker”-tollak kaphatók, és ő is szeretett volna egyet venni, mire Lajos azzal szerelte le, hogy „Neked nem adok, mert te a barátom vagy”.

Toldy Lajos ahhoz a nemzedékhez tartozott, amelynek a későbbiekhez képest nagyobb lehetősége volt szabadalmi és újítási pénzekkel megtoldani a rendszerét. Tehetségének és jó felismeréseinek következtében így az átlagoshoz képest jobb életszínvonalon tudott élni. Volt olyan időszak, amikor az Egis (akkormég EGYT) gyártmánypalettájának jó fele az ő szellemi teljesítményéből származott.

Nagy örömeire szolgált az 1961-ben vásárolt Villányi úti családi házrész, amelyhez nagy kert is tartozott, és ahol szabad idejében szenvedélyesen kertészkedett. Különösen a rózsák érdekelték. Akkor tudott már Ford Taunus gépkocsit vásárolni, amikor mások még éveket vártak Trabántra. Egyébként nem volt igazán érzéke az autóvezetéshez. Egyszer az Akadémiáról jövet többünket vitt vissza az újpesti intézetbe, és az Andrassy út végén a Hősök terénél egy lámpa nélküli balra fordulásakor sokáig bátorlankodott. A felgyülemlt autósok már türelmetlenül túlkölgettek,

mire Lajos kiszállt a vezetőüléstől és hátra fordulva hangosan elkialtotta magát: „Nekem jogom van itt állni”, azután visszaszállva lenyugodott, és mentünk tovább.

Kezdetben több külföldi autós túrát is tettek a feleségével, amikor is a rázósabb útvonalakon általában átadta a kormányt Rózának „Maga vezet” felkiáltással. Később azonban inkább egyedül utazott. Olyan egzotikus országokat is többször meglátogatott, mint Kenya és Vietnám. Ezek az utak a 70-es, 80-as években sokszor mostoha körülmények között zajlottak. Ilyenkor a megpróbáltatásokról szívesen mesélt és a rendkívüli élmények hatása alatt nekünk is ajánlotta e kirándulásokat, azzal a tanáccsal megtoldva, hogy aztán „Gyertya, gyufa, madzag legyen kéznél”. Számos utazása során szenvedélyesen vásárolt és jó érzékel választotta ki a szép holmit, amelyekre, ha lehetett, jól tudott alkudni. Feleségével együtt – aki hivatalból is sokat volt külföldön – igen szép tárgyakkal díszítették lakásukat, és adott esetben ezekről szívesen mesélt az ismerősöknek.

Mi az, amit Toldy Lajostól feltétlenül tanu lhatunk? Ez főleg a szakma szeretete minde nekfelett. Mint főnök rendkívül méltányolta a kollégák önálló ötleteit, kezdeményezéseit, és mindig ezek kidolgozására buzdított. Igyekezett a lehetőségekhez képest a maximális kutatási szabadságot és védelmet biztosítani. Mai fejjel visszagondolva ez a kémiai felismerések szempontjából nagyon előnyös volt, ugyanakkor a gyógyszerkutatás folyamata néhányszor indokolatlanul elhúzódott. Ennek egyrészt a Gyógyszerkutató Intézet 80-as évek elejétől bekövetkezett iparágon belüli fokozatos és gyors elszigetelődése, együttműködések hiánya, valamint az esetenként nem korszerű biológiai háttér volt az oka. Toldy Lajos e feltartóztathatatlan, az intézet helyzetéből fakadó változásokat már aligha tudta befolyásolni. Pályafutása azonban azt is mutatja, hogy életünk a szakmán túl a szoros baráti és családi kapcsolatokkal, valamint szép utazások élményeivel válhat teljessé.

(A megemlékezést
Sólyom Sándor írta)

Emberek maradtak az embertelenségben

Április 16-át a Fidesz kormányzása idején Pokorni Zoltán kezdeményezésére a holokauszt emléknapjává nyilvánították. 1944-ben ugyanis ezen a napon és éppen Kárpátalján kezdődött meg a zsidók gettókba gyűjtése. Nemcsak Magyarországon, de több szomszédos országban is megemlékeztek történelmi múltunk e tragikus eseményének 64. évfordulójáról, fejet hajtottak az áldozatok emléke előtt. Sajnálatos módon azonban méltánytalanul kevés szó esett ezeken a megemlékezéseken azokról, akik megpróbáltak segíteni a másságukért üldözötteknek.

1920. szeptember 22-én fogadta el az Országgyűlés a XXV. törvénycíkket, közismert nevén a numerus clausus törvényt, amely kimondta, hogy a felsőoktatási intézményekben 6 százalékra kell korlátozni a zsidó hallgatók számát. Gróf Bethlen István miniszterelnökké való kinevezése után azonban hatályon kívül helyezte azt, biztosította a jogrend visszaállítását és fenntartását. Ennek ellenére az úgynevezett „zsidókérdés”, sajnos, nem került le a napirendről.

Az első zsidótörvényt, illetve a kormányának az erről szóló 616. sz. törvényjavaslatát Darányi Kálmán terjesztette 1938. május 28-án az Országgyűlés elé, amely azt nagy többséggel elfogadta. Ezzel a XV. törvénnyel a magyar alkotmányos rend, sajnos, letért eddigi útjáról, és meredek kanyarral az antiszemitizmus felé fordult.

A törvény kimondta, hogy a zsidóság részarányát 20 százalékra kell csökkenteni a szabadfoglalkozású pályákon, valamint a tíz személynél többet foglalkoztató pénzügyi, kereskedelmi és ipari vállalkozásoknál. A sajtó-, színház- és filmkamarák tagjai között a zsidók aránya nem haladhatta meg a 20 százalékot. A törvényben foglalt rendelkezéseket öt év alatt kellett végrehajtani.

A magyarországi író-, újságíró-, zenésztársadalom és a tudományos élet sok kiválósága foglalt azonnal nyíltan állást ez ellen a törvény ellen, többek között Bartók Béla, Darvas József, Kodály Zoltán, Móricz Zsigmond és sokan mások, akik tiltakozó memorandumban emlékeztették a kormányt, hogy a polgárok jogainak, egyenlőségének védelmét az alkotmány írja elő, rámutattak arra, hogy ha ezt a törvényt végrehajtják, akkor erre „valamikor minden magyarnak szégyenkezve kell gondolnia”. Sajnos, azonban a törvény elfogadását megakadályozni nem tudták.

Kárpátalján az 1930. évi népszámlálás adatai szerint 733 956 lakosból 191 839 vallotta zsidónak magát, vagyis a lakosság 12,9 százaléka. Ez az arány 1941-re 78 272-re, vagyis 9,2 százalékra csökkent. Jórésztük Bereg, Ugocsa és Ung vármegyékben, il-

letve Máramaros Közigazgatási Kirendeltségben élt.

A városokban a zsidók aránya ennél jóval magasabb volt, többek között Beregszászban is, túlnyomó többségük azonban magyar érzelmű volt és magyarnak vallotta magát. Ez készítette a helyi hatóságokat, többek között Hubay Kálmán polgármestert, Fekesházy Zoltán alispánt és másokat arra, hogy minden lehető eszközzel és módon késleltessék az első zsidótörvény végrehajtását. Arra hivatkoztak, hogy rendelkezéseit öt év alatt kell végrehajtani, van tehát idő arra, hogy eleget tegyenek azoknak. Tényekkel bizonyítható, hogy Beregszászban egyetlen zsidó orvost, ügyvédet, mérnököt sem akadályoztak a helyi hatóságok működésükben, vagyis gyakorlatilag elszabotálták az 1938. évi XV. törvény végrehajtását.

A második zsidótörvény országközi vitája 1939 januárjától májusig tartott. Nemcsak a zsidóság képviselői léptek fel a törvénytervezet ellen, hanem több liberális politikus, sőt a felsőházban gróf Károlyi Gyula, gróf Prónay György és az egykori

tek, amennyiben őseik legalább 1849. január 1-je óta Magyarországon területén éltek. Mentességet biztosítottak a hadirokkantoknak, a háborús kitüntetések tulajdonosainak, a háborúban elesettek özvegyeinek és árváinak, a titkos tanácsosi címmel rendelkezőknek, az egyetemi tanároknak és az olimpiai bajnokoknak. Ugyanakkor a törvény kimondta, hogy zsidók sem honosítás, sem házasságkötés útján nem szerezhetnek magyar állampolgárságot, beszűkítette politikai és polgári jogukat, megtiltotta, hogy állami tisztséget viseljenek, előírta, hogy 1940. január 1-jéig a bírói karból és ügyészi testületekből nyugalományba kell helyezni a zsidókat, 1943. január 1-jéig el kellett bocsátani a zsidó középiskolai tanárokat, tanítókat, közjegyzőket. A főiskolákra felvett diákok között a zsidók aránya nem haladhatta meg a 6 százalékot. Zsidó nem lehetett sem rendező, sem igazgató a filmgyártásban, illetve a színházi világban. Meghatározott időn belül vissza kellett vonni bizonyos üzleti vállalkozások iparengedélyét, a kereskedelemben 12 százalékra csökkenteni a zsidók arányát.

Beregszászban a törvény e rendelkezését úgy kerültk ki a hatóság hallgatólagos közreműködésével, hogy a zsidó vállalkozásokba baráti alapon keresztény társat vettek be és ezzel sok vállalkozót mentettek meg a csődtől, illetve az üzlete bezárásától.

A legsúlyosabb következményekkel a harmadik zsidótörvény járt, amelyet az Országgyűlés Bárdossy László miniszterelnöksége alatt fogadott el, és amely 1941. augusztus 2-án emelkedett törvényerőre. A keresztény egyházak képviselői a felsőházban egyöntetűen elleneztek előterjesztését, Ravasz László református püspök például tiltakozó jegyzéket terjesztett be, amelyet egyházának valamennyi püspöke és négy világi gondnoka is aláírt. Tiltakozásuk azonban, sajnos, hiábavalónak bizonyult.

Beregszászban 1940-ben önszegélyezési céllal megalakult a Magyar Izraeliták Pártfogó Irodája, amely segíteni igyekezett az iparukat veszített embereknek, a munkaszolgálatra bevonult családtagjainak, helyi adományokból és központi segélyekből támogatta azokat. 1940-ben gyermek tejkezelésre, ételkészítésre és ruhasegélyekre, a lengyelországi zsidó menekültek ételmezésére, a hadviseltek családtagjainak megsegítésére több mint 40 ezer pengő gyűjtöttek össze és használták fel. Igyekeztek munkához juttatni az iparukat veszítettéket, különböző átképző tanfolyamokat szerveztek számukra, nyúl- és baromfityénészetet hoztak létre. Levélben követelték, hogy szünjön meg a sajtóban folytatott zsidóellenes hecc-kampány. A levél aláírói között különösen meg kell említenünk dr. Székely Béla

Az egykori beregszászi zsinagóga

miniszterelnök, gróf Bethlen István is. De tiltakozásukat hiábavalónak bizonyult, a törvényjavaslatot elfogadták és az 1939. május 4-én hatályba lépett.

A második zsidótörvény mindenekelőtt abban tért el az elsőtől, hogy részletesen meghatározta, ki tekintendő zsidónak, vagyis kifejezetten faji alapon állt. A törvény első cikkelye kimondta, hogy zsidónak tekintendő, aki a zsidó közösséghez tartozik, akinek szülei is oda tartoznak, vagy akinek négy nagyszülője közül kettő oda tartozik. Nem tekintették zsidónak azokat, akik már kereszténynek születtek, akik 7. születésnapjuk előtt kikeresztelkedtek, továbbá azokat, akiknek szülei 1939. január 1-je előtt keresztény vallásra tértek. Azokra sem vonatkoztak a törvény előírásai, akik 1919. augusztus 1-je előtt kikeresztelked-

Emberek maradtak az embertelenségben

nyugalmazott kórházi főorvost, aki ki-magasló szerepet játszott a Magyar Izraeliták Pártfogó Irodája működésében.

A harmadik zsidótörvény megtiltotta zsidók és nem zsidók házasságát, sőt házasságon kívüli nemi kapcsolatát is. Zsidóknak nyilvánították mindenkit, akinek legalább két nagyszülője zsidónak született, még akkor is, ha az illető már kereszténynek született és születésekor szülei már valamelyik keresztény hitfelekezethez tartoztak.

Az ortodox szervezetű izraelita hitközség tagjainak zsíradag nem járt, fel nem használt zsírjegyeiket kötelesek voltak visszaszolgáltatni.

Magyarország német megszállása után Hitler követelésére még keményebb zsidóellenes intézkedésekre került sor, amelyek végső célja az ország teljes zsidótlanítása volt.

Első lépésként megkülönböztető jelzés viselésére kötelezték a zsidókat. Az erről szóló rendelet megszabta, hogy 1944. április 5-től kezdve minden 6 évnél idősebb zsidó személy 10 x 10 centiméter méretű, posztóból, selyemből vagy bársonyból készített hatágú kanarisárga csillagot viseljen ruhájának bal mellrészére varrva.

Ezekben a súlyos napokban is akadtak nemes lelkű magyar emberek, akik megpróbálták enyhíteni a németek által kikényszerített megalázó rendelkezések következményeit. Beregszászban például ezek közé tartozott dr. Linner Bertalan sebész-főorvos, aki, arra hivatkozva, hogy a kórházban érvényben lévő belső szabályok szerint az orvosi és ápolónői köpenyeken semmilyen jelzés nem viselhető, megtiltotta, hogy a zsidó orvosok és ápolónők munkahelyükön sárga csillagot viseljenek. Ennél többet ez a rendkívül humánus ember akkor, sajnos, nem tehetett. Mint ahogy a helyi hatóságok sem, mivel a zsidókérdés "végső megoldását" a belügyminisztérium a saját hatáskörébe vonta és végrehajtását a csendőrségre bízta.

1944. április 7-én jelent meg a belügyminisztérium 6163/1944. sz. rendelete a zsidók gettósításáról. Begyűjtésüket a csendőrségre bízta. A kiűritett zsidó lakásokat lepecsételték, a pénzt és az értékeket (arany, ezüst ékszereket, részvényeket) elkobozták és a Nemzeti Banknak adták át megőrzésre. Később ezek az értékek természetesen Németországba kerültek. A gettókba szállított zsidók csak a rajtuk lévő ruházatot, legfeljebb két váltás fehérneműt, 14 napi ételmelet és 50 kilogrammos poggyászt vihettek magukkal, amelyben az ágyneműk, a takarók, a matracok súlya is bennfoglaltatott.

A zsidók összegyűjtése Kárpátalján 1944. április 16-án kezdődött. A művelet alapját azok a döntések szolgálták, amelyek április 12-én Munkácscon megtartott, Endre László kormánybiztos által összehívott értekezleten születtek. Egyidejűleg Munkács-

ra érkezett Ferenczy csendőralezredes és zsidótlanító különítménye, amely azonnal "munkához" látott. Feladatát olyan túlbuzgósággal végezte, hogy Ágya-Pap Zoltán tábornok, a Kárpátalján állomásozó magyar katonai egységek parancsnoka feljelentést tett a csendőrség túlkapásai miatt a VIII. kassai csendőrkerület parancsnokságán, amelyhez Kárpátalja tartozott. Ezzel azonban csak azt érte el, hogy azonnali hatállyal felmentették tisztsége alól. A magas rangú, humánus érzelmű törzstiszt további sorsáról nincsenek ismereteink.

Kárpátalján hat nagyobb gettót alakítottak ki, valamennyiről megbízható adatok állnak rendelkezésünkre, ezért módunk van külön foglalkozni mindegyikkkel.

Munkácson két gettót alakítottak ki, az egyikben a falusi, a másikban a munkácsi zsidókat gyűjtötték össze. Az előzőt a Sajovits-téglagyárban hozták létre, amely teljesen alkalmatlan volt az itt összezsúfolt mintegy 14 000 zsidó elhelyezésére. Sokan kénytelenek voltak a szabad ég alatt, a palánkkal körülvett gyárudivaron berendezni ideiglenes háztartásukat.

A másik gettót, ahová mintegy 13 ezer munkácsi zsidót gyűjtöttek össze, a város zsidónegyedében hozták létre, a Latorca, a Dankó, a Kálvin, a Töltés, a Zrínyi, a Munkácsi, a Szent Márton, a Mikes Kelemen, a Zenész és a Malom utcák által határolt övezetben.

Az első gettóból 1944. május 15-én deportálták a falusi zsidókat, egyúttal azonnal átszállították helyükre, vagyis a Sajovits-téglagyárba, munkácsi hittársaikat. Innen május 19-én kezdték meg a deportálást, az utolsó, kilencedik csoport 1944. május 24-én hagyta el a gettót.

Ungváron az ungvári és nagykaposi járásokból körülbelül 18 000 zsidót gyűjtöttek össze a Moskovits-téglagyárban és a Glückfatelepen. Itt hozzávetőleg 7000 ungvári zsidót raktak hozzájuk. Az ungvári gettó és Budapest között sikerült titkos futárszolgálatot működtetni, amelynek révén a magyar és svájci nemzetközi zsidószervezetek tudomást szereztek a kárpátaljai eseményekről, sőt leveleket is továbbíthattak a téglagyárban lévő gettóba. Az egyik futárt, dr. Ackermann ungvári ügyvédet azonban hamarosan leleplezte a német biztonsági szolgálat. A nála talált és jegyzőkönyvbe foglalt okmányokból fény derült dr. Szendrődi ungvári helyettes közjegyző emberséges magatartására, akit Ungvár polgármestere a gettó élelmiszerellátásával és a köztisztasági körülmények javításával bízott meg. Igyekezett enyhíteni a gettóba zártak helyzetén dr. Török rendőrtanácsos is. Ezek a tisztviselők, életüket kockáztatva, emberek maradtak az embertelenségben. Tevékenységüket azonban nem sokáig folytathatták, a helyszínre érkezett Ferenczy csendőralezredes mindketőjüket azonnal leváltotta és internálta.

Az Ungváron összegyűjtött zsidókat 1944. május 17. és május 31. között öt transzportban deportálták.

Beregszászban a Vári-téglagyárban és a Weisz-tanyán rendezték be a gettókat. Körülbelül 10 000 zsidót gyűjtöttek itt össze. Május 16-a és 29-e között négy transzportban deportálták őket, túlnyomórészt Auschwitzba.

Nagyszőlősen a városban élő és az Ugocsa megyei falvakból beszállított zsidókat a zsinagógában, illetve az úgynevezett Magyar Sor körüli négy utcában gyűjtötték össze. A gettóban mintegy 12–14 ezer zsidót zsúfoltak össze.

Perényi Zsigmond báró, Kárpátalja volt kormányzóbi biztosa, a parlament felsőházának elnöke és fia, akiknek birtokai részben Ugocsa megyében voltak, minden tőlük telhetőt elkövettek, hogy enyhítsék a gettóba zártak szenvedéseit, élelmiszert juttattak nekik.

A zsidókat a nagyszőlősi gettóból három transzportban deportálták 1944. május 20-a és június 3-a között.

Husztón a városból és a környékbeli falvakból mintegy 11 ezer zsidót gyűjtöttek össze a Csőregreti, Izai és Kossuth utcákban. A gettó lakóit 1944. május 24-e és június 6-a között deportálták.

A Huszti járásban lévő Iza községben körülbelül 7000, Técsőn hozzávetőleg 10 ezer zsidót gyűjtöttek össze. Az eredeti terv szerint az itt összegyűjtötteket Mátészalkán kellett volna bevagonirozni, végül is azonban közvetlenül Técsőről deportálták őket, az első szállítmány 1944. május 22-én indult el.

A deportáltakat szállító vonatok Kassán haladtak át, ott adta át őket a csendőrség a német SS-nek. A város vasúti parancsnoka feljegyezte a vonatok érkezését és azok "utasainak" számát. Ezeknek a listáknak másolata dr. Gaskó Miklós kassai ügyvédhez került, aki közeli rokoni kapcsolatban állt a Beregszászban élő Kluknavszky-családdal, többször fordult meg városunkban. A háború után hozzáférhetővé tette ezt a páratlanul értékes okmányt, sőt, a Torontóban megjelenő Menóra folyóirat 1984. június 1-jén és 4-én megjelent számaiban publikált munkájában közzé is tette azt. Neki köszönhető, hogy pontos ismeretekkel rendelkezünk arról, mikor haladtak át Kassán a Kárpátaljáról érkező "halálvonatok" és hány deportált volt azokon.

Az első szerelvény 3169 deportálttal Munkácsról érkezett és 1944. május 14-én haladt át Kassán. Két nap múlva követte egy beregszászi szállítmány 3818 emberrel. A deportáltakat szállító utolsó vonat 1944. június 6-án Husztról érkezett a kassai állomásra 1852 személlyel.

E szerint a lista szerint Kárpátaljáról 34 "halálvonat" haladt át Kassán összesen 93 168 deportálttal.

Emberk maradtak az embertelenségben

■ A Kassára érkező vonatok az Eperjes-Muszyna-Tarnow-Krakko vonalon jutottak el Auschwitzba, a szerelvények átlag 3–4 nap alatt érték el úti céljukat. A tábor SS-vezetősége napi 12–14 ezer magyar zsidó érkezésére készült fel, ehhez új barakkokat építettek. Felújították a krematóriumokat, a kemencék béléseit kicserélték, a kéményeket vaspántokkal erősítették meg. A gázkamrákat kiszolgáló kommandó létszámát 224-ről 860-ra növelték.

A szabad világban élő zsidók megpróbálták rábeszélni arra a nyugati hatalmakat, hogy bombázzák le az Auschwitzba vezető útvonalakat, hidakat, a tábor megsemmisítő berendezéseit, a szövetségesek azonban elutasították ezt a kérést, és ezzel, mit széptünk az igazságot, tulajdonképpen a németek cinkosaiá váltak.

Hozzávetőleges számítások szerint Auschwitzban 1944 nyarán mintegy 400 ezer magyar zsidót öltek meg.

A munkára alkalmasoknak vélték egy ideig Auschwitzban tartották, majd 386 különböző munkatáborba szállították, a legtöbbit Bergen-Belsenbe, Buchenwaldba, Dachaubá, Günkirchenbe, Mauthausenbe, Neungammeba, Ravensbrückbe.

Az egyházak kezdettől fogva nem értették egyet a zsidók üldözésével. 1944. április 22-én Serédi Jusztinián bíboros, a magyar katolikus egyház feje püspöktársai nevében emlékiratot nyújtott be Sztójay Döme miniszterelnöknek, amelyben tiltakozott az emberi jogok megsértése ellen. Hasonló álláspontra helyezkedett a Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventje és a Magyarországi Evangélikus Egyház Egyetemes Elnöksége. Szemé-

lyesen is tiltakozott a zsidóellenes intézkedések miatt a miniszterelnöknél Ravasz László református püspök. Fáradhatatlanul küzdöttek a zsidók megmentéséért báró Apor Vilmos győri püspök, Czapik Gyula egri és Grösz József kalocsai érsekek. Bátoran nyilatkozott ebben a kérdésben Márton Aron erdélyi, Mindszenty József veszprémi püspök is.

Pásztor Ferenc beregszászi plébános szerette volna megmenteni a deportálástól Hirsch Salamon főrabbit, de az elhárította segítségét azzal, hogy osztozni kíván híveinek sorsában. Eredménytelenül járt közbe két szerencsétlen partizán érdekében is, akiket kivégzésre ítélték. Nemes tettei ellenére Pásztor Ferencet 1948-ban a szovjet hatóságok letartóztatták és elítélték, 1950-ben egy sztálini munkatáborban halt meg.

Tiltakozott a zsidók gettósitása, deportálása ellen Ortutay Jenő görög katolikus kanonok, szentszéki tanácsos, a magyar Országgyűlés képviselője is, aki 1928-tól 1938-ig Beregszász városbírója (polgármestere) volt.

Felháborodásának adott hangot Emberi hang című kötetében az akkor Beregszászban élő Györy Dezső író, költő (akit 1956-ban, 1958-ban és 1970-ben József Attila-díjjal tüntettek ki).

A beregszászi zsidók tragikus sorsát a legmeggróbban Ják Sándor írta meg Emberek a máglyán című regényében, aki 1945-ben visszatért ugyan Beregszászba, de rövid idő múlva elhagyta városát. Megemlékezett azokról, akik azokban az években emberek maradtak, enyhíteni szerették volna az üldözöttek sorsát, többek között Orosz tanár úrról, aki a csendőrök szeme láttára mélyen megemelte

kalapját a gettó felé tartó deportáltak menetoszlopa előtt, Kluknavszky Gizella városi könyvtárosról, aki az író feleségének, a városházáról kitiltott Piroskának azt mondta: „Szégyellem magam a többiek helyett”, majd visszatérésük után konyhai edényeket ajánlkozott nekik.

Sajnos, nincsenek pontos adataink arról, hány kárpátaljai esett a zsidóüldözés áldozatává, csak hozzávetőleges számításokra hagyatkozhatunk. Kárpátalján 1941-ben 78 272-en vallották zsidónak magukat. Az 1959-ben megtartott népszámlálás adatai szerint a megyében 12 169 zsidót regisztráltak, vagyis 66 103-mal kevesebbet. A Kassán áthaladó „halálvonatokkal” 93 168 zsidót deportáltak Auschwitzba, ami annyit jelent, hogy nemcsak a zsidó vallásúakat vitték el, hanem a zsidó származásúakat is. Ehhez még hozzá kell számítanunk azokat is, akiket korábban Kamenec-Podolszka deportáltak, valamint a fronton elpusztult munkaszolgálatosokat. Figyelembe kell venni azonban azt is, hogy a haláltáborokból szabadultak nagy része nem tért vissza Kárpátaljára, vagy rövid ottlét után eltávozott szülőföldjéről. Mindezt egybevetve, körülbelül 50 ezerre tehető azok száma, akik a kárpátaljai holokauszt áldozataivá váltak.

1944-ben az egykori beregszászi zsinagóga (a mai járási közmuvelődési és szabadidő központ) falán táblát avattak a holokauszt áldozatainak emlékére. A Kárpátalján kiadott Gyászkönyv alapján sikerült összeállítani a Beregszászról deportált és elpusztult zsidók névjegyzékét, névsoruk, amely a Beregvidéki Múzeumban tekinthető meg, 1978 nevet tartalmaz.

Csanádi György

Jegyzet

Az élet szép,

ha tudunk szeretni és szeretetet sugározni mások felé

Az előző számban már utaltam a szeretet fontosságára, most megpróbálom részletesebben kifejteni ezt a témát. Elég ha megfigyeljük azokat az embereket, akik ritkán szomorúak, bosszúsak és gyakrabban jókedvűek, mosolygósak, segítőkészek. Bizonyára van mindenkinek a környezetében ilyen ember, csak nem mindig vesszük észre őket, mert el vagyunk foglalva a saját ügyes-bajos dolgainkkal. Pedig érdemes egymásra is és magunkra is több figyelmet szentelni. Az egymásra figyelés közben lehet észlelni, hogy mennyire jól esik ez nekünk is és annak is, akit éppen a figyelmünk középpontjába állítottunk. Ilyenkor úgy érezzük, hogy fontosak vagyunk a számára és ezt éri ő is. Azaz mindkét fél szeretetenergiát bocsát ki a másik irányában, és ettől mindannyian jobban érzik magukat. Még a problémák megoldása is könnyebben megy ilyenkor.

Legfontosabb a családon belüli egymásra figyelés. Ha ezt meg tudjuk valósítani, akkor sokkal könnyebb a munkahelyen a munkatársakkal is jó kapcsolatot, barátságot kialakítani. Persze mindig akad olyan ember, aki nem viszonozza a mi figyelmeségünket. Ilyenkor sem szabad elszomorodni és a továbbiakban megvonni tőle a szeretetünket. Legfeljebb egy kicsit távolabbról szemléljük az eseményeket, nem avatkozunk bele az életébe, tiszteletben tartjuk a döntéseit, cselekedeteit, és nem tesszük szövé elédgetlenségünket. A legjobb, ha nem is érzünk sértődöttséget, mert az a jó közérzetünket rontja el, és csökkenti a mások felé irányuló szeretetenergiánkat. Nem szabad engedni, hogy mások miatt bosszúsak legyünk és haraggal reagáljunk mások cselekedeteire. A harag rossz tanácsadó — mondja a közmondás, azonkívül nem tudunk szeretetet sugározni mások felé.

Gyakran érezzük úgy, hogy szándékosan vagy nem szándékosan megsértettek, és képesek vagyunk hetekig, hónapokig, esetleg évekig is lelkünkben cipelni ezt a sértést, ami persze azt eredményezi, hogy nem tudjuk élvezni az élet szépségeit, nem tudjuk szeretni azokat sem, akiknek szükségük lenne a figyelmünkre, a jó kedvünkre, a bátorításunkra. A megoldás pedig nagyon egyszerű: a megbocsátás. A mindennapi imánkban naponta mondogatjuk: „bocsásd meg a mi vétkeinket miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétőknek”. Próbáljuk ezt gyakorolni, nemcsak mondogatni. Ugyanis mindenkinek szembesülnie kell egyszer a saját cselekedeteivel, és ne mi akarjunk igazságot szolgáltatni. „Ne ítélkezz, hogy ne ítéltesz” – olvasható a Bibliában. Ha ezen elvek alapján megbocsátunk az ellenünk vétőknek, akkor több időnk lesz a családtagjainkra, jobban tudunk szeretni, szeretetet elfogadni, jobban tudjuk élvezni az élet szépségeit, embertársaink ránk irányuló figyelmét, és könnyebben oldjuk meg a sors által kirótt életfeladatainkat is.

JÁNOSI VERONIKA

Mit csinál most Weinrauch Katalin? Moha a fenyőgyökéren...

Weinrauch Katalin gyermekíró a rahói hegyvidék és az alföldi táj szépségét egyaránt nagy szeretettel eleveníti meg. Mert gyökerek kötik mind a hegyvidék, mind a síkság magyarul megszólaló népéhez. Mert ez a táj jelenti a szülőföldet. Neki is, neked is, nekem is... Hogy ezt ki mennyire éli át, éli meg és adja tovább, az kinek-kinek a saját habitusától függ. Weinrauch Katalin írásaiban ezeknek a legtisztább érzéseknek – a család, a szülőföld iránti önzetlen szeretetnek, az igaz hit megtartó erejének – ad hangot. Bár a Kárpátaljai Hírmondó olvasói elsősorban felnőtteknek szóló írásait ismerik, beszélgetésünk apropójául az év elején megjelent Ezüst barka gömbölyödik című kötete (az Intermix Kiadó gondozásában jelent meg), illetve a Magyarországon kiadott Álommanók jönnek című kiadványban szereplő írásai szolgáltak.

– **Az Ezüst barka gömbölyödik című könyv bemutatójára igen szép alkalommal kerítettek sort: a magyar kultúra napján a Bereg könyvesboltban ismerkedhettek meg azzalaz olvasók. Aki már olvasta, az úgy tapasztalja, hogy ez a kötet nem az utolsó év írói munkásságának eredményeit tartalmazza...**

– És nem is téved az olvasó, hiszen a kézirat – szerkesztve – már 2003-ban elkészült. Aztán meg pályáztam, pályáztunk több helyen is. Az Intermix Kiadóhoz is háromszor nyújtottuk be a kéziratot, és igen örülök, hogy végre ki is adták. Boldog vagyok, hogy valóban színvonalas kiadvánnyal ajándékozták meg az olvasót. Bár azt igen sajnálom, hogy az illusztrációk készítőjének nevét – Turák Angéla (Ungvár) – nem tüntették fel, pedig a rajzok csak emelik a könyv színvonalát. Bízom benne, hogy ilyen bakik a továbbiakban nem fordulnak majd elő...

– **Úgy tudom, az Intermix Kiadó gondozásában újabb könyv jelenik meg...**

– Nagyon boldog vagyok. Dupka György azzal biztat, hogy hamarosan megjelentetik a novellagyűjteményemet is. Novelláimért egyébként keményen megcsenvedek. De az olvasók visszajel-

zéseiből úgy érzem, hogy a gyermekverseim, meséim, történeteim mellett a felnőttekhez szóló írásaimra is sokan igényt tartanak (ezt a Kárpátaljai Hírmondó barátai is biztonnal megerősítik – a szerk.).

– **Kanyarodjunk vissza az “ezüst barkához”! Milyen anyagot gyűjtött össze ebben a kötetben?**

– Szerintem igazán kedves, gyermekekhez szóló, aranyos verseket, meséket, nyelvtörőket, találós kérdéseket tartalmaz ez a kötet, amelyet nem csupán a gyerekek forgathatnak kedvükre, de egy-egy iskolai rendezvényre a pedagógusok is válogathatnak az ünnepekről (tanévkezdés, tanévzáró, anyák napja, karácsony, nagybőjt, húsvét stb.) szóló versek közül.

– **Miért ezt a címet kapta a kötet?**

– Miért? Mert a barka a tavaszt hirdeti az embernek. Nem csak azt a tavaszt, amit a kinyitott ablakon keresztül látunk! Ahogy rügysznek a fák, kigömbölyödnek a barkák – tapasztaljuk a természet ébredését, szépségét is. És amint kigömbölyödnek a barkák, az emberekben úgy kell kiteljesedni a szeretetnek. Én erre asszociáltam. Ezt igyekeztem kifejezni.

– **A barka jelkép is...**

– Igen... A barka a virágvasárnap virága... Annyi hitet, reményt, szepet hordoz magában!... Igaz, virágvasárnap még az ember nem tudja, hogy mennyi szörnyűség következik be... Amikor ezt a barkát viszi a kezében, ami éppen gömbölyödik, akkor azt hiszi, minden szép és jó lesz... Hát higgyünk ebben, mert mindenkinek szüksége van erre a hitre ebben a rohanó, pusztuló világban...

– **Weinrauch Katalin boldog ember lehet, hiszen álmai sorra valóra válnak...**

– Nem is panaszkodom, még akkor sem, ha olykor megbántanak, ha itthon, a szülőföldemen háttérbe is kerülök, ha nem ismernek el úgy, mint Magyarországon... De az idő majd mindent megold... Most viszont tényleg boldog vagyok. Ezúttal egy másik, Magyarországon kiadott, gyönyörű szép könyvben is megjelentek verseim. Amikor írásra adtam a fejem, amikor a gyermekirodalom művelésével kezdtem foglalkozni, az volt életem álma, hogy én egyszer egy igazi gyermekkönyvben benne legyek. Számomra ezt egy szép kötésű, keményfedelű, illusztrációkkal gazdagon ellátott kiadvány jelentette... És hálát adok Istennek, mert álom valóra vált. A debreceni Tóth Könyvkereskedés Kiadó Kft. gondozásában nemrég látott napvilágot az Álommanók jönnek című csodálatos kiadvány. Hiszem, hogy egy ilyen szépen illusztrált, igényesen válogatott és szerkesztett kiadványra rátalál-

nak – és remélem, meg is vehetik – a szintén igényes olvasók, azok a szülők, akik nem a tévében sugárzott agresszív, mesefilmeknek nevezett értékromboló produkciókon szeretnék gyermekeik szépérzékét fejleszteni, értékrendjét formálni.

– **Hogyan talált rá a beregszászi Weinrauch Katalinra egy magyarországi kiadó?**

– Tavaly februárban egy alkalommal megcsörrent a telefonom, és Szűcsné Tóth Tünde jelentkezett, aki a magyarországi olvasókönyvekben találkozott a verseimmel. Felkért, küldjek altatóverseket. Kettőt találtam írásaim között, de rögtön megindult a fantáziám. Visszaemlékeztem, hogyan is altattam annak idején gyerekeimet, majd unokáimat, és mit énekeltem, és mit gondoltam... És pillanatok alatt le is tudtam írni ezeket. Ha van inspiráció, az alkotás is könnyebben megy... A verseket elküldtem, és négyet azok közül be is válogattak ebbe a kötetbe.

– **Igazán neves költők társaságában szerepel itt Weinrauch Katalin: Kosztolányi, Radnóti, József Attila, Móra Ferenc, Gyulai Pál, Fésüs Éva...**

– Nagyon jó “társaságba” kerültem – mondja csillogó szemmel beszélgetőtársam. – És végtelenül boldog meg hállás vagyok mindezért.

– **Hogyan telnek mostanság napjai?**

– Az én napjaim, csuda tudja, miért, mindig sűrűk – vallja az író, akinek hangjából inkább öröm, mint bosszúság hallatszik. – Nyugdíjasként talán a fotelben ülve olvasgatnom, kötetgetnem kellene, de éppen erre nincs időm. Mert lépten-nyomon talállok olyan témát, amelyet le kell(ene) írnom, de közben rohannok is az iskolába (Beregszászi 6. Sz. Általános Iskola), ahol könyvtárismerteti órákat tartok. S ezt úgy várják a gyerekek, hogy ki sem mondhatom! Meg különben is: olyan üres lenne az életem a gyerekek nélkül! Engem ők inspirálnak az írásra! Én elsősorban nekik is akarok írni! És végtelenül elszomorít, hogy éppen ők, a kárpátaljai kis olvasók azok, akikhez nehezen jutnak el az írásaim, könyveim, meg egyáltalán a mai magyar gyermekirodalom... Amíg van olvasóm, s amíg én tudok nekik írni, addig nem adom fel. Akkor sem, ha esetleg itthon nem ismernek el... Tudom, hogy én későn lopakodtam be az irodalomba, s körülöttem nagyok vannak... Ez olyan, mintha az ember mohának érezné magát a hatalmas fenyő gyökéren. De ha az a moha nem melegítené a fenyőgyökéret, lehet, hogy a szél, a hideg kifagyasztaná belőle az életet. Csak kell az a moha a gyökérlábakra!... Nem törekszem hatalmas fenyővé válni... Csak hagyjanak meg mohaként létezni, és ne akarjanak erőszakosan lekaparni... Merthogy ezzel a gyökereket is sérthetik...

KOVÁCS ERZSÉBET

Weinrauch Katalin

A második asszony

Az alacsony palánk mögül lesekedő öregasszony szeme úgy parázslott barázdákkal szabdalt, földszínű arcából, mint két fekete gyöngyszem, ha a lámpa imbolygó fényétől lobbot vet. Apró madárfejét szigorú fekete kendő takarta, amelynek két csücske szabadon lógott le az arca mellett s a szellő érintésére meg-meglibbent, mint két törött madárszárny. A fejkendőt a még szokatlanul meleg májusi nap sem tudta róla leparancsolni, ám a nagy melegre való tekintettel Bözse néni mégis megoldotta, no de levenni... azt már nem! Hogy nézne az ki, igazán nem illendő egy ilyen magafajta öregasszonynak kendő nélkül mutogatni magát... megszólná érte a falu! Igaz, a kisajtón nem lépett ki, csak a szemét sétáltatta a falu poros fűtcáján, a falubelieket meg nem képviselte más, csak egyedül a Dani gyerek. Annak meg kisebb gondja is nagyobb annál, semhogy Bözse nénit figyelje – de akkor is!

A gyerek az árok partján üldögélt és valamit eszegetett a zsebéből, miközben fél szemét a mellette sipákoló kislibákon tartotta. Tegnap felkapott egyet a héja, amíg a templomkertben ostornyélnék való botot metszett a mogyoróbokorról, hát nem árt vigyázni... A verés nyomai még sokáig emlékeztetni fogják erre, mert anyja haragjában éppen a szépen megfaragott ostornyélnel cifrázta ki a lába szárát. Dani hát ügyet sem vetett az öregasszonyra, de nem törődött vele az a fiatal, kemény tekintetű, parádésan lépegető nő sem, aki éppen most szállt le a városból érkező autóbusról.

Nem méltatta pillantásra az árokparton ücsörgő fiút, de Bözse nénet se tisztelte meg még egy foghegyről odavetett jónapot sem, pedig láthatta, hogy ott áll az alacsony kerítés mögött. Egyenes derékkal, magasra tartott fejjel igyekezett az éppen átellenben lévő ház felé, a tanítóékhoz. Magas sarkú szandáljának sarka kihívóan kopogott az árkot átívelő deszkapallón, kerek fekeke ütemesen ringott lépéseinek ritmusára.

– Megint itt van... a szemérmetlen városi céda... Hát van bőr ennek a képén?! Szegény tanítónénak még ezt is el kell tűrni... Hogy hagyhatja ezt a Jóisten? – pedig halálos beteg az az asszony... Alig van már benne élet! Ebben meg... se tisztelet, se szénel... A piszkosa... hogy nem fél az Úr haragjától! Bözse mama méltatlankodva ingatta a fejét: a tanító úr is, no, az is megéri a pénzét... Legalább a felesége halálát várják meg, addig bírná ki becsülettel... De nem, már összeadta magát ezzel a jófélel... Ámbár, csak férfiből van ő is, az istenadta, nem is öreg még, hát hajtja a vére... Így van ez...

Ezen elmélázik egy ideig, de aztán konokul megrázza a fejét: mégiscsak csúnya dolog, bizony nagy bűn! Istenem, milyen

kedves, jóra való asszony a tanítóné, az Irénke, nagy csapás rajta ez a betegség... Rákos, azt mondják... szegény, úgy elfogyott már, mint a gyertya, csak pislákol benne az élet. Pedig milyen szép, derék fiatalasszony volt, amikor idekerült a fáluba, ahogy a tanító úr idehozta. Megszerették azonnal, kedves volt mindenkire, nem tartotta magát különnek senkinél. A kisfiú is itt született, mikor is, a háború alatt, vagy már utána... mennyi is lehet most a Pistuka? Bözse néni bütykös ujjain, magában motyogva számolgatja, hány éves most a tanítóék fia: tizenhárom... vagy tán' tizennégy... Mind egy, gyerek az még! Legalább ötöle szegyllné magát az apja! Idehozni a házhoz a szeretőjét, no, szépet tanul tőle a fia, majd az sem lesz külön, de nem ám! Az egyik szobában a haldokló asszony, a másik szobában meg ott hentereg a tanító úr a babájával. Mostanában meg már van úgy, hogy éjszakára is itt marad ez a nőszemély – büntetné meg a Jóisten!

Bözse néni arca kipirul a haragtól, a nap is egyre jobban melegíti fejét a kendő alatt, így hát hagyja a nézelődést és bearaszol a hátsó kiskonyhába. A stelázin glédában állva sorakoznak a mázas cserépszilkek: egyiknek alján tavalyi szilvalekvár maradéka szikkad, a másikban száraz paszuly csőrög, amazt meg még az este frissen fejt tejjel töltötte meg – nincsen jobb a jó házi aludttejné! Ebben a melegben meg már biztosan megaludt – véli az öregasszony. Viszek is belőle a tanítónénak, hátha megenné... Valamikor igen szerette Irénke a jó zsíros, májasan rengő aludttejet. Vizet lötytyint a vederből bádogbőgrével a kezére, megtörli szárazra, aztán fakanállal óvatosan átmereget a tejből egy kisebb cserépcsuporba, tiszta kendővel letakarja. Álla alatt megbogozza a kendője csücskét, megigazgatja, lesimogatja kopottas fekete kötőjét, és szaporán elindul. Apró, aszott termete olyan könnyű, súlytalan, hogy lába szinte nyomot sem hagy az út porában.

– Jó napot, Bözse néne – köszönti tisztelettel Dani az árokpartról. – Ez már megint itt van – int állával a tanítóék háza felé.

Az öregasszony nem találja magához méltónak, hogy egy gyerekkel beszélje meg az egész falu jóérzését sértő dolgot, ezért csak úgy félvállról veti oda a fiúnak: a libákra ügyelj, azzal törődj! A többi meg nem a te dolgod... Ráfordul a tanítóék házához vezető pallóra és a hátsó konyha felé igyekezik, hogy először Margittal beszéljen, aki, mióta az Irénke ilyen nagybeteg, szíveségből elvállalta a főzést meg a takarítást a tanítóéknál.

Nagyszájú asszony ez a Margit, de jóra való, derék, rendes nő! Meg hát igen jól főz – gondolja magában Bözse néni. Egy szóval, jól járnak vele... Amúgy Margit a sírásó János felesége. Gyerekek nincsenek,

se macskájuk, hát kitelik az idejéből... Jószívú, nagydarab asszony, és nagyon szereti a tanítónét.

– Adjon Isten, Margit! Hoztam a betegnek egy kis aludttejet, hogy gondolod, megenné?

Margit a tűzhelyelőtt áll, morcosan keverget valamit, meg sem fordul, csak a váll felett veti hátra: megkérdezem tőle. Ma még semmit nem vett a szájába. Jaj, Bözse mama, attól félek, nem sokáig húzza szegény... Ez meg már megint itt van! Egy napot sem bír ki, hogy ki ne jöjjön a kanjához, a bűdös... Jaj, miket mondok, majd még elkárhozok miatta!

Hangjából sistereg a tehetetlen harag, az utálat. Az öregasszony egyetértően bólogat, s halkan mondja:

– Hát mi legyen, te Margit, én menjek be hozzá, vagy te viszed be neki?

A ruhasuhogást megelőzi az émelyítő, olcsó kölniillat, a szoba ajtajában megjelenik a nő.

– Jó napot kívánok, hogy vannak mindig?

Száját negédes mosolyra igazítja, úgy kérdez, de a szeme hideg, mint két jégdarab. Már átöltözött: hosszú selyempingyolát visel, a lábait magas sarkú himzett papucsba bujtatta. Gömbölyű, kissé túl kerek csípejére puhán simul a ruha selyme, magasra felpolcolt mellei majd' kibuknak a pongyola mély kivágásából. A nő egész megjelenése olyan hivalkodó, magamutogató és mindenekfölött annyira közönséges, hogy a két asszonyban benne reked a szó.

– No mi van, megkukultak, hogy nem válaszolnak?!

Magabiztosan néz az asszonyokra, úgy érzi, uras megjelenésével, szépségével van rájuk ilyen benítő hatással, hát leereszkedő hangon folytatja: a kisfiúnak, Pistukának, nem kéne már itthon lenni, vagy az apukájával jön haza az iskolából? Szívesen segíték teríteni, jobb étvágyal fognak enni, ha együtt ülünk le ebédelni a szépen megterített asztalhoz...

– Máskor is terített asztalnál szoktak enni, mindig úgy várta őket délben a tanítóné asszony. A tanító úr felesége! – válaszolja Margit a visszafogott indulattól olyan fojtott hangon, hogy inkább csak sejteni lehet, mint hallani, amit mond.

– Ó, hát hogyan, persze – nevetgél a nő kicsit zavartan – de hát ő, ugye, most ágyhoz kötött beteg, nem ebédel együtt a családdal, valljuk be, nem éppen szórakoztató szegénykének a társasága...

– Nemrég még ő is éppen olyan egészséges volt, mint most maga. Senki nem tudja előre, mi vár rá, maga sem! Mert a betegség nem válogat... de ha baja lesz, akad-e valaki, aki majd szánja magát, ki ejt könnyet maga miatt...?

– Szemtelen perszóna! – szakad ki a sértett düh a nőből. – Hogy mit meg nem engednek maguknak egyesek...

Még mondana valamit, de pillantása összeakad a Margit tekintetével, ►

Weinrauch Katalin

A második asszony

és ettől meghátrál, jobbnak látja nem folytatni. A becsukódó ajtó csak egy hajszaívval csapódik be mögötte hangosabban a szokottnál, de ebben a tapinthatóan megsűrűsödött, indulatoktól fűtött levegőjű konyhában mégis olyan hangosnak tűnik a csattanás, mint a puska lövés.

– No, ezt jól megadtad neki, te Margit – húzódik kárörvendő mosolyra Bözse néni fogatlan szája – a piszkosnak! Csak osztán a tanító úr meg ne haragudjon érte!

– Hát csak haragudjon, bánom is én, megmondom én neki is! Nem az ő kedvéért járok ide, tudja azt maga, Bözse mama! A szegény haldokló asszonyt szánom igaz szívemből, meg a kisfiút, aki hamar árvaságra jut... Hogy gyűlölöm én ezt a cédát!

Egy hét múlva eltemették a tanítónét. Egy egész falu kísérté az utolsó útján.

A rá következő héten a tanító nagy titokban feleségül vette Gizellát. A városban esküdtek össze. Érezték a megvetést, amely a falu népéből áradt, és amit környezetükben senki nem igyekezett leplezni – így a tanító úr jobbnak látta az új tanévet már egy városi iskolában kezdeni.

A halottak napját megelőző napon a tanító úr virágot vitt meghalt felesége sírjára a csendes kis falusi temetőbe. Nem egyedül jött, a fián kívül elkísérte az új asszonya is.

– Még ide is eljön veled, a temetőbe sem mehet ki nélküle a szegény felesége sírjához – súgtak össze az emberek a hátuk mögött.

Simogató, meleg nappal búcsúzott az október. A lustán szállongó ökörnyal se lyemszála itt-ott fennakadt a megdőlt keresztteken és ezüstös szalagként libegve szépítgette a süppedő sírokat. A tanító úrnak nem sok munkája akadt a felesége sírjával: egy szál gaz nem csúfította a szépen rendben tartott sírhalmot, a kereszt alatt a vázában friss virágok illatoztak. Bözse néni, aki pár lépéssel odébb szöszmötölt a férje sírjánál, jóleső érzéssel figyelte a tanító meglepett arcát.

– Adjon Isten – lépett a tanítóhoz János, a sírásó. Csak azt szeretném megkérdezni, hogy hagyjak-e ki egy helyet itt, a tanítóné sírja mellett... Kicsi ez a temető, aztán látja, mindinkább benépesedik, hát úgy gondoltam, jó ezt előre tudni...

– Ő már hozzám tartozik! Majdha egyszer, valamikor, meghalunk, akkor minket fognak egymás mellé temetni az urammal. Mert bennünket még a halál sem fog elválasztani egymástól, megértette?! – jött a fullánkös válasza az új asszony szájából a feltett kérdésre.

A sírásó nem válaszolt, némán végigmérte a házaspárt, de ebben a hallgatásban annyi megvetés sűrűsödött, hogy a tanítót szinte mellbe vágta. Kényelmetlenül feszegve, dadogva mondta: tudja János...

én ezt a sírt befedetem, betonnal, és...

– Maga tudja – válaszolta János és kálapját ujjával megbökve elballagott, többé vissza sem nézve.

Bözse néne sok-sok év múlva hallotta utoljára híret a tanítóéknak, nem sokkal annak előtte, hogy kiköltözött volna férje mellé a falusi temetőbe. A kis unokája – aki akkor már nem is volt olyan kicsi! – ő beszélt róluk. Julika abban a városi iskolában tanult, ahol a tanító úr tanított. Ismerte jól a történetét, amikor nagyobbacska volt, a nagyanyja elmondta neki töviről-hegyire. Még vittek is együtt virágot az Irénke tanítóné sírjára...

Egy napon azzal állított be a nagyanyjához: láttam az új tanítónét, a második asszonyt! Mama, én sehogy sem tudom elhinni, hogy az a nő valamikor mutatós, vagy kívánatos volt. Hogy tudta ez elboldogítani azt az embert úgy, hogy még a haldokló feleségét sem szánta, ez érthetetlen! Valamelyik nap bejött az iskolába és a férjét kereste. Tölem érdeklődött, hol találja meg, így jöttem rá, hogy a tanító úr felesége. Mama, ez a nő egy lötytyedt trampli, aki a dagadt, visszeres lábain alig bírja cipelni rengő húsú, hatalmas fenekét! Akkor a vastag szemüveg ül az orrán, mint a szódásüveg alja és mégis tapogatózva jár, alig lát... Borzasztó!...

Évekkel később beszéltek aztán a faluban, hogy a tanító úr meg az új felesége áttelepedett Magyarországra. Pistuka vette oda magához a megvénült apját, s a majdnem vak mostohát. Egy határ közeli kis faluban élnek, ahol Pista lakott a harmadik feleségével. De ő onnan nemrég továbbállt, mert megint elvált. Most valahol messze él a legújabb asszonyával, az öregeket meg otthagya magukra. Igaz, segíti őket, nagyon jól keres a fiú... Már meg is csináltat-

Füzesi Magda

Ádám imája

Adj társat, Uram, hogy vakon ne botladozzam a világban.
Hüsitse lázas homlokom,
hogy hihessek az elmúlásban.

Mert felsebeztek a szelek,
hamut szórtak láng-szárnyaimra.
Tettem a dolgom, mint lehet,
ahogy az régtől meg van írva.

Adj társat, Uram, hogy vakon ne érjen engem az Igéret.
Vagy adj koporsót: gondokon nyútt testem hadd egyék a férgek.

ta számukra a szép, nagy, dupla sírt, amire úgy vágyott Gizella...

Pár hónappal később a márványsír befogadta első lakóját: meghalt a tanító úr.

... Azon a májusi napon, amikor az özvegy Gizella először látogatott haza a szülővárosába, nem várta senki szeretettel, s a húga, Irma, sem fogadta őt kitörő örömmel. Soha nem helyeselte a nővére, viselkedését, sőt, szégyenkezett miatta. Ő soha nem ment férjhez.

– Inkább magányosan élem le az életem, semhogy úgy szerezzek magamnak férjet, ahogy a nővérem! – hangoztatta.

– Tüskés vénlány, kinek kellenél te! – gúnyolta ki számtalanszor Gizella. Szavai soha be nem gyógyuló sebet ejtett Irma önértetén.

– No, mi hozott haza, kedves „tanítóné asszony”, meddig akarsz itt maradni a te mélyen lenézett vénlány hűgödnél?

– Nem sokáig – válaszolta az asszony. És valóban nem maradt sokáig. Mert másnap reggel holtan találta Irma a nővérét.

A rákövetkező napon temették Gizellát a kisváros temetőjébe. A kút közelébe vástak neki sírt, ahonnan a sírásók órákon keresztül igyekeztek kimeregetni az el nem fogyó, földből feltörő talajvizet. Nem sok sikerrel. A temetés kezdetekor is félig volt a gödör vízzel.

Ahogy a nehéz, dísztelen koporsó beletoccsant a zavaros vízbe, a sűrű, agyagos lé magasra csapott és végigfolyt a hantolásra váró sírásók ruháján, de jutott belőle a sír mellett egymagában álldogáló Irma arcára is. A pap elborzadva nézte, hogy merül el lassan a koporsó a híg iszapban, fülét sértette a latyak tetején képződő sár-buborékok hangos pukkanása. Más hang nemigen hallatszott. Nem voltak gyászolók, senki nem siratta az elhunytat.

Irma mozdulatlan arccal törölgette le magáról a sarat, csak szemében villant fel a harag szikrája:

– Lám, Gizella most sem tagadja meg önmagát! Mindent és mindenkit bepiszkol maga körül, még holtában is.

Az agyán átcikázó, kárörvendő gondolat majdnem mosolyt csal arcára: hát azért mégsem minden sikerül úgy, ahogy te akartad, nővérem! Lám, a szép dupla márványsír üresen marad a tanító úr mellett, a határ túloldalán. Ugye-ugye, a halál mégis csak elválasztott egymástól titeket... Itt fekszel majd ebben az undorító latyakban időtlen-időig, egyedül...

Ahogy az a szegény asszony, ott, abban a csendes kis falusi temetőben...

... A szél puhán beleborzolt az orgona virágzó fürtjeibe, s az édes illatot két marokkal, jószívűen szórt szét a májusi temető felett. A csendet nem zavarta más, csak a félig behantolt sír fölött kerengő, temetéshez cseppet nem illő vidámsággal zümmögő, virágillattól megrészegett méhecske danája, meg az iszapba egyre mélyebbre süllyedő koporsó tetejére hulló sárkoloncok tompa döndülése.

Dsida Jenő emlékezete Beregszászban

Ha május, akkor a Partiumban (és most már Beregszászban is), Dsida Jenő. A múlt évben szép rendezvénysorozat keretében méltattuk a költő születésének 100. évfordulóját, ám akkor még a partiumi irodalombarátok számára a vízumkényszer miatt Beregszász, a költő gyermekségének színhelye „tiltott terület” volt. Azóta Románia belépett az Európai Unióba, így állampolgárai már szabadon utazhatnak Ukrajnába (zárójelben megjegyzendő: nem vonatkozik ez Románia viszonylatában az ukrainai állampolgárokra). Ennek köszönhető, hogy az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület és a Szatmárnémeti Kölcsey Kör, „Párhuzamos Sajtóértekezlet. Emlékezés-sorozat és irodalmi tanácskozás Dsida Jenőről, Páskándi Gézáról, Szilágyi Domokosról” című rendezvénye – a kárpátaljai partnerszervezetnek, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének köszönhetően az idén Beregszászban teljesedett ki, ahol sok régi (vízumkényszer előtti) gondolat folytatására is sor került.

Vendégek a könyvesboltban

A beregszászi vasútállomás falán lévő emléktábla megkoszorúzása után (1914–1918 között anyai nagyszüleinél itt töltötte gyermekéveit Dsida Jenő) az egybegyűltek meghallgatták Dalmay Árpád, a Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetség alapító elnöke megemlékezését, majd Szokolczay Lajos irodalomkritikus „A mo-

Muzsnay Árpád, az EMKE alelnöke az emléktáblánál

solygás fénye” című értékelését, amelyben úgy fogalmazott, hogy a költő a szeretet ponyváját teríti a világra. Úgy vélem, igazából éppen erre a világ feletti képzeletbeli ponyvára volna szükség, bár, mint később kitént, a költő iránti tisztelet jegyében a Bereg könyvesboltban egybegyűltek ezt sem nélkülözték.

Füzesi Magda „Dsida Jenő költészetének kárpátaljai olvasata” című tanulmányát sokan meghallgatták. Az elmondottakhoz hozzászóltak Szokolczay Lajos (Magyarország), Cseke Péter (Erdély) irodalomtörténész, Katona Tamás történész, a Kárpátaljai Szövetség elnöke, Vári Fábián László József Attila-díjas költő, Bertha Zoltán (Magyarország) irodalomkritikus.

Ezután Dupka György, az Intermix Kiadó igazgatója bemutatta a kiadónál napvilágot látott új könyveket. A szerzők közül jelen volt Vári Fábián László, Weinrauch Katalin, Zubánics László, Füzesi Magda.

TUDÓSÍTÓNK

Ünneplők a Dsida téren

Dsida-versek kárpátaljai olvasata

Az alábbi rövid dolgozat csupán arról adhat tanúbizonyságot, hogy Dsida Jenő napjainkban az ősszmagyarság költője, így magáénak tartja Kárpátalja magyarsága is. Annak idején, iskolásként ott, a vasfüggöny mögött ritkán kerültek hozzánk Dsida-versek. Polczai Irén nagyberegi magyartanár, illetve Drávai Gizella neves beregszászi pedagógus, tankönyvíró azonban talált rá módot, hogy irodalmi önképzőköri foglalkozásokon felolvasson néhányat a költő alkotásából. Az alábbi költemények egy életre belevésődtek a lelkembe. Miért is? Mert olyan üzeneteket hordoznak, amelyek segítettek elviselni a kisebbségi sorsot. A versek kapcsán számos tanulmányt volt alkalmam elolvasni, azt szeretném most megosztani Önökkel, hogy milyen tanulságokat szűrtem le belőlük. Előre elnézést kérek a tisztelt hallgatóságtól, ha olyan megállapításokat olvasok majd fel, amelyeket Önök talán jobban ismernek, mint jómagam. Nem vagyok irodalomtörténész, csak egy kis régió költőjeként szeretném elmondani, mit jelent nekem Dsida Jenő.

A „Hét évszázad magyar versei” című antológia 1979-ben napvilágot látott ötödik, bővített kiadását lapozgatva, csodálkozva kérjük számon, hogy a neves irodalomtörténészek – Király István, Klaniczay Tibor, Pándi Pál, Szabolcsi Miklós – miért „felejtették ki” a kiadványból Dsida Jenő, az akkor már négy évtizede halott erdélyi költő alkotásait. Am ismervé a korszellemet, akár elnézően is mosolyoghatunk, megidézzük az alkotót: „Kerülöm a nevedet”... Amúgy Dsida ezúttal a „mellőzöttek” jó társaságába került. Hogy csak egyet említsünk közülük: az elhallgatottak listáján volt Reményik Sándor is...

Lássuk, mi köze van Dsida Jenőnek Kárpátaljához, illetve Beregszászhoz. Apja, Dsida Aladár mérnökari tiszt volt, őrnagyi rangot ért el az Osztrák-Magyar Monarchia közös hadseregében. Frontra vezénylesekor az édesanya magára maradt gyermekeivel. A nagypapa a beregszászi vasútállomás főnöke volt, ide, ebbe a városba költözött hát Budapestről a fiatalasszony a hétéves Jenővel és hároméves öccsével, Aladárral. Szüleinél talált oltalomra a háborús megpróbáltatások idején, s kapott segítséget fia neveléséhez. „A Beregszászi Magyar Gimnázium története” című könyvben „Az iskola növendékei” fejezetben az 1917/1918-as tanévre beiratkozott I/B osztályosok névsorában Binder Jenő néven találjuk a majdani költőt. Beregszászban eltöltött diákévei meghatározó szerepet játszottak életében, itt írta első verseit.

Szülovárosa, Szatmárnémeti emléktáblával és szoborral adózott a költő emlékének. Beregszász városában, a vasútállomás falán is ott van az emléktábla, ►

Dsida-versek kárpátaljai olvasata

amelynek reliefje Pálffy Árpád csikszere dai szobrászművész alkotása.

Szinte döbbenetes, milyen lelkiemelővel rendelkezett az amúgy gyenge fizikumú, de minden külső és belső történésre szeizmográfként reagáló alkotó: Sírfelelő című négy sorosát már 1935. július 9-én, halála előtt három évvel papírra vetette.

*„Megtettem mindent, amit megtehettem,
kinek tartoztam, mindent megfizettem.
Elengedem mindenki tartozását,
felejtse el arcom romló földi mását.”*

A költő lehetetlent kér az olvasótól: versei olyan mély nyomot hagynak, hogy egyéniségének sem földi, sem éteri mását nem feledhetjük.

Dsida Jenő nem felejtette el beregszászi gyermek- és diákéveit, amelyekre árnyéket vetett az első világháború. Súlyos tragédiaként élte át Trianont, a Felvidék és Erdély elszakítását az anyaországtól. Fájdalmát távoli képzettársításokkal átszőtt versekben fejezte ki. E versek közé tartozik az „Előre való beszéd” is, amely az „Angyalok citeráján” című, halála után kiadott kötetben jelent meg. A hús versszakos elbeszélő költemény a boldog, „muskotályízű” gyermekkor világát rajzolja meg, amelyet „megölt a fagy, kiölt a hév” s „a tündérszínpad pillangó-rajja lehull.” Mégis:

*Ha sejtjük, hogy nincs messze már a Rév,
mely zöld homályba ringat, jó a máról
levenni gondjainkat s hajdani
tisztább vizek felé pillantani – írja.*

Ezek a „tisztább vizek” a hajdani kisváros képeiben jelennek meg még akkor is, ha az a világ olyan, ahol „ember nem nyughatik, / lángol a föld kelettől nyugatig”. Háborús idöket éltek. A költő ezt így idézi meg:

*Magunk maradtunk, gyöngye, árva három,
Kiket az útból bárki félre dob.
Őcsém két éves, én a hatot járom
És aki „hármunk közt a legnagyobb”
Anyuska is legföljebb huszonhárom.
„Ha néhány hétnél továbbtartana,
Gyertek le hozzánk!” – írja nagymama.*

De hol volt ez a „hozzánk”? A versből kiderül.

*Kis felvidéki város, vén Beregszász,
gazos Fürdőkert, sáros Vérke-part,
agg csöndéből ma is felém remeg száz
félálom-émlék, ködlepert, zavart –
kanyaró, vörheny, zezugos öreg ház,
mátróruhám, melyet mamuska varrt,
iskolaudvar, felzibongó hajsza,
nagyapám szűrös, pedretvégű bajsja.*

Milyen lehetett a századforduló első évtizedeinek Beregszásza? A szájhagyomány szerint békés, nyugodt, csendes kis-

város volt. Íratlan törvény szabályozta az utcák, a járdák, az udvarok tisztán tartását. A Beregszászba látogatókat virágos ablakok, szépen gondozott kiskertek köszöntötték. Este cigányzene szórakoztatta a táncolni és sörözni vágyó ifjúságot. Jellemző volt a város nyugodt csendjére, hogy alkonytájt a katolikus templom erkélyéről messze hangzott a tárogató muzsikája: messze szálltak a Nagyságos Fejedelemre emlékeztető, szívbemarkoló kuruc dalok.

A külváros három különböző pontján a csordás ökörszarv tülökjének hívó hangjára a teheneket kieresztették a kiskapukon. A magánházak kiskocsmái sokaságának az volt a feladata, hogy ott adják el a szélesebb családi kör bortermését, a messze földön híres beregszászi bort. Ebbe a miliőbe beleillik az állomásfőnök úr „pedretvégű bajsza” is. E boldog állapotot rombolta le a háború, ahol

*„Sikkant a sátán és világát éli,
Égig fröccsen a sár; a genny, a szenny.”*

A nyílt eszű, hét éves gyerek, aki Budapestről került a kisvárosba, félelemmel vegyes érdeklődéssel követi az eseményeket:

*„Újságot böngész már a kislány:
A Képes Krónikában szörnyű tankok,
Géppuska, ágyú, drótsövény. Hiú
Reménykedések, öblöstorkú hangok,
Hősi halál, dicsőség, honfibu.
Kísértékként kopognak kúnt a mankók
S az elesettek százakra menő
Nevei közt egy név: Dsida Jenő.*

*Deli nagybátyám! Isten így akarta?
Ki lelné meg már azt az elhagyott
Országútmenti sírt, mely eltakarta
A kis mosolygó honvédhadnagyot?”*

Ha belegondolunk: megrázó lehetett egy éppen csak a világra rácsodálkozó kisgyereknek a halottak közt leírva látni azt a nevet, amelyen később őt magát költőként ismerte meg az olvasó.

S hogy milyen mély nyomot hagyott a költőben az úgymond, békés körülmények között megélt háború, a férfikor virágjában megírt, lüktető élményektől súlyos vers záró versszakából is kitűnik:

*... átremeg a ház a tompa ágyuzástól...
... A sok riadt szem rettegést palástol...
Kábulatomból én is rezzenek,
Búcsút veszek a megszokott lakástól.
Döng a kárpáti harc. Mi lesz velünk?
Robogj, robogj vonat! Menekülünk.*

A beregszászi születésű kiváló író és néprajzkutató, Pálóczi Horváth Lajos 1993-ban megjelent „Két világ határán” című, a tárgyat, azaz az első világháborúban eldördült puskalövéstől Kárpátalja Csehszlovákiához csatolásáig terjedő időszakról szóló

önéletrajzi regényéből tudjuk, hogy Beregszász polgársága a háború idején egy-két hétre többször is elmenekült a városból. Ahogy éppen a forgandó hadiszerencse hozta. Bizonyára a versben említett menekülés is rövid ideig tarthatott, hiszen köztudott, hogy Dsida Beregszászban fejezte be a még Budapesten megkezdett elemi iskolát és kezdte el gimnáziumi tanulmányait.

Dsida Jenő verse korrajz arról a világról, amelyben egykor nagyszüleim élhettek. Azt is mondhatnám: nemhiába volt a költő jó tollú újságíró: túl a lírán kerek történetet olvasunk.

Egy másik, számomra, kisebbségben felnőtt magyar ember számára nagyon lényeges mondanivalót hordozó Dsida-vers a Nagycsütörtök.

Ez a költemény Dsida Jenő 1933-ban megjelent második kötetének reprezentatív darabja, címadó verse.

„E kötet már a kiforrott, saját hangjára talált, kora szellemi életében jeles szerepet vállaló Dsida termése” – írja Eltető József a „99 híres vers és értelmezése” című antológiában megjelent tanulmányában. A Megváltóval való metaforikus azonosulás visszatérő Dsida költészetében. Minden a fokozatos közelítésen és az adagoláson múlik, a vers titka a fokozás és ellenpontozás művészetében rejlik.

Eltető József szerint minden vers többé-kevésbé a beavatottakhoz szól. Mint mesebeli elvarázsolt kastélynak, egymásba nyíló szobái vannak, minden szoba ajtaján újabb lakat, és minden lakat csak újabb beavatottság révén nyitható. A vers ilyen lakatai az értőknek szóló utasítások, kulcsszavak, melyek mögött mikrokozmoszok sejlenek föl: történetek, hangulatok, bonyolult érzelmek, életek, szenvedések és hitek. Aki számára az Újtestamentum ismeretlen, aki az evangéliumokban teljesen járatlan, annak nem nyílik ez az ajtó.

Lisztóczy László irodalomtörténész a vers elemzése kapcsán úgy fogalmaz, hogy a Nagycsütörtök *összegez és a közvetlen átélés, a személyes élmény hitelességével szólaltatja meg az elhagyatottsággal, az üldözöttséggel, a halállal szembenező, tragikus messianizmus létállapotát, köti össze Jézus életének végzetes pillanatait az erdélyi kisebbségi lét hétköznapjaival.*

Pomogáts Béla „Dsida Jenő és a katolikus költészet” című tanulmányában a magyar költészet egyik legkeresztényibb versének nevezte Dsida Nagycsütörtök című alkotását, amely „a személyes áldozat végző értelmét a krisztusi áldozat természetfeletti rendjében találja meg, azáltal osztozik a megváltás drámai misztériumában”. Szerinte „az erdélyi magyar irodalom játékos angyala ezzel a verssel lépte át a férfikor küszöbét s érkezett el maga is a hitvalló költők közé, hogy áldozatos küldetésének természet- és történelemfeletti távlatait mutassa be. A „nagycsütörtöki” megrendülés ettől fogva Dsida Jenő fiatalos költészetének állandó érzelmi forrása lett: a személyes áldozatvállalás esz-

Dsida-versek kárpátaljai olvasata

„*méje nemcsak vallásos verseit szőtte át, megmutatkozott a kisebbségi sors átélésében is.*”

S itt el is érkezünk ahhoz a ponthoz, amely egy kisebbségi létben élő magyar számára ezt a verset fontossá teszi. Áldozatvállalás? Igen. Talán itt rokonítható e verssel az ugyancsak sokat szenvedett, ötvenévesen elhunyt Kovács Vilmos kárpátaljai költő Testamentum című verse, amely az alábbi sorokkal fejeződik be:

„*Uram, marad itt még néhány bolond,
S ha most felemelsz, mindjűk nevét
Füledbe mondom.
Oszd fel közöttük poklunknak felét.
Homlokuk jeles, nyakukban kolomp.
S vigyázzunk rájuk ott a porondon.*”

Dsida „keresztény” versei közül számomra a „Tekintet nélkül” című költemény is nagyon fontos.

Bár a vers 1928-ban már napvilágot látott a Pásztortűz című folyóiratban, érdekes módon a költő nem válogatta be a maga szerkesztette második kötetbe, így csupán a halála után megjelent „Angyalok citeráján” címűben kapott helyet. Úgy vélem, ezt a költeményt bátran besorolhatjuk azon versek közé, amelyek abból a tudatból fakadtak, hogy a költő sorsát krisztusivá avatta a folytonos készenlét az előre tudott, nem váratlanul rátörő halálra.

A költő szintetörvényként citálja elénk a megfellebbezhetetlen igazságot: tudato-

sítani kell, hogy ha meg akarjuk őrizni önbecsülésünket, „*Krisztusnak és Pilátusnak, / farizeusoknak és vámosoknak, / zsidóknak és rómaiaknak / egyformán szolgálni / nem lehet.*”

De vajon mi, az ezredfordulón élő, sokszor kemény kompromisszumokra kárhóztatott emberek képesek vagyunk-e magunkévá tenni a vers utolsó sorait? Vajon le tudjuk-e vonni a költemény legnagyobb tanulságát? A jelenkor költői kérdése ez, amelyre ki-ki maga adhatja meg a választ.

Végül, de nem utolsósorban Dsida „*Kerülöm a nevedet (Erdély)*” című versét idézném meg.

Láng Gusztáv irodalomtörténész megállapítása szerint a fenti költemény létrejöttének feltételezhető lélektani indítékai között elsősorban a kortársaknak azt a kimondott vagy kimondatlan szemrehányását kell említenünk, hogy Dsida érzéketlen maradt a kisebbségi sorskérdések iránt. Erre válaszolt a költő „*Kerülöm a nevedet (Erdély)*” című költeményében. Dsida csakugyan „*kerüli*” Erdély nevét, azt a nevet, „*melyet – mint írja – káromkodó kocsisok és / eskü-döző kalmárok szájából hallok, // melyben önhitt szónokok dagasztják / naggyá magukat s pletykaszájú / vénasszonyok / lubickolnak bóbiskolva, // mely úgy elkopott ércnyelvünkön és / szánkron, mint egy ócska köszörűkő / és már-már semmit sem jelent.*”

Ez a kemény megfogalmazás a bizonyítéka annak, hogy Dsida mennyire szereti

szülőföldjét. Valahol rímelnék e gondolatokra Vári Fábian László kárpátaljai költő „*Illyés Gyula fejféja előtt*” című versének indító sorai:

„*S ha nem mondtad elégszer,
Hiába mondtad,
Hogy ezerszer jaj
A nyelvehagyottnak,
Mert biccen a szó már
A száj szögletén.*”

Dsida-versek kárpátaljai olvasata. Nekem, kárpátaljaiak olyan elevenek ezek a költemények, mintha napjainkban íródtak volna. Üzennek egy város múltjáról, a megtartó hitről, a gerincességéről, a tisztességéről. De nemcsak nekem fontosak: Kárpátalján nemigen akad olyan szavaló verseny, ahol el ne hangoznék egy-két Dsida-vers.

Végezetül álljon itt néhány megjegyzés. Mint minden válogatás, a Dsida-versek, illetve a verseket elemző irodalomkritikusok tanulmányainak kiválasztása is szubjektív volt. Igazából sok fehér folt van még Dsida Jenő beregszászi éveitörténeteinek feltárában is (ez a téma is megérne egy mélyebb „alámerülést”). Számomra nagy élmény volt, hogy újra felfedeztem Dsida Jenő verseit és azt is örömmel tapasztaltam, hogy az utóbbi időben mennyi kiváló irodalomtörténész tartotta fontosnak, hogy még jobban elmélyedjünk a sokáig „feledésre ítélt” Dsida-költeményekben.

FÜZESI MAGDA

(Az előadás a beregszászi Dsida-remdevényen hangzott el.)

A MOSOLYGÁS FÉNYE

Dsida Jenő (1907–1938)

Dsida Jenő, a költő hetven éve halott. Ám költészete, ez a krisztusi fájalmat – az elesettek fájalmát – létigazsággá emelő líra mindmáig él. Sőt, amíg emberi s magyar beszéd lesz a földön, élni is fog. Mi a varázsa? Az angyalok citeráján játszott dallam, a Nyugat költőinek muzsikáját idéző versbeszéd – benne a szegényekkel való szolidaritás és egy homályosulni nem tudó magyarság-kép – maisága. Eleven ereje.

Dsida modernségét, mert a költő ősi igazságok tudója, a posztmodernnel gagyizók árnyékában sokan megkérdőjelezzik, mintha az élet és halál közötti út töviskoszorúval és örömmel tarkított drámaisága – a makulátlan, mindig az erkölcs jegyében épülő sors – csak a cirkusz porondján (számárfület mutatván önmagának és a nemzetnek) hatna valódi értéknek. Ebbe a harlekini helyzetbe kényszerítenék nagy magyarság-versét, a Psalmus Hungaricus is, hogy önostorozó, ám az elaluvó nemzetet ugyancsak fölírni igyekvő jeremiádjá – a szakaszonkénti lehalkulás ismétlődő gyöngysorával: „*népem, te szent, te kárhózt, te drága!*” – ne imaként hasson.

Ám bármennyi és bárhonnán jön is az eltévlyítő mozdulat – többnyire a kommunizmust visszabőfőgő politika vegykonyhájában főzik a feketelevest –, nincs az a (jó pénzzel fizetett?) hatalmasság, ami gátat szabhatna ennek a szeretet-himnusznak. Mert Dsida golgotai útja, akár az evangéliumba emelt székykocsárdi állomás sűrű fájdalom-csöppeivel is, mindig valaminő égi ösvény felé vezet.

A bukolika felhőtlen öröme átjárhatná – mint ahogy nem egy esetben át is járja – ezt a napsütötte tisztást, s az erotika pezsdítő öröme (Miért borultak le az angyalok Viola előtt) új hajtás kibomlására készíthetné – mint ahogy meghozására ösztönzi is – az éjszaka kormától (betegség!) egyre feketedő fát, de mégis valami hiányzik. Hiányzik (még ha valós létben némelykor funkcionál is) az a társadalom megbecsülte mennyei asztal, amely köré ülve a lakoma – minthogy nem csupán földi, hanem szellemi étek is kínálta – közösségtoborzó cselekedet. A jó színt kozmikus körben való istápolása.

Dsida, jóllehet számára rövid élet adott, saját magában teremtette meg ezt a

mennyei asztalt. Kancsójában, hiába öröm és vidámság, csaknem mindig az éjszaka fekete bora. Még öröms óráiban is ezt kortyolgatja, ettől részegül. Keresztényi alázattal szolgálja – Krisztus útja égen s földön követhető – az Igét, virágszönyeget terít, fájalmukat átvállalva, aninccstelen had lába elé. Mit követ, szó-cselekedetének mi a sarokpontja? A költő legjobb ismerője, monográfusa, Láng Gusztáv írja a Krisztus és a Tekintet nélkül című verset vizsgálva: „*nem nehéz felfedeznünk ebben az ige hirdető vándorlásban és az ígét visszautasító világ közönyében és kegyetlenségében a ‘tanító Krisztus’ evangéliumi történetének evilági változatát s a versben megszólaló Én igazodását a krisztusi magatartáshoz.*”

A költő úgy akarja megváltani az emberiséget, hogy Arany és kék szavakkal a szeretet ponyváját teríti föléjük. A Naphimnusz költőjének megszólításában ott a vágyott önpórtre némely színe is: „*Drága Szent Ferenc! Napos, virágos olasz tájak éneklő vándora, akinek szívéből el nem fogyott az ujjongás és arcáról még az omló könnyek között sem tűnt el a mosolygás fénye.*”

A vég borzalma? A szeretet megistenülése.

SZAKOLCZAY LAJOS

(Elhangzott a Dsida-ünnepségen.)

Örömmel tapasztaltuk, hogy az Ausztráliában élő Antal Péter figyelemmel kíséri a Kárpátaljai Szövetség tevékenységét, ötletekkel segíti a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztő bizottságának munkáját. A közelmúltban az alábbi verset kaptuk tőle. Köszönjük a szép gondolatokat!

1848-tól máig

Ahogy a nap felkel, és ahogy a szél fúj,
Ahogy a fény derül, és a régi nem új,
Úgy, minden évben felélénkül egyszer
A szabadság fogalma, mint a napfény-rendszer.

A szabadság írva, mondvá egy olyan szép szó
És igaz szívből rá gondolni is milyen jó.
Ám, régóta a nemzetünk szabadsága
Vérrel mérve sokat érő, mert igen drága.

Mikor szívünkben a szabadságvágy dobban,
Akkor a lelkünkben egy új tüzláng lobban.
Hévíti a vágyat, ami tetté is válik,
Mert izmunkban az erő duzzad jó sokáig.

A vágy és hősi erő egybeszövetkezik,
Hisz siker csak úgy lesz, ha tett is következik.
Erre emlékezünk oly fohással, reménnyel,
Mely meg nem csal, és sosem múlik el.

ANTAL PÉTER
2008. március 4.

Iskola a végeken

„Az élőbeszéd magyarságának védelme és fenntartása éppoly életkérdés, mint a szókincsé.”

Kodály Zoltán

Kárpátalja magyarultá vidékeit egyre inkább áthatja az aggodalom amiatt, hogy megmarad-e a maroknyi magyarság, amely tudósokat, kiemelkedő alkotókat adott az összmagyar társadalomnak, a világnak.

Hatalmas vívmány, hogy a szórványmagyarság számára lehetővé vált az utóbbi években az anyanyelven való tanulás.

A Huszti Magyar Tannyelvű Általános Iskola is ezt a nemes ügyet szolgálja. Tanintézetünk 1995-ben alakult. Mind a

pedagógusok, mind a szülők egymást bátorítva, buzdítva küzdöttek és küzdenek ma is az iskola fennmaradásáért. Hosszú évek munkájának eredménye, hogy a huszti iskolában magasan képzett pedagógusok, szívvel-lellekkel oktatják a jövő nemzedékét a tudományokra, az erkölcsekre, a toleranciára.

A huszti iskola a Felső-Tisza-vidék legkisebb magyar tannyelvű tanintézete, ahol mindössze hetven gyerek tanul. 33 tanuló alsó tagozatos, a felső tagozatnak 37 diákja van. Az iskola tantestülete húsz lelkes pedagógust számlál.

Bár termeink felszereltsége hiányos, igyekszünk a szülők és a gyerekek segítségével szebbé, otthonosabbá tenni. Ehhez nyújt támogatást az érdektársaink alapítvány, a Ferencesek missziója, valamint néhány helyi szponzor. Ezúton is köszönjük a segítséget! Tanítványaink barátságosak, lelkesek, büszkén őrzik hagyományainkat, ápolják anyanyelvünket.

SZABÓ GABRIELLA,
*a Huszti Magyar Tannyelvű
Általános Iskola
magyar nyelv
és irodalomtanára*

EMLÉKTÁBLA, EMLÉKEK

Kerényi Gyula beregszászi emléktáblájának avatásán könnyeimmel küszködtem, amelyeket az események sorozata, a nemes tettek – a tiszteletadás megálmodója, a kivitelező díjtalan ajándéka, az ünnepség szervezője, lebonyolítója, a Beregszászi Magyar Gimnázium diákjainak sikeres szereplése és a szép emlékek felidézése – csaltak ki lelkemből.

Ott álltam a volt MAGYAR INTERNÁTUS előtt, ahol 1944-ig a gondnoki állást édesanyánk nővére, Madarász Imréné, született szigeti Komáromy Erzsébet töltötte be. Erre a felelős munkára a gyermekek iránti szeretete és a nehéz, idegenuralmi időben segítőkészsége irányította, vezette. Saját gyermekei nem voltak, így elsőként fogadott lakásába tucatnyi kosztos diákot, akik egész Kárpátalja területéről az egyetlen magyar nyelvű beregszászi gimnáziumban tanultak. Közülük egy szorgalmas, szegény fiúcskát örökbe fogadott és elindított az életbe.

1965-ben a szovjetek 6 hét szülés utáni szabadságot adtak dolgozó nővéremnek, Kerényi Gyulánénak, így 75 éves nagynéném a segítségére sietett és hajnalban kelt, hogy fogadhassa és gondozza a babát. Szeretett „kislánya”, Kerényi Katyi már medika volt, amikor „Öreg keresztmama” (így hívta számtalan keresztgyereke) 92 éves korában meghalt.

Ezt a valóban tágas, világos épületet Isten csodálatos ajándékának tartom. Olyan időben küldött egy embert – dr. Jantsky Béla személyében –, amikor a jogtalan, idegen uralom, Trianon parancsára egész Kárpátalján (kivéve Beregszász megyeszékhelyen) minden magyar nyelvű iskolát bezárattott. Szegény, tanulni vágyó, vidéki diákok, élelemmel, ruhaneművel, tanszerekkel felpakolva kilométereket gyalogoltak, a szerencsésebbek szekéren zötykölődtek a Beregszászra induló vonatokhoz. Ezeket a nehézségeket látva született meg a gondolat, a tettekre készség, a gyűjtés egy internátus létesítéséhez a Beregszászi Állami Főgimnáziumban érettségizett Jantsky Béla tanár szívében. Ő lett az internátus vezető tanára. 1953-ban a Magyar Földtani Intézet munkatársaként Kossuth-díjjal tüntették ki. Említésre érdemes Strbán Anna neve is, mint az internátus fő szponzoráé. Sírja a beregszászi katolikus temető első sorában található.

HARSÁGHY KÁPOSZTA M. KATALIN
Budapest

Felhívás

A Munkácsi Tanítóképző 1958-ban végzett növendékei 2008. augusztus 2-án a Munkácsi II. Rákóczi Ferenc Középiszkolában közép-európai idő szerint 10 órai kezdettel tartják 50 éves találkozójukat, amelyre szeretettel meghívjuk az érintetteket. Kérjük, részvételi szándékukat 2008. július 20-ig a következő telefonszámokon jelezzék: (31-31) 4-95-79 (Balogh Dufinecz Mária), illetve (31-31) 4-29-67 (Szegedi Etelka). Levélben a következő címen vehetik fel a kapcsolatot a szervezőkkel: 89 600 Munkács, Jeszenyin u. 8., Balogh Dufinecz Mária.

A szervezők

Érettségi találkozó!

Felhívjuk azok figyelmét, akik 1958-ban érettségiztek, vagy érettségiztek volna a Beregszászi 4. Sz. Középiszkolában, hogy osztálytalálkozót tartunk június 28-án a beregszászi Namény étteremben. Az érdeklődők bővebb tájékoztatást a 380 3141 2-51-26-os vagy a 380 3141 2-24-67-es telefonszámon kaphatnak a szervezőktől.

Tesztelje egészségét! 60 másodperc alatt

Ha tudja, mikor működik jól a szervezete, könnyebben észreveszi majd, ha netán valahol „meghibásodik”. Tesztünk segítségével gyors vizsgálatot tarthat: mi megmondjuk, milyen a kóros elváltozás, ön pedig mér, számol, hasonlít, és a végén megtudja, mit tehet még egészségéért.

ELEGET ISZIK?

Teszt: Tegye az egyik kezét az asztalra, és a másikkal csippentse rajta össze a bőrt! Ha miután elengedte, a bőre szinte azonnal újra sima lesz, akkor minden rendben. Ha csak néhány másodperc múlva normalizálódik, akkor itt az ideje, hogy fokozottan figyeljen a folyadékfogyasztásra. Ellenőrizze a vizelete színét is! Ha sötétsárga, több folyadékra van szüksége.

Miért fontos ez? Azonnal megérthetjük, ha arra gondolunk, hogy az ember alapjában véve nem más, mint egy nagy, vékony bőrből kötött vízhólyag. A szövetekben található víz mennyisége az öregedés egyik kritériuma: ha egy sejt nedvesértartalma ötven százalék alá csökken, megbénulnak életfolyamatai. A víz segíti a vérkeringést, szabályozza a vérnyomást, lehetővé teszi a tápanyagok oldását, felszívódását és szállítását, befolyásolja a vérösszetételét, és biztosítja a szervezet állandó belső hőmérsékletét.

Mit tehet? Amikor kávézik vagy teázik, mindig igyon egy nagy pohár, lehetőleg szénsavmentes ásványvizet is (de a legjobb lenne, ha a kávé zöldteaára cserélné!). Naponta minimum nyolc pohár vizet meg

kell innia – tegyen hozzá egy szelet citromot, jeget, hogy ízletesebb legyen! A levek, a tej, a szójatej, a gyógyteák és a frissen facsart gyümölcslevek szintén ajánlottak – szemben az üzletekben kapható cukros és tartósítószerrel tartalmazó levekkel. Ha mindennap magával viszi egy üveg, házilag készített, cukormentes teát, anyagilag is jobban jár!

EGÉSZSÉGES A SZÁJA?

Teszt: Nyissa nagyra a száját, vizsgálja át alaposan a szájüregét és a nyelvét! Lát fehér vagy vörös foltokat? Talál esetleg olyan fekélyes sebet, amely régóta nem gyógyul?

Miért fontos ez? Az utóbbi évtizedben háromszorosára nőtt a szájüregi rákban megbetegedők száma, éppen ezért lényeges, hogy rendszeresen ellenőrizzük állapotát (dohányosok fokozottan figyeljenek). A baj előjele: be nem gyógyuló fekély, vörös vagy fehér foltok, sebek.

Mit tehet? Ha a fenti tüneteket észleli, azonnal forduljon fogorvoshoz, hiszen minél korábbi stádiumban fedezik fel a betegséget, annál nagyobb az esély a gyógyulásra. Ha dohányzik, igyekezzen leszokni!

Zöldborsóleves

Hozzávalók: 80 dkg-nyi kifejtett, friss zöldborsó, 3 nagy csokor petrezselyemzöld, 4 húsleveskocka, 3 szem kockacukor, 1 púpozott mokkáskanál törött feketebors, 8 evőkanál olaj, 3 evőkanál finomliszt, 1 evőkanál piros fűszerpaprika.

Nagy fazékba öntjük az olajat és felforrósítjuk, majd rászórjuk a lisztet. Addig pirítjuk, amíg világossárga nem lesz, ezután a tűzről félrehúzáva elkeverjük benne a piros paprikát, és azonnal ráöntünk félliternyi hideg vizet. Gyorsan simára, csomómentesre keverjük a rántást, majd a tűzre visszatekesszük. Még ráöntünk félliternyi vizet, beletesszük a húsleveskockákat, és a cukorral meg a törött borszal fűszerezünk. Felforraltjuk, ezután beleöntjük a kifejtett zöldborsót és belekeverjük a megmosott, lecsurgatott, apróra vágott petrezselyemzöldet. Az újraforrástól számított öt percig főzzük, majd a lángot lezárva alatta rögtön hideg vízbe tesszük, hogy gyorsan lehűljön. A főzeléksűrűségű levestűrtményt adagokra osztva fóliával kibélelt műanyag dobozba rakjuk és légmentesen lefedjük. A mélyhűtőben megfagyaszthatjuk, majd kiszedve a dobozból, átcsomagoljuk és felcédulázzuk.

Fogyasztás előtt a szükséges mennyiségű vízzel felöntjük a már felengedett levest, simára keverjük és felforraltva néhány percig főzzük. Aki szereti, kevés tejfölt is keverhet bele tálaláskor, az asztalon.

Jó étvágyat!

Szobanövényeink nélkülünk

Mielőtt nyaralni indulnánk, sok minden egyéb mellett a szobanövényeinkről is gondoskodnunk kell, hiszen a legtöbbjük nem viseli el a hosszan tartó szomjazást.

Több év munkájamehet tönkre, ha akár egy hétre is magukra hagyjuk lakásunk élő díszseit, érdemes tehát megbízható megoldásról gondoskodnunk, mielőtt elindulnánk. A legkézenfekvőbb a kedves szomszéd, vagy a közelben lakó rokon, de mit tegyünk, ha nincs kire bízunk őket?

A hidrokultúrában nevelt növények hosszabb időre biztonsággal magukra hagyhatók. Indulás előtt a vizet töltjük a maximum jelzésig. A földben nevelt növényekkel más a helyzet. Alaposan öntözük be őket és tegyük félárnyékos, árnyékos helyre. Nem érdemes azonban túlzásba vinni az öntözést. Ne hagyjunk vizet a cserépalátékban, mert a pangó víz is a növény pusztulásához vezethet. Ez alól csak néhány vízigényes növény, mint például a vízipálma kivétel, amelyet nyugodtan beleállíthatunk akár egy lavór vízbe is. Atóbbi növény azonban igényli, hogy levegős maradjon a földje, különben megfullad. Több növényt is táplálhatunk ugyanabból az edényből. Helyezzük a vízzel telt lavórt székre, és állítsuk bele a vízipálmát, vagy tegyük a vízbe egyiket nehezebb követ. Nedvszívó textilből vágjunk keskeny csíkokat, és az egyik végét szorítsuk a kövek alá, a másikat pedig a földre helyezett növények cserépehez. A textilcsíkon lecsapponó vízcseppek lassan, de folyamatosan adagolják a vizet.

Hasonlóan jó megoldás, ha a mosogató szárítótálcajára terítünk jól nedvesedő rongyot (például a háztartásban is használatos tisztítókendőt), amelynek az egyik végét a vízzel töltött mosogatóba lógatjuk. A folyamatosan nedves tálcán minden gond nélkül átvészeli a növények a hiányukat. A nedves kendő nemcsak vizet juttat a növényeknek, hanem a levegőt is párasítja.

A különlegesen páraigényes növényeknek keressünk olyan befőttes üveget, amelybe a cserép éppen beleül, de nem csúszik bele. Vastag papírral csavarjuk körbe a növényt, és ültessük rá a vízzel telt üvegre úgy, hogy csak a papír lógjon a vízbe, a cserép alja maradjon szabadon. A papír egy idő után felül is átnedvesedik, és párasítja a lombot.

A legegyszerűbb, de kissé költséges megoldás, ha nedves tőzeggel telt lapos edénybe süllyesztjük a virágcserepeket. A tőzeg sok vizet tárol, és azt folyamatosan adja le környezetének.

TRÜKKÖS ATEIZMUS

Annak idején a szovjet ideológia igen nagy figyelmet fordított saját ateista gépezetének hibátlan működésére. Különösen az oktatási és művelődési intézményekben igyekeztek teljes gőzzel pöfögtetni a „tízes gépeket”. De bármilyen nagy gonddal olajozták a nyikorgó fogaskerekeket a marxista-leninista masiniszta – azok bizony gyakran akadozva forogtak.

Az irányításom alatt működő beregszászi járási művelődési központ tevékenységéből sem hiányozhatott a vallásellenes propaganda, amelynek külön fejezetet kellett szentelni a munkatervben. A beütemezett ateista harc természetesen többnyire papíron „dült”, hiszen legénynek kellett volna lennie a talpán annak a népművelőnek, aki az ateista témájú előadásokra, kérdéscsoportokra, tematikus rendezvényekre akár előadót, közreműködőt, vagy éppen hallgatóságot tudott volna toborozni. A munka elvégzését rögzítő naplóba viszont sok badarságot be lehetett írni, a papír ezt is zokszó nélkül tűrte, mint olysok más valótlanságot abban az időben.

Persze, egyfolytában csak hazudozni sem lehetett a végtelenségig, mert az ellenőrzések során számolni kellett a turpisságok leleplezésével, s következményként a szigorú büntetéssel. Ezért, a látszat kedvéért néhanapján magam is kioroszkoztam magamból valamiféle – ateista témájúnak csúfítható – rendezvényt. Annál is inkább, mert a főnököm folyton erre ösztökölt, különösen olyankor, ha őt meg a saját felettesei dorgálták meg, vagy éppen fülest kapott, hogy ellenőrök érkeznek izegnek izegnek ateista-nevelő munkánkat. Az ilyen „vészes” helyzetekben főnököm már kora reggel magához rendelt egy-két lelkifrócsra, amelyeknek mi más lett volna a lényege: megfélemlítettem az eszmei nevelő munkáról, csak a discón jár az eszem.

– Mit csináljak, ha ez kell a fiataloknak?! – hivatkoztam kőkemény érveléssel a saját tapasztalatomra.

– Mi az, hogy ez kell? Az kelljen, amit adunk nekik! Vedd tudomásul, a mi szocialista discónk nem hasonlíthat a kapitalista discóra! A mi discónk erkölcsi és ateista nevelést kell hogy nyújtson az ifjúságnak! – oktatott előljáróm.

– Főnök elvtárs, csak nem gondold komolyan, hogy tudományos előadásokat tartunk a marxizmus-leninizmusról vagy az ateizmusról a discóban? – kérdeztem némi iróniával.

– De! Ezt gondolom, mert fentebb is így gondolják. És mi úgy táncolunk, ahogy fentről füttyölnek nekünk, s nem a te discómuzsikád szerint!

Később szelídebbre vette a hangját.

– Tudom én, hogy nem könnyű egy vallásellenes előadást összehozni, s hogy annak nem is a discóban a helye. Olyan műsort kellene kitalálni, hogy a nép észre se vegye annak vallásellenes mivoltát, az ellenőrök viszont felismerjék benne az ateista mondanivalót!

– Nehéz lesz! – állapítottam meg reménytelenül.

– Meg kell oldani. Először valamelyik közeli falusi művelődési házban kell bemutatni, mert oda könnyebb becsalni a hallgatóságot, mint a városiba. Menj, cselekedj! Majd csak eszedbe jut valami okos gondolat. Holnap várlak az elképzeléssel!

Egyelőre üres volt a fejem, olyannyira, hogy fohászodni kezdtem:

„Drága jó Istenem, most segíts egy jó ötlettel!” Aztán ijedten döbbsentem rá, mihez is kérem a Mindenható segítségét: egy Őt tagadó műsor összeállításához! Nagyon elszégyelltem magam.

Gyarló emberi fohászom látszólag meghallgatásra talált, mert másnap reggelre kialakult az elképzelés: olyan műsort csinállok, amely a boszorkányságot, jóslást, kártyavetést, kuruzslást gúnyolja ki, azaz csupa olyan dolgot, amit a keresztény vallás is elítélendőnek, megvetendőnek tart.

Összeállt a műsor. Kultúrházunknak volt egy amatőr bűvésze, akit rábeszéltem: mutatványai közben leplezze le egy-két ócska trükkjét, mintegy bebizonyítva, hogy nincsenek csodák, a szemfényvesztések csupán az emberi leleményességen és ügyességen alapszanak.

Az így összeállított trükkös műsor *Csodák csodák nélkül* címmel került a nagyérdemű elé egy közeli faluban, s mivel elterjedt a hír, hogy bűvész is szerepel – akit a falusi nép leginkább kedvel –, a művelődési ház telis-tele lett nézőkkel. Az ellenőrök is megérkeztek, elfoglalták helyüket a nézőtérben –, hiszen a műsort az ellenőrzés napjára időzítettük.

„Tudományos ateista előadásomat” egy anekdotával indítottam, amit az egyik közeli faluban hallottam. A nép egyébként mindig azt szerette, ha nem az ő falujáról, hanem az szomszéd faluról szólt a vicces történet, Amikor ezúttal a következő volt.

Élt az egyik faluban egy szemrevaló lányzó, akit Mariskának hívtak, s aki fülig szerelmes volt a szomszéd legénybe, a Janiba. Már régóta együtt jártak, esténként meg a kert alatt szerelmeskedtek. Igen ám, de a legény hallani sem akart arról, hogy bekösse a szeretője fejét! Ezért szegény

Mariska egy szép napon titokban elment a szomszéd faluban lakó öreg kártyavető jósnőhöz, hogy megtudakolja tőle: meddig fogja még a Jani őt bolondíthatni?

A banya szétterítette kártyáit az asztalon, s a lapokat fürkészve, titokzatosan a lány fülebe súgta:

– Mariskám, nagy-nagy boldogságról szól a kártya! Azt üzenik a lapok, hogy hamarosan férjhez mégy és egy szép, egészséges gyermeket hozol a világra!

Mariska majd kiugrott a bőréből örömeiben, s azt hajtogatta:

– Mégis elvesz a Jani, elvesz!...

Amikor azonban a banya tíz rubel fizetségért tartotta a markát, s ő csak egy ötöst rejtgetett a keble alatt, restelkedve így szólt:

– Nénike, nincs nálam több pénz, csak a felét tudom kifizetni... A többit majd megadom.

A banya rosszállóan pillogott Mariskára:

– Vigyázz! Ha a fizetség másik felét elfelejtet megadni, akkor a mesebelien szép jóslat is csak félig válik valóra!

És úgy lett. Mariska elfeledkezett az adósságáról, a szipirtyó jóslata pedig fele részben valósult meg: Mariska nem ment férjhez, de kilenc hónap múlva gyermeket szült...

Az ehhez hasonlóan nevetséges vagy „tanulságos”, babonaellenes anekdotákkal, varázslatok, kotyvalékok okozta bajok, betegségek példáival, valamint táncokkal, dalokkal és bűvészműtatványokkal tarkított műsorunk végül is sikeresnek bizonyult. Hangsúlyozom: anélkül, hogy Isten nevét a szánkra vettük volna, vagy akár csak egyetlen szót is szóltunk volna a vallás ellen. Aműsor „trükkös” mivoltát anézők nem vették észre, hát nagy tetszéssel fogadták. Az ellenőrök kevésbé, ugyanis nem értették a magyar nyelvet. Őket a bevált szovjet varázslattal, a szokásos néhány üveg Moszkovszkaja vodkával sikerült meggyőzni a műsor képletesen kifejezett mondanivalójáról. S hogy mindeközben velük együtt mi is jócskán felöntöttünk a garatra, a Jóisten talán ezt is megbocsátotta.

SCHOBER OTTÓ

Kisebbségi magyar közösségek a 20. században

Bárdi Nándor, Fedinec Csilla és Szarka László szerkesztésében a Gondolat Kiadó gondozásában látott napvilágot a „Kisebbségi magyar közösségek a 20. században” című kiadvány.

A kötetet a XV. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon megrendezett könyvbemutató keretében mutatták be Budapesten, a Millenárison.

A könyv a határon túli magyar közösségek 20. századi történetét foglalja össze 1918-tól napjainkig, szintézisét nyújtva az adott témakörökben született legújabb tudományos eredményeknek. A majd harminc szerző közreműködésével készült összegző munka az első kísérlet arra, hogy pótolja a magyar történelemtankönyvekből mindaddig hiányzó fejezeteket. A tankönyv szerzői az alábbi szempontok alapján vizsgálják a kisebbségi magyar közösségek történetét: társadalom- és település-földrajzi, demográfiai és etnikai sajátosságok, önszerveződési folyamatok (politikai, kulturális, gazdasági, civil szerveződések), a kisebbségi jogok és érvényesülésük az egyes országokban, a gazdaság és társadalom szerkezetének változásai, oktatásügy és művelődéspolitikai, a magyar-magyar kapcsolatrendszer alakulása.

A kötet bemutatója alkalmából rendezett kerekasztal-beszélgetésen részt vett Ablonczy Balázs történész, Tamás Gáspár Miklós filozófus és Tölgyessy Péter politológus.

Elismerések

*Állami és szakmai díjakat adtak át Budapesten a színházi világnap alkalmából. Az idén először ítélték oda az Amphiteátrum-díjat, amelyet a Szabadtéri Színpadok Szövetsége hozott létre. Az elismerést a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színháznak adományozták.

* A Corvinus támogatásközvetítő Zrt. Budapesten átnyújtotta a Kárpátaljai Vállalkozásfejlesztési Központnak, a Négyhatár Vállalkozók Szövetségének, a Felső-Tisza-vidéki Vállalkozók Klubjának a Vállalkozásfejlesztési Központ címet.

Hírek, események

Reneszánsz Év – 2008.

* Ugocsai napok. A Tiszapéterfalvi Képtár és az Ugocsai Munkácsi Mihály Alkotótábor közös kiállítást rendezett az Ungvári Néprajzi Múzeumban a *MÉKK szervezésében*. Kiállítók: *Balla Pál, Harangozó Miklós, Soltész Péter, Soltész Gabriella, Réti János, Turák Angéla, Klisza János, Homoki Gábor, Fuchs Andrea, Glagola Vaszil, Iváncso Romána, Klisza Krisztina, Pál László, Picur Zoltán, Szirohman Mihály, Viskolc Krisztina*. A megnyitón jelen voltak *Dupka György*, a MÉKK elnöke, *Jurij Hleba*, a megyei művelődési főosztály vezetője, *Borbély Ida* képtárigazgató, *Borbáth Erika*, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus főigazgatója, *Balla Pál* képzőművész, *Angyal Gabriella*, az Ungvári Néprajzi Múzeum igazgatója, *Zubánics László*, az UMDSZ OT elnöke és mások. Közreműködtek a Credo vers-éneklő együttes képviselői, *Ivaskovics József, Varga Katalin*, a Péterfalvi Tisza Népzene és Néptánc Együttes tagjai (művészeti vezető *Kokas Károly*). A kiállításon az érdeklődők ízelítőt kaptak a péterfalvi népművészek munkáiból. Bemutatta tehetségét *Nagy Emese* gyöngyfüző, szövő, *Engi Ili* kukoricacsuhéfonó. A rendezvényen mintegy 150 vendég vett részt.

* Kiállítást rendeztek az ungvári Fekete Tibor alkotásaiból a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. Első kiállításai Magyarországon voltak. Itthon Ungváron, a várbán 1996-ban mutatkozott be először. A kiállítás ünnepi megnyitóján dr. Keresztény István tanszékve-

zető főiskolai tanár mutatta be a festőt, illetve Orosz Ildikó, a főiskola elnöke méltatta az alkotó munkásságát. A rendezvényen jelen volt és felszólalt Balla Pál, a Munkácsy Mihály Egyesület elnöke is.

* Március 12–14-e között Kijevi Magyar Napok zajlottak az UMDSZ kijevi regionális szervezetének, a Magyarok Kijevi Egyesületének szervezésében. A rendezvényt Vass Tibor elnök, illetve Horváth Sándor kárpátaljai író nyitotta meg. Csoportos kiállításon a Kijevi Pecserszka Lavrában bemutatják Réti János, Magyar László és a közel húsz éve elhunyt Molnár István munkáit.

* A névadó Nagyságos Fejedelemnek állítottak emléket a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, ahol ezzel az ünnepi eseménnyel vette kezdetét az immár hagyományos Rákóczi Napok rendezvénysorozata. Tamáska János budapesti szobrászművész alkotását, amely a bécsi Sarkady-Szabó Julianna támogatásával, az adományozó Adrianus Alapítvány, a Falvak Kulturájáért Alapítvány (FKA), a Bolyai János Honvéd Alapítvány (BJHA), az Ukrán-Magyar Kulturális Együttműködési Társaság (UMKET) jóvoltából juthatott el Beregszászba, a főiskola Kossuth téri főépületének harmadik szintjén helyezték el.

* ARákóczi Napok keretében a beregszászi református templomban immár negyedszer rendezték meg a Felsőoktatási Intézmények Kórustalálkozó-ját, amelyet hagyományosan minden alkalommal a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola szervez.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán

(KMF) „Az óvodáskorú gyerekek személyiségfejlődésének lehetőségei multikulturális közegben az EU tapasztalatainak tükrében” címmel nemzetközi tudományos szimpóziumot tartottak, amelyet a KMF Pedagógiai és Pszichológiai Tanszéke, a Hmelnickiji Humánpedagógiai Akadémia és az Ivano-Frankivszki Nemzeti Egyetem szervezett.

* AKárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség, valamint a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola közös szervezésében a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskolában rendezték meg a 14. Kárpátaljai Megyei Népdalversenyt, amelyen hat magyar tannyelvű oktatási intézmény – a házigazdákon kívül a Verbőci, a Nagymuzsalyi, a Mezővári, a Nagypaládi, valamint az Aknaszlatinai Bolyai János Középiskola jó hangú diákjai mérték össze énektudásukat.

* Huszti Ilona és Fábán Márta, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola angoltanárai, illetve Bárány Erzsébet, a főiskola ukrántanára a napokban New Yorkban járt, ahol a TESOL (Teachers of English to Speakers of Other Languages) 42. világkongresszusát tartották idén. Az angolt oktatók e világméretű találkozásán tanáraink egy 2006 őszén végzett közös kutatásukról tartottak előadást.

* A Hitel című irodalmi, művészeti és társadalmi folyóirat munkatársainak egy csoportjával a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola vendége volt Görömbei András akadémikus, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának elnöke, a Debreceni Egyetem tanára.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (KMF) könyvtárának olvasótermében könyvbemutatót tartottak, amelyen a tanintézmény Rákóczi-füzetek című sorozatának legújabb kötetét mutatták be az érdeklődőknek.

* A magyar költészet napján tizenkettő alkalommal hirdette meg a KMPSZ és a Bátyúti Középiskola a középiskolások vers- és prózamondó versenyét. A megyei elődöntőket

követően Kárpátaljáról tizenöt, a magyarországi Sárospatakról és Győről pedig három verset kedvelő fiatal jött el, hogy összemérje tudását kortársival.

* Bensőséges rendezvénnyel méltatták idén a költészet napját a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. A filológiai tanszék magyar tanszéki csoportja és a hallgatói önkormányzat által szervezett eseményre meghívást kapott a Partium című kelet-magyarországi irodalmi, művészeti és közéleti folyóirat is.

* Évek óta hagyomány a Tiszaásványi Általános Iskolában, hogy megemlékezzenek József Attila születésnapjáról, amely egyben a magyar költészet napja is. Mindez egy játékos irodalmi vetélkedő keretében történik immár 2001-től.

* A Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) a Reneszánsz Év jegyében és a költészet napja alkalmából gazdag rendezvénysorozattal – könyvbemutatóval, zenés író-olvasó találkozóval és képzőművészeti kiállítással – rendezte meg a VII. Civil Akadémiát. A találkozón hét ország – Szlovákia, Románia, Csehország, Ukrajna, Bosznia-Hercegovina, Horvátország és Szlovénia – magyar kulturális civil szervezeteinek képviselői vettek részt. A rendezvény Mezőváriban kezdődött, majd Ungváron folytatódott. A fórumon Romhányi András, a magyarországi Művelődési Intézet tanácsosa tájékoztatta az egybegyűlteket a Civil Akadémia létrehozásának körülményeiről. Dupka György, a MÉKK elnöke beszélt az Intermix Kiadó tevékenységéről és bemutatta a legutóbb megjelent köteteket, amelyeket ingyen kap meg minden kárpátaljai magyar iskola és könyvtár. A kiadványokról bővebben a jelen lévő szerzők beszéltek.

A szerzők közül Ivaskovics József, Fedák Anita és Lusztig Károly szolt a kiadványok megjelenésének módjáról, a Credo verséneklő együttes pedig Ivaskovics József Aranyág című kötetéből megzenésített gyermekverseket adott elő. A VII. Civil Akadémia

Szemelvények kárpátaljai eseményekből

keretében megnyílt Klisza János képzőművész és lánya, Klisza Krisztina festőművész-restaurátor egyéni tárlata.

A fórum Beregszászban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Győr termében folytatódott. Romhányi András a külhoni magyarokkal való együttműködésről, Halász Péter, a Honismeret c. folyóirat szerkesztője a hagyományokról és a közművelődésről tartott előadást.

Kenyeres Mária, a MÉKK beregszászi járási szervezetének elnöke a Kárpátalján végzett tevékenységről számolt be. A témákhoz többek között Punyko Mária, az Irka c. gyermeklap főszerkesztője, Szabó Tibor, a Mic-bán Hagyományörző Egyesület elnöke, az eszenyi Ritmus néptánc-együttes vezetője és Bagu Balázs magyartanár, helytörténész szólt hozzá.

A VII. Civil Akadémiát megtisztelte jelenlétével Mecseki Zoltán konzul is.

* A beregszászi görög katolikus esperesi kerület hittanosai számára idén hatodik alkalommal hirdettek szavalóversenyt. A megméretetésre Kárpátalja minden magyar görög katolikus egyházközségéből érkeztek versenyzők. A találkozót a tiszacsomaiai szervezték. A helyi középiskolában 40 gyerek gyűlt össze Batárról, Forgalányból, Fertősalmásról, Feketepatakról, Karácsfalváról, Bökényből, Péterfalváról, Beregdédából, Jánosiából, Nagybecsényből, Csomáról, Gecséből.

A verseny minden éven a magyar irodalom egy-egy jeles évfordulójához kötődik, tehát változó időpontban tartják. Idén Wass Albert-émlékév van: száz évvel ezelőtt született, és tíz éve halt meg. Érthető, hogy a kötelező verseket az erdélyi költő művei közül választották. Mivel a katolikus egyház idén meghirdette a Bibliaévet, a szabadon választott versnek a Szentíráshoz, Istenhez kellett kötődnie.

* A Gáti Kovács Vilmos Középiskolában Király Katalin igazgatóhelyettes szervezésében író-olvasó találkozót tar-

tottak Vári Fábián László József Attila-díjas költő és Bakos Kiss Károly költő részvételével.

Az iskola tanulói irodalmi műsort adtak elő Vári Fábián László költeményeiből, aki ezután Kovács Vilmos életéről, munkásságáról beszélt, hálás és elismerő szavakkal emlékezve a költőre. Szólt az ungvári Forrás Stúdióról is, amelynek munkájában mint az ungvári egyetem diákja, ő maga is részt vett. Tagjai, ideértve idősebb mentorukat, Kovács Vilmost, ahhoz a nemzedékhez tartoztak, amely már nem akart félni az elnyomó, az irodalmi életet teljesen a kommunista ideológia céljaihoz kötni akaró szovjet rendszertől.

Végezetül Vári Fábián László arról szólt, hogyan sikerült rábukannia a néhai Drávai Gizellának, a neves kárpátaljai magyartanárnak könyvtári hagyatékában Kovács Vilmosnak egy, a tanárnőhöz címzett, 1960-ban keltezett levelére. A nyolcoldalas levél érdekessége, hogy a költő ebben vall arról, mikor és milyen körülmények hatására döntött úgy, hogy végül poéta lesz. A közönség részleteket hallhatott a levélből, majd Bakos Kiss Károly olvasta fel legújabb verseit.

Az író-olvasó találkozó végén a vendégek válaszoltak a diákok kérdéseire, majd Vári Fábián László egy, az iskolai könyvtárnak szánt értékes könyvcsomagot adott át Király Katalinnak.

* A csapi Széchenyi Középiskolában a MÉKK szervezésében Mátyás király mesemondó verseny zajlott le. A győzteseknek Pap Ildikó író, a MÉKK csapi képviselője adta át a díjakat.

* A Kijevi Szlavisztikai Egyetem ungvári kirendeltségének magyar-angol szakos diákjaival zajlott le író-olvasó találkozó, amelynek résztvevője volt Barzsó Tibor, Kovács Gábor és Dupka György.

* A magyar költészet napja alkalmából író-olvasó találkozót tartottak Beregszászban a MÉKK szervezésében. A somi általános iskolában megrendezett találkozót Kenyeres Mária, a MÉKK beregszászi járási

szervezetének elnöke nyitotta meg. Ajelenlévők előtt bemutatkozott Dupka György, Horváth Sándor, Bagu Balázs.

* Az ungvári Daya Gábor Középiskolában Reneszánsz Év – 2008 címmel rendezvény-sorozat zajlott le a MÉKK szervezésében.

* A Gáti Középiskolában a MÉKK szervezésében lezajlott a második Kovács Vilmos versmondó verseny. A győzteseket az Intermix Kiadó könyveivel ajándékozták meg. A vetélkedő végén a jelenlévő Kovács Gábor, a költő fia, Dupka György, az Intermix Kiadó igazgatója, illetve Weinrauch Katalin író megkoszorúzták Kovács Vilmos emléktábláját.

* Május 16–18-án a Felső-Tisza-vidéken, Visken és Técsőn tartott kihelyezett ülést a budapesti székhelyű Kárpátaljai Szövetség. Az elnökség tagjai május 16-án Visken megkoszorúzták Fodó Sándor, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és az Ukrajnai Ma-

gyar Demokrata Szövetség alapító elnökének emlékművet. Május 17-én ugyancsak Visken elnökségi ülést tartottak, amelynek fő témája az anyaországgal való kapcsolattartás volt. Délután Técsőn konferenciát rendeztek, amelynek keretében Oláh János, a Magyar Napló című folyóirat főszerkesztője bemutatta Szöllősy Tibor „Hollósy Simon Máramarosban” című új könyvét.

Május 18-án Beregszászban ért véget az a Dsida-rendezvénysorozat, amelynek keretében az irodalombarátok a 101 éve született Dsida Jenőre emlékeztek. Az egybegyűlték megkoszorúzták Dsida Jenőnek a vasútállomás falán 1994-ben felavatott emléktábláját, majd a Bereg könyvesboltban Dsida Jenő költészete jegyében konferenciát rendeztek. Fűzesi Magda vitaindító tanulmányát közli a Kárpátaljai Hírmondó.

D. Gy.

Megjelent könyvek:

Bagu Balázs: Hosszú lábú golya... Bátyui gyermekjátékok. Intermix Kiadó

Ivaskovics József: Aranyág. Megzenésített versek. Intermix Kiadó

Zubánics László: Boszorkányok pedig nincsenek?! Intermix Kiadó

Kongózás, muzsákolás, gubázás Kárpátalján. Összeállította: **Fedák Anita.** Intermix Kiadó

Pilipkó Erzsébet: Tanulmányok a néprajz köréből. Intermix Kiadó

Mandrik Erzsébet: A pokol tornácain. Visszaemlékezések. Intermix Kiadó

Király Benedek Lőrinc: Tündérsziget. Ifjúsági regény. Intermix Kiadó

Szemrád Emil–Csoma Zoltán–Melnycsok Adrien: Általános és szerves kémia. Rákóczi-füzetek

Krocskó Gyula: Állattan és biogeográfia. Rákóczi-füzetek

Izsák Tibor: Ukrajna természeti földrajza. Rákóczi-füzetek

Kulin Judit–Pákh György: Matematikai analízis feladatokban. Rákóczi-füzetek

Orosz Ildikó: A Felső-Tisza-vidéki magyarok anyanyelvi-oktatási helyzete egy kutatás tükrében. Rákóczi-füzetek

Kótyuk István: Mondattani elemzések. Segédkönyv a magyar nyelvtan tanulmányozásához. Rákóczi-füzetek

Cserniczkó István–Márku Anita: Hiába repülsz te akárhová. Segédkönyv a kárpátaljai magyar nyelvjárások tanulmányozásához. Rákóczi-füzetek

Karmacsai Zoltán: Kétnyelvűség és nyelvelsajátítás. Rákóczi-füzetek

Husztai Ilona–Csorba Marianna–Ivancsó Viktória: The Theory of English. Rákóczi-füzetek

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

HARANGOZÓ MIKLÓS

Őszi Kárpátokban

Harangozó Miklós Salánkon született 1937-ben. Már gyermekkorában örömet lel a rajzolásban. Katonaévei alatt plakátokat, faliújságokat festett. Első mestere Kutlán Ist-

Zoltántól, Kassai Antaltól, Glück Gábertől, Petky Sándortól, Horváth Annától. Rendszeresen részt vesz külföldi alkotótáborokban.

Harangozó Miklós a falusi élet elhivatott festője. Munkássága sokrétű, fő jellemzője a tematikus képalakítás, a tájkép- és portréfestés, valamint a csendélet.

Horgász

ezek többet mondanak el róla a nézőknek.

– Festményeimmel szeretnék örömet szerezni az embereknek – mondta találkozásunkkor. – Szeretném

Csendélet kenyérrel

ván fancsikai pedagógus, festő volt. Biztatására felvételizett a Moszkvai Krupszkaja Képzőművészeti Népi Egyetemre, amelyet 1968-ban sikeresen befejezett. Sokat tanult a kárpátaljai festészet nagyjaitól: Boksay Józseftől, Koczka Andrástól, Soltész

Képei Ukrajna és Magyarország képtárait gazdagítják, de Ausztriában, Kanadában, Izraelben, Romániában, Németországban, Szlovéniában, Olaszországban és az Amerikai Egyesült Államokban magán-

gyűjteményekben is megtalálhatók. Eddig több mint félszáz kiállítása volt. Egyéni tárlatai voltak szűkebb pátriánkban szülőfalujában, Salánkon, Verbőcön, Nagyszőlősen, Beregszászban, Ungváron, Tiszapéterfalván, Magyarország számos városában, Ausztriában. Kollektív kiállításokon láthatták festményeit Kijevben és Moszkvában is. Sokéves termékeny munkásságát 2004-ben Ukrajna érdemes művésze címmel ismerték el.

Harangozó Miklós a 60-as években jelentkezik művészetével. Boksayval, Kassaival együtt jár festeni a Kárpátok csodálatos tájaira. A

nagy festőknek könnyen a hatása alá lehet kerülni, ám Harangozó Miklós mindig ön-maga akart lenni. Képei színesek, de nem tarkák. Témáinak középpontjában mindig az ember áll.

Harangozó Miklóst élteti a művészet. Jobban szeret figurális képeket festeni, hiszen szerinte

Gulya

megfesteni azt a gyönyörű természetet, amelyet Isten teremtett. Képeimmel is szeretném elmondani, milyen szép, csodálatos világban élünk.

Ez a világ tényleg csodálatos. Aki nem hiszi, nézze meg Harangozó Miklós kárpátaljai festőművész szemüvegén keresztül.

SZEMERE JUDIT

Falusi udvar

Ebéd